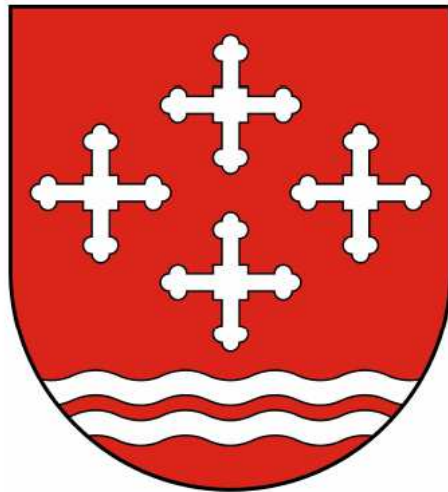

GMINA KAMIENIEC

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY KAMIENIEC NA LATA 2008–2011
Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY NA LATA 2012-2015**

MAJ 2010 ROK

Wykonawca:
Przedsiębiorstwo Wielobranżowe TARANT
Manieczki, Os. Słowiańskie 23
63-112 Brodnica
www.tarant.com.pl

Autorzy:
dr inż. Ewa Brzezińska
mgr inż. Małgorzata Borowska
mgr inż. Monika Nowicka

SPIS TREŚCI

1.	Wstęp.....	6
1.1.	Przedmiot i cel opracowania.....	6
1.2.	Podstawa prawna.....	6
1.3.	Zgodność Programu z innymi dokumentami.....	6
2.	Charakterystyka gminy Kamieniec.....	9
2.1.	Lokalizacja gminy.....	9
2.2.	Demografia i osadnictwo.....	9
2.3.	Komunikacja.....	11
2.4.	Klimat i powietrze atmosferyczne.....	14
2.5.	Racjonalna gospodarka zasobami wodnymi.....	15
2.6.	Urządzenia wodne i melioracyjne.....	18
2.7.	Gospodarka wodno-ściekowa.....	18
2.8.	Rolnictwo i jakość gleb.....	19
2.9.	Geologia i zasoby naturalne.....	22
2.10.	Środowisko przyrodnicze.....	23
2.11.	Środowisko kulturowe.....	25
2.12.	Gospodarka odpadami.....	26
2.13.	Promieniowanie elektromagnetyczne.....	27
2.14.	Odnawialne źródła energii (OZE).....	28
3.	Priorytety ekologiczne, cele i zadania środowiskowe Gminy.....	29
4.	Monitoring realizacji Programu.....	48
5.	Wdrażanie i zarządzanie Programem.....	66
6.	Źródła finansowania realizacji Programu.....	68
7.	Streszczenie.....	100
8.	Bibliografia.....	101

SPIS RYCN

Ryc.1.	Relacje Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Kamieniec do innych dokumentów.....	8
Ryc.2.	Lokalizacja gminy Kamieniec.....	9
Ryc.3.	Przebieg dróg przez gminę Kamieniec.....	12
Ryc.4.	Procentowy udział gruntów użytkowanych przez indywidualne gospodarstwa rolne.....	20
Ryc.5.	Procentowy udział gruntów użytkowanych przez podmioty prawne.....	20
Ryc.6.	Wybrane źródła finansowania przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska (fundusze krajowe i europejskie).....	69
Ryc.7.	Wybrane źródła finansowania przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska (instytucje i programy pomocowe oraz inne źródła).....	70

SPIS TABEL

Tab.1.	Liczba mieszkańców z podziałem na miejscowości.....	10
Tab.2.	Podział dróg powiatowych i gminnych w zależności od rodzaju nawierzchni....	13
Tab.3.	Badania wód podziemnych.....	16
Tab.4.	Obszary górnicze występujące na terenie gminy Kamieniec.....	22
Tab.5.	Pomniki przyrody występujące na terenie gminy Kamieniec.....	24
Tab.6.	Drzewa o charakterze pomnikowym występujące na terenie gminy Kamieniec..	24
Tab.7.	Harmonogram planowanych przedsięwzięć.....	31
Tab.8.	Mierniki realizacji przedsięwzięć.....	49
Tab.9.	Prognozowana struktura finansowania wdrażania Programu.....	68
Tab.10.	Wybrane źródła finansowania inwestycji z zakresu ochrony środowiska.....	71

definicje

uciążliwość - przez uciążliwość rozumie się niepożądane oddziaływania na środowisko, w tym na zdrowie i życie ludzi, do których zalicza się szkodliwe promieniowanie i oddziaływanie pól elektromagnetycznych, hałas i drgania (wibracje), zanieczyszczenie powietrza, zanieczyszczenie gruntu i wód, dla których określone są odrębnymi przepisami dopuszczalne poziomy, wartości, standardy w środowisku.

Zastosowane skróty

AKPOŚK – Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków
BAT – Najlepsze Dostępne Techniki
BOŚ – Bank Ochrony Środowiska
CZO – Związek Międzygminny „Centrum Zagospodarowania Odpadów Selekt”
EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFRROW – Europejski Fundusz Rolny Rozwoju Obszarów Wiejskich
EFS – Europejski Fundusz Społeczny
EOG – Europejski Obszar Gospodarczy
GPOZ – Gminny Program Opieki nad Zabytkami na lata 2008-2011
GZWP – Główny Zbiornik Wód Podziemnych
JCW – jednolite części wód
JCWPd – jednolite części wód podziemnych
JST – Jednostka Samorządu Terytorialnego
KE – Komisja Europejska
KPGO – Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2010
KPZL – Krajowy Program Zwiększania Lesistości
KSO – Krajowa strategia ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z programem działań
MŚP – Małe i średnie przedsiębiorstwa
NFOŚiGW - Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
OSO – obszar szczególnej ochrony ptaków
OZE – odnawialne źródła energii
PCB – polichlorowane bifenyle
PCK – Polska Czerwona Księga
PEP – Polityka ekologiczna państwa
PGL – Państwowe Gospodarstwo Leśne
PGO – Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Kamieniec
PLP – Polityka leśna państwa
POIiŚ – Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
POM – Plan Odnowy Miejscowości
POŚGW – Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Grodziskiego
PPGO – Powiatowy Plan Gospodarki Odpadami dla Powiatu Grodziskiego
PRiMUWiUK – Plan Rozwoju i Modernizacji Urzędzeń Wodociągowych i Urzędzeń Kanalizacyjnych
PROW – Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
PUA – Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gmin Powiatu Grodziskiego
RLM – równoważna liczba mieszkańców
SCW – scalone części wód
SGW – Strategia Gospodarki Wodnej
SPO – Sektorowy Program Operacyjny
SRGK – Strategia Rozwoju Gminy Kamieniec na lata 2002-2011
SUiKZP – Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego
SUiKZPGK – Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Kamieniec
UE – Unia Europejska
UG – Urząd Gminy
UZP – Urząd Zamówień Publicznych
WFOŚiGW – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WIOŚ – Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
WPGO – Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami
WPI – Wieloletni Program Inwestycyjny
WPOŚ – Wojewódzki Program Ochrony Środowiska
WRPO – Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny
ZDW – Zarząd Dróg Wojewódzkich
ZPORR – Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego

1. Wstęp

1.1. Przedmiot i cel opracowania

Przedmiotem opracowania jest Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Kamieniec na lata 2008 - 2011 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2012 - 2015. Opracowanie swym zakresem obejmuje: krótką charakterystykę stanu aktualnego Gminy Kamieniec wraz z zagrożeniami i planowanymi kierunkami działań do roku 2015; priorytety, cele i zadania środowiskowe wraz z harmonogramem ich realizacji i nakładami finansowymi; mierniki realizacji Programu; wdrażanie i zarządzanie Programem oraz potencjalne źródła finansowania zadań zawartych w Programie.

Celem niniejszego opracowania jest realizacja polityki ekologicznej państwa na szczeblu gminy.

W związku z dwuletnim opóźnieniem dotyczącym opracowania polityki ekologicznej państwa na lata 2009 – 2012, do końca 2008 roku nie została sporządzona aktualizacja programu ochrony środowiska na szczeblu wojewódzkim i powiatowym, co przyczyniło się do opóźnienia aktualizacji niniejszego Programu. W celu zachowania ciągłości czasowej, w odniesieniu do poprzedniego Programu uwzględniono rok 2008.

1.2. Podstawa prawna

Wymóg prawny opracowania Programu wynika z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 ze zm.). Zgodnie z art. 17 ww. ustawy, konieczne jest przygotowanie przez organ wykonawczy gminy programu ochrony środowiska, który będzie służył realizacji polityki ekologicznej państwa. Zgodnie z art. 14 cytowanej ustawy powinien on określać: cele i priorytety ekologiczne, poziomy celów długoterminowych, rodzaj i harmonogram działań proekologicznych oraz środki niezbędne do osiągnięcia celów (w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe). Program jest opracowywany na 4 lata, z perspektywą na 4 kolejne. Z wykonania Programu co 2 lata przygotowuje się sprawozdania, które przedkłada się Radzie Gminy.

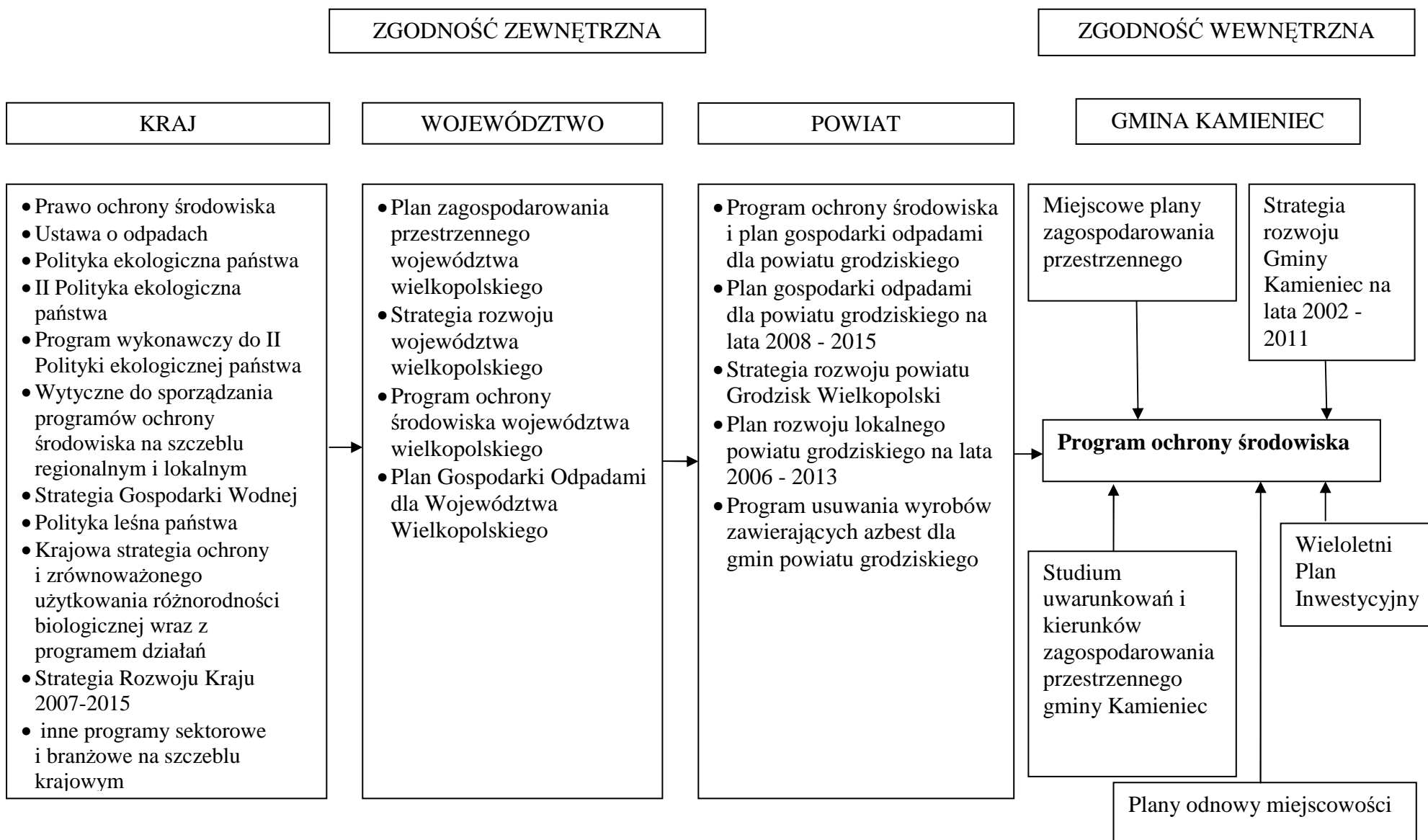
1.3. Zgodność Programu z innymi dokumentami

Przygotowana aktualizacja programu ochrony środowiska pozostaje w ścisłej relacji z szeregiem dokumentów na szczeblu gminnym (tzw. zgodność wewnętrzna) oraz innymi dokumentami z zakresu ochrony środowiska (tzw. zgodność zewnętrzna), do których należy zaliczyć:

- Prawo ochrony środowiska,
- Ustawę o odpadach,
- Politykę ekologiczną państwa,
- II Politykę ekologiczną państwa,
- Program wykonawczy do II Polityki ekologicznej państwa,
- Wytyczne do sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym,
- Strategię Gospodarki Wodnej,
- Politykę leśną państwa,

- Krajową strategię ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z programem działań,
- Strategię Rozwoju Kraju 2007-2015,
- inne programy sektorowe i branżowe na szczeblu krajowym (m.in. Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych, Krajowy Plan Gospodarki Odpadami, Krajowy Program Zwiększania Lesistości),
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego,
- Strategię rozwoju województwa wielkopolskiego,
- Program ochrony środowiska województwa wielkopolskiego,
- Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2008 - 2011 z perspektywą na lata 2012 – 2019,
- Program ochrony środowiska i plan gospodarki odpadami dla powiatu grodziskiego,
- Plan gospodarki odpadami dla powiatu grodziskiego na lata 2008 - 2015 (aktualizacja),
- Strategię rozwoju powiatu Grodzisk Wielkopolski,
- Plan rozwoju lokalnego powiatu grodziskiego na lata 2006 - 2013,
- Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla gmin powiatu grodziskiego,
- Strategię rozwoju Gminy Kamieniec na lata 2002 - 2011,
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kamieniec,
- Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dla gminy Kamieniec,
- Plany odnowy dla poszczególnych miejscowości.

Wzajemne relacje i powiązania pomiędzy wyżej wymienionymi dokumentami z uwzględnieniem zgodności zewnętrznej i wewnętrznej przedstawia ryc. 1.

Ryc. 1. Relacje Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Kamieniec do innych dokumentów (Źródło: opracowanie własne)

2. Charakterystyka gminy Kamieniec

2.1. Lokalizacja gminy

Gmina Kamieniec zajmuje obszar 132,2 km² i jest położona około 60 km na południowy zachód od Poznania, w środkowo-zachodniej części województwa wielkopolskiego. Administracyjnie gmina należy do powiatu grodziskiego i graniczy z następującymi gminami:

- od północy z gminami Granowo i Grodzisk Wlkp. (powiat grodziski),
- od zachodu z gminami Rakoniewice i Wielichowo (powiat grodziski),
- od południa i południowego wschodu z gminami Kościan i Śmigiel (powiat kościański),
- od wschodu z gminą Stęszew (powiat poznański).

Ryc. 2. Lokalizacja gminy Kamieniec (Źródło: opracowanie własne na podstawie Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Wielkopolskiego)

2.2. Demografia i osadnictwo

Stan aktualny

Gminę Kamieniec tworzą 24 sołectwa: Cykowo (obejmuje przysiółek Cykówko), Cykówiec, Doły, Goździchowo, Jaskółki, Kamieniec (obejmuje przysiółek Płastowo), Karczewo (obejmuje przysiółek Płastowo), Konojad (obejmuje przysiółek Konojad-Doły), Kotosz, Kowalewo, Lubiechowo, Łęki Małe, Łęki Wielkie, Maksymilianowo, Parzęczewo, Puszczykowo, Puszczykówiec, Sepno, Szczepowice, Ujazd, Ujazd Huby, Wąbiewo, Wilanowo i Wolkowo.

Stan ludności na dzień 28.02.2010 r. wynosił 6591 osób. Liczbę osób zamieszkujących poszczególne miejscowości przedstawia tabela 1.

Tab. 1. Liczba mieszkańców z podziałem na miejscowości

Lp.	Miejscowość	Liczba ludności
1.	Cykowo	122
2.	Cykówiec	32
3.	Cykówko	61
4.	Doły	108
5.	Goździchowo	126
6.	Jaskółki,	134
7.	Kamieniec	1134
8.	Karczewo	471
9.	Konojad	494
10.	Konojad-Doły	22
11.	Kotusz	241
12.	Kowalewo	131
13.	Lubiechowo	281
14.	Łęki Małe	48
15.	Łęki Wielkie	296
16.	Maksymilianowo	238
17.	Parzęczewo	603
18.	Plastowo	10
19.	Płastowo	10
20.	Puszczykowo	177
21.	Puszczykówiec	68
22.	Sepno	473
23.	Szczepowice	197
24.	Ujazd	260
25.	Ujazd Huby	93
26.	Wąbiewo	198
27.	Wilanowo	209
28.	Wolkowo	354
29.	Razem	6591

Źródło: UG Kamieniec – ewidencja ludności

Zagrożenia i planowane działania do 2015 roku

Zagrożeniem dla środowiska związanym z bytowaniem ludności jest niewystarczający stopień skanalizowania gminy, spowodowany rozproszeniem poszczególnych miejscowości oraz trudnościami technicznymi związanymi z ukształtowaniem terenu. Z uwagi na brak informacji na temat szczelności zbiorników bezodpływowych i kontroli częstotliwości ich opróżniania, istnieje prawdopodobieństwo przenikania zanieczyszczeń do środowiska gruntowo-wodnego.

Kolejnym zagrożeniem jest niska emisja zanieczyszczeń do powietrza, szczególnie w sezonie grzewczym. Zjawisko te bezpośrednio związane jest z wykorzystywaniem węgla

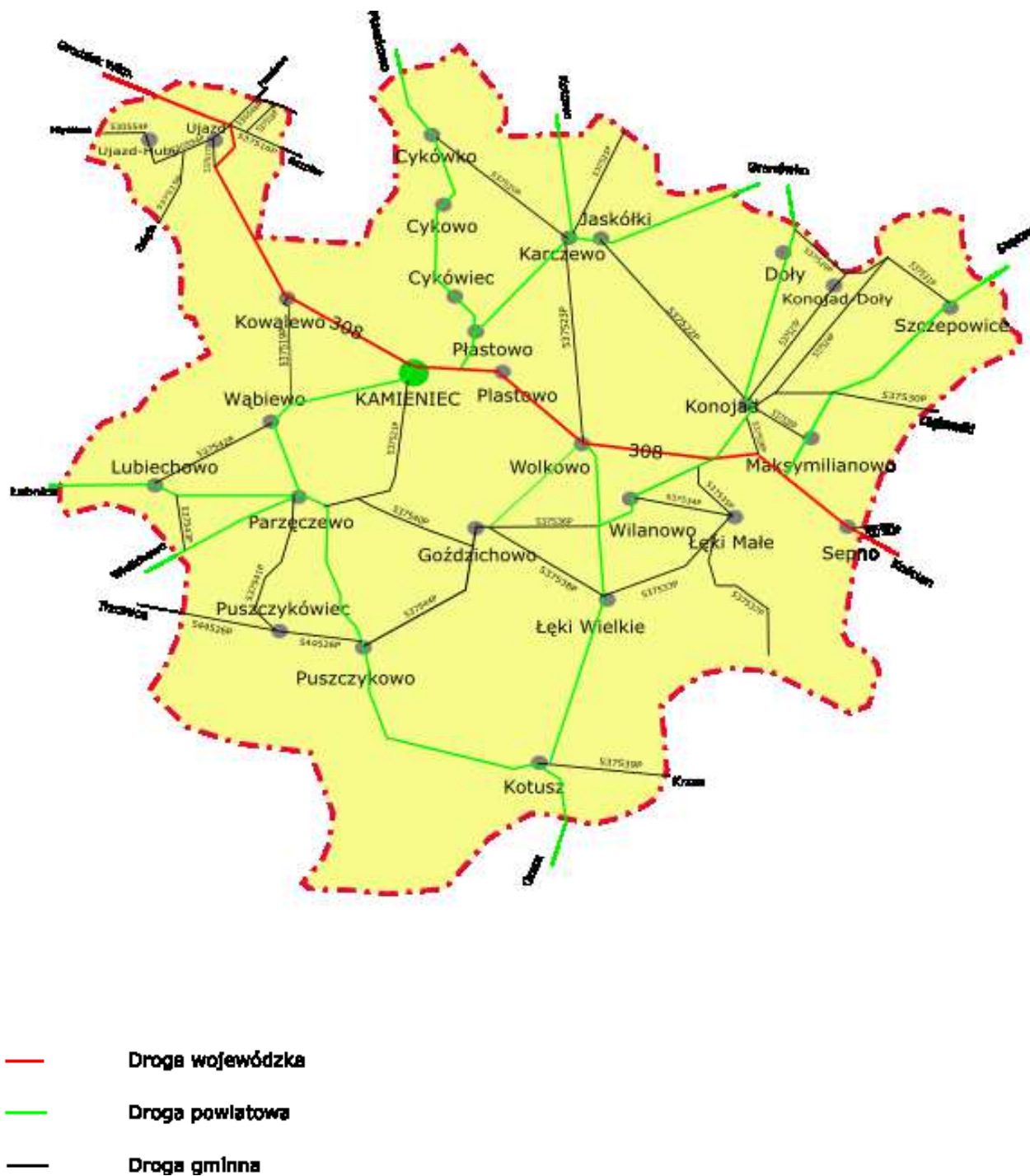
jako głównego paliwa do wytwarzania ciepła w gospodarstwach domowych zaopatrywanych z indywidualnych systemów grzewczych, jak również niekontrolowanym spalaniem odpadów, zwłaszcza tworzyw sztucznych w piecach. W celu ograniczenia emisji niskiej powinno się dokonywać sukcesywnej termomodernizacji istniejących na terenie gminy budynków mieszkalnych oraz użyteczności publicznej, a także promować stosowanie alternatywnych źródeł ciepła (ogrzewanie gazowe, pompy ciepła, kolektory słoneczne, itp.) oraz wprowadzać racjonalną gospodarkę odpadami.

2.3. Komunikacja

Stan aktualny

Na terenie gminy Kamieniec można wyróżnić następujące kategorie dróg (ryc. 3):

- a) **drogę wojewódzką nr 308** relacji **Gostyń - Grodzisk - Nowy Tomyśl** o długości 14,9 km;
- b) **drogi powiatowe** o łącznej długości 56,7 km o następującym przebiegu:
 - 2454P Modrze – Szczepowice – Maksymilianowo,
 - 3585P Kamieniec – Karczewo – Jaskółki,
 - 3586P Szczepowice – Łagiewniki,
 - 3584P Parzęczewo – Kotusz – Czacz,
 - 3587P Granowo – Doły – Konojad,
 - 3589P Wolkowo – Łęki Wielkie – Kotusz,
 - 3588P Konojad – Wilanowo,
 - 3594P Łubnica – Lubiechowo – Parzęczewo,
 - 3591P Ptaszkowo – Cykowo – Kamieniec,
 - 3593P Wielichowo – Trzcinica – Kamieniec,
 - 3595P Zielęcín – Wąbiewo,
 - 3592P Kotowo – Karczewo;
- c) **drogi gminne** o łącznej długości 77,7 km.

Ryc. 3. Przebieg dróg przez gminę Kamieniec (Źródło: Plany Odnowy Miejscowości)

Drogi powiatowe i gminne przebiegające przez teren gminy Kamieniec posiadają różne rodzaje nawierzchni, co przedstawiono w tabeli nr 2.

Tab. 2. Podział dróg powiatowych i gminnych w zależności od rodzaju nawierzchni

Lp.	Rodzaj nawierzchni	Drogi powiatowe [km]	Drogi gminne [km]
1.	Drogi gruntowe	7,6	37,2
2.	Drogi żużlowe	2,1	7,0
3.	Drogi tłuczniowe	0,7	1,0
4.	Drogi brukowe	1,2	3,0
5.	Drogi betonowe	0,4	0,2
6.	Drogi asfaltowe	44,7	28,1
7.	Drogi z kostki brukowej	-	1,2
Razem		56,7	77,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Kamieniec

Przez teren Gminy Kamieniec przebiega linia kolejowa relacji Kościan – Grodzisk Wlkp., jednakże od wielu lat jest nie użytkowana. W związku z tym transport kolejowy nie będzie miał wpływu na środowisko przyrodnicze i nie będzie oddziaływał na klimat akustyczny na terenie gminy.

Zagrożenia i planowane kierunki działań do 2015 roku

Ciągi dróg na terenie gminy posiadają nawierzchnię asfaltową, jednakże jakość jezdni jest różna, od dobrej do takiej, gdzie remont jest niezwłocznie wymagany. Stan techniczny dróg i samochodów, brak na wielu odcinkach nawierzchni asfaltowej oraz natężenie i płynność ruchu samochodowego przyczyniają się do generowania hałasu oraz emisji pyłów i gazów do powietrza. Zagrożenie stanowi także brak rozwiniętego systemu odprowadzenia wód opadowych i roztopowych z dróg, co może powodować przenikanie zanieczyszczeń do środowiska gruntowo-wodnego.

Głównym źródłem hałasu komunikacyjnego jest ruch samochodowy związany z istnieniem drogi wojewódzkiej nr 308 relacji Gostyń - Grodzisk - Nowy Tomyśl. W celu zmniejszenia uciążliwości ww. drogi została ona w 2009 r. zmodernizowana, jednakże tylko na odcinku Kamieniec - Sepno. Pozostały odcinek od Kamieńca do Grodziska Wlkp. na niektórych fragmentach wymagałby remontu. Uciążliwość hałasu jest szczególnie odczuwalna na obszarach, gdzie zabudowa mieszkaniowa sąsiaduje bezpośrednio z drogą wojewódzką i głównymi ciągami dróg powiatowych.

W najbliższych latach, w celu zmniejszenia negatywnego wpływu transportu na środowisko, na terenie gminy przewiduje się usprawnienie ruchu kołowego poprzez przebudowę skrzyżowań, modernizację oraz budowę nowych fragmentów dróg, z uwzględnieniem wykonania kanalizacji deszczowej.

W celu ograniczenia uciążliwości akustycznej powodowanej przez drogi prowadzony jest monitoring hałasu komunikacyjnego przede wszystkim na drogach o dużym natężeniu ruchu samochodowego. Na terenie gminy Kamieniec taką drogą jest droga wojewódzka nr 308 relacji Gostyń - Grodzisk - Nowy Tomyśl. W latach 2008-2009 w granicach gminy Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu nie prowadził badań hałasu komunikacyjnego w sąsiedztwie tej drogi. Również Wielkopolski Zarząd Dróg Wojewódzkich w Poznaniu w latach 2008-2009 nie prowadził pomiarów hałasu oraz poziomu zanieczyszczeń w sąsiedztwie tej drogi. Dla przedmiotowej drogi nie ma również przygotowanej mapy akustycznej. W 2010 r. Wielkopolski Zarząd Dróg Wojewódzkich w Poznaniu planuje przeprowadzić generalny pomiar ruchu oraz pomiar hałasu dla wybranych dróg wojewódzkich. Do wykonania tych pomiarów została wstępnie

zakwalifikowana droga wojewódzka nr 308 na odcinku w miejscowości Kamieniec. Ostatnie pomiary natężenia ruchu na drodze wojewódzkiej nr 308 w części przebiegającej przez gminę Kamieniec zostały wykonane w 2005 roku w ramach generalnego pomiaru ruchu i wynosiły 2720 pojazdów/dobę. Na podstawie uproszczonych metod obliczania prognozy ruchu (www.gddkia.gov.pl) można oszacować przewidywane natężenie ruchu na ww. drodze w roku 2010, co zaprezentowano poniżej:

$$\text{SDRPp} = \text{SDRb} * (\text{x})^n$$

$$\text{SDRPp} = 2720 * (1,039)^5$$

$$\text{SDRPp} = \mathbf{3293 \text{ pojazdów/dobę}}$$

gdzie:

SDRPp - średni dobowy ruch pojazdów samochodowych w roku 2010

SDRb - średni dobowy ruch pojazdów samochodowych w roku bazowym – 2720 pojazdów/dobę

x – roczny wskaźnik wzrostu ruchu pojazdów samochodowych ogółem na drogach wojewódzkich w latach 2005-2010 - 1,039

n – liczba lat, dla których oblicza się prognozę ruchu – 5.

W przypadku dróg powiatowych w latach 2008-2010 nie prowadzono pomiaru natężenia ruchu samochodowego i emisji hałasu. Natomiast w kwietniu 2010 r. Powiatowy Zarząd Dróg w Grodzisku Wielkopolskim wykonał pomiary natężenia ruchu pojazdów na drodze powiatowej nr 3593P Wielichowo – Trzcinica – Kamieniec, z punktem pomiarowym w miejscowości Parzęczewo. Pomiary wykonano w dwóch dniach roboczych, w godzinach 6.00-22.00, uwzględniając następujące kategorie pojazdów: motocykle, samochody osobowe, dostawcze, ciężarowe bez przyczep oraz z przyczepami, autobusy i ciągniki rolnicze. Wyniki pomiarów wykazały, że średnio na dobę na badanym odcinku drogi poruszało się 1860 pojazdów. Największy udział w całym ruchu pojazdów miały samochody osobowe - 1372 poj./dobę, potem samochody dostawcze - 227 poj./dobę, a następnie samochody ciężarowe bez przyczep - 103 poj./dobę i z przyczepami - 63 poj./dobę. Nieznaczny udział przypadł na autobusy, ciągniki rolnicze i motocykle, odpowiednio 31, 34 i 29 poj./dobę.

2.4. Klimat i powietrze atmosferyczne

Stan aktualny

Pod względem klimatycznym obszar gminy Kamieniec należy do Lubuskiego Regionu Klimatycznego, który swoim zasięgiem obejmuje ziemię lubuską, Pojezierze Poznańskie oraz Leszczyńskie. Dominuje tutaj klimat umiarkowany z wzajemnym przenikaniem się oceanizmu i kontynentalizmu, gdzie najczęściej napływają z kierunku zachodniego polarno-morskie masy wilgotnego powietrza. Warunki klimatyczne na omawianym terenie sprawiają, że pokrywa śnieżna utrzymuje się średnio przez okres około 50 dni, a okres wegetacyjny trwa około 220 dni. Średnioroczna temperatura powietrza przekracza 8°C, a średnioroczne sumy opadów na posterunku opadowym Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej w Stęszewie wynoszą 550 mm (Kozacki i in., 2004).

Gmina Kamieniec jest gminą o typowo rolniczym charakterze, gdzie większość mieszkańców znajduje zatrudnienie w tym właśnie sektorze i nie ma tutaj zlokalizowanych

dużych zakładów przemysłowych. Działalność gospodarcza opiera się głównie o funkcjonowanie małych i średnich przedsiębiorstw (np. branży budowlanej, usługach i handlu). Teren gminy nie jest zagrożony emisją zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł przemysłowych. Istotnym czynnikiem wpływającym na jakość powietrza atmosferycznego jest transport samochodowy, na poziom którego wpływają natężenie i płynność ruchu, procentowy udział pojazdów ciężarowych w strumieniu pojazdów, prędkość strumienia pojazdów, położenie drogi oraz rodzaj nawierzchni. W sezonie grzewczym obserwuje się niską emisję zanieczyszczeń do powietrza, związaną z wykorzystywaniem węgla jako głównego paliwa do wytwarzania ciepła w gospodarstwach domowych, jak również niekontrolowanym spalaniem odpadów, szczególnie tworzyw sztucznych.

W latach 2008-2009 w granicach gminy Kamieniec nie prowadzono pomiarów poziomów zanieczyszczeń powietrza. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu dokonał jednak ocenę jakości powietrza w odniesieniu do wyznaczonych, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 6 marca 2008 r. w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza (Dz. U. z 2008 r. Nr 52, poz. 310), stref poziomów substancji zanieczyszczeń. Teren gminy Kamieniec znajduje się w strefie nowotomysko-wolsztyńskiej pod kątem zawartości dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenków azotu, tlenku węgla i benzenu, pyłu zawieszonego PM10 oraz zawartego w tym pyłu ołowiu, arsenu, kadmu, niklu i benzo(a)pireniu, natomiast w strefie wielkopolskiej pod kątem zawartości ozonu. Z badań wykonanych w roku 2008 i 2009 wynika, że pod względem ochrony zdrowia i ochrony roślin pod kątem zanieczyszczeń pyłem PM10, benzo(a)pirenem, dwutlenkiem siarki, dwutlenkiem azotu, kadmem, arsenem, niklem, ołowiem, benzenem i tlenkiem węgla strefie przypisano klasę A co oznacza, że stężenia ww. zanieczyszczeń nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych, poziomów celów długoterminowych. Natomiast na podstawie wykonanej oceny pod kątem zanieczyszczenia ozonem pod względem ochrony zdrowia i ochrony roślin, przedmiotową strefę przypisano do klasy C, czyli klasy, gdzie stężenia zanieczyszczeń ozonem przekraczają poziomy dopuszczalne o margines tolerancji, a w przypadku, gdy margines tolerancji nie został określony - poziomy dopuszczalne, poziomy docelowe, poziomy celów długoterminowych.

Zagrożenia i planowane kierunki działań do 2015 roku

Przebudowa i modernizacja dróg, mająca na celu poprawienie standardu technicznego ciągów komunikacyjnych na terenie gminy, przyczyni się do ograniczenia uciążliwości związanych z ich eksploatacją, w tym emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych, drgań oraz hałasu pochodzących ze środków transportu.

Natomiast w celu ograniczenia emisji niskiej pochodzącej z domowych palenisk i obiektów użyteczności publicznej, powinno się dokonywać sukcesywnej termomodernizacji istniejących na terenie gminy budynków, a także promować stosowanie alternatywnych źródeł ciepła (ogrzewanie gazowe, pompy ciepła, kolektory słoneczne, itp.) oraz wprowadzać racjonalną gospodarkę odpadami.

2.5. Racjonalna gospodarka zasobami wodnymi

Stan aktualny

Na terenie gminy znajduje się Główny Zbiornik Wód Podziemny (GZWP) nr 150, zwany Pradolina Warszawsko - Berlińska, o charakterze porowym, wypełniający pradolinę

i gromadzący wody piętra czwartorzędowego. Woda pitna i do celów gospodarczych jest ujmowana z czwartorzędowego i trzeciorzędowego piętra wodonośnego. Średnia głębokość ujęć wynosi 25 -30 m.

Wody gruntowe występują na poziomie od 3 do 8 m p.p.t., w większości poza zasięgiem kapilarnego podsiąkania. W obniżeniach terenu i dolinach rzecznych podwyższa się on od 1 do 2 m p.p.t. Wody te związane są z utworami mioceńskimi formacji burowęglanowej i utworami plejstoceńskimi.

Teren gminy Kamieniec leży na dziale wodnym rzeki Obry i Mogilnicy, gdzie wody powierzchniowe zajmują jedynie 1% jej powierzchni i są reprezentowane przez: rzekę Mogilnicę, Północny Kanał Obry, Środkowy Kanał Obry, Strugę Kamieniecką, Kanał Prut, Rów Gniński oraz Rów Grodziski, o łącznej długości na terenie gminy wynoszącej około 53,0 km. Cieki charakteryzują się gruntowo-deszczowo-śnieżnym zasilaniem z jednym maksimum i jednym minimum w ciągu roku.

Na terenie gminy nie występują jeziora. Wody powierzchniowe stojące reprezentowane są przez drobne oczka wodne i małe zbiorniki wiejskie. Ponadto wzdłuż większych cieków stałych występują mokradła okresowe. Stwierdzono także występowanie dwóch izolowanych zagłębień bezodpływowych ewapotranspiracyjnych oraz dwóch zagłębień chłonnych.

Obszar gminy Kamieniec jest zlokalizowany na terenie JCWPd (jednolitej części wód podziemnych) nr 72, będącej jedną z 161 jednolitych części wód podziemnych w kraju wydzielonych przez Państwowy Instytut Geologiczny, w celu monitorowania jakości wód podziemnych, w szczególności ich stanu chemicznego.

W latach 2008-2009 w ramach sieci krajowej monitoringu wód podziemnych na terenie gminy Kamieniec Państwowy Instytut Geologiczny wykonał badania wód podziemnych, w oparciu o rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2008 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych (Dz. U. z 2008 r. Nr 143, poz. 896), w 4 punktach pomiarowych położonych w miejscowości Sepno. Badania obejmowały:

1. wody trzeciorzędowe:

- oligoceńskie – punkt badawczy Sepno-1 (głębokość 247,5 m),
- mioceńskie – punkt badawczy Sepno-2 i Sepno-3 (głębokość 152 m i 103 m),

2. wody czwartorzędowe poziomu gruntowego – punkt badawczy Sepno-4 (głębokość 1,9 m).

Powyższe punkty są ujęciami badawczymi, nieeksploatowanymi w celu zaopatrzenia w wodę ludności. Na podstawie przeprowadzonych analiz uzyskano następujące wyniki (tab. 3)

Tab. 3. Badania wód podziemnych

Lp.	Punkt badawczy	Klasa czystości wody	Przekroczone wskaźniki w klasie IV	Przekroczone wskaźniki w klasie V
1.	Sepno-1	III	węgiel organiczny, sól	-
2.	Sepno-2	IV	fluor, glin, wanad, mangan	żelazo
3.	Sepno-3	IV	żelazo, mangan	węgiel organiczny
4.	Sepno-4	II	żelazo, mangan	

Źródło: Informacja o stanie środowiska w Gminie Kamieniec na podstawie badań monitoringowych 2008 – 2009

Na podstawie uzyskanych wyników badań stwierdzono, że jakość wód podziemnych poziomu trzeciorzędowego kształtowała się na poziomie III i IV klasy, co wynika z budowy geologicznej. Natomiast wody czwartorzędowe są wodami dobrej jakości i nie zaznacza się w nich wpływ antropogenicznych zanieczyszczeń.

W latach 2008-2009 zgodnie z *Programem państwowego monitoringu środowiska na lata 2007-2008* w granicach Gminy Kamieniec Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu przeprowadził badania monitoringowe wód płynących. Badania wykonane zostały w 2 przekrojach:

- w zlewni Północnego Kanału Obry: kanał Grabski w km 4,6 przekrój Goździchowo,
- w zlewni Mogilnicy: Mogilnica w km 4,0 przekrój Sepno (na odcinku ujściowym do Kanału Mosińskiego).

Ocenę jakości wód powierzchniowych przeprowadzono zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych (Dz. U. z 2008 r. Nr 162, poz. 1008). We wstępnej ocenie jakość badanych wód przedstawiono następująco:

- Kanał Grabski (JCW 1878129 – wody sztuczne):
 - klasa elementów biologicznych – klasa III,
 - klasa elementów fizykochemicznych – poniżej stanu dobrego,
 - klasyfikacja potencjału ekologicznego – potencjał ekologiczny umiarkowany,
 - wody nie spełniające wymagań dla ryb łososiowatych i karpowatych;
- Mogilnica (JCW 1856899 – wody silnie zmienione):
 - klasa elementów fizykochemicznych – poniżej stanu dobrego.

Na początku 2009 r. na terenie gminy Kamieniec Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu przeprowadził ocenę występowania zagrożenia eutrofizacją ze źródeł komunalnych na podstawie badań z lat 2004-2007. W ocenie uwzględniono następujące przekroje pomiarowo - kontrole:

- w zlewni Północnego Kanału Obry – 2 przekroje:
 - Północny Kanał Obry przekrój Ziemin (gmina Wielichowo),
 - Kanał Grabski przekrój Goździchowo,
- w zlewni Mogilnicy – 2 przekroje:
 - Mogilnica przekrój Kotowo (Gmina Granowo),
 - Mogilnica przekrój Sepno.

Na podstawie badań biologicznych oraz oznaczenia wartości wskaźników zanieczyszczeń charakteryzujących warunki tlenowe i zanieczyszczenia organiczne oraz warunki biogenne ustalono, że we wszystkich przekrojach ma miejsce zagrożenie eutrofizacją, głównie ze względu na nadmierne zawartości składników biogenych.

Ponadto zaobserwowano wysoką zawartość azotanów w okresie wiosennym. W roku 2008 i 2009 odnotowano:

- 57,42 mg NO₃/l i 65,65 mg NO₃/l w wodach Mogilnicy,
- 44,74 mg NO₃/l i 42,32 mg NO₃/l w wodach Kanału Grabskiego.

Przebieg rocznej zmienności wskaźnika oraz jego wysokie wartości w okresie wiosennym wskazują na rolnicze pochodzenie zanieczyszczenia.

Pomimo wysokich zawartości azotanów odnotowanych w wyżej wymienionych ciekach teren gminy Kamieniec nie został zaliczony do obszarów, na których należy wyznaczyć wody wrażliwe na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych i obszarów szczególnie narażonych, z których odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy ograniczyć.

Zagrożenia oraz planowane działania do 2015 roku

Głównym zagrożeniem dla wód na terenie gminy są zanieczyszczenia socjalno-bytowe oraz zanieczyszczenia obszarowe, powstające w wyniku intensywnie prowadzonej produkcji rolniczej. Planowane działania o charakterze długoterminowym powinny skupić się przede wszystkim na ograniczeniu zrzutu ścieków do gruntu i wód, przez właściwe

uregulowanie gospodarki ściekowej i prowadzeniu produkcji rolniczej zgodnie z zasadami dobrej praktyki rolniczej.

Przewidywana w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy i w Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego budowa zbiornika wodnego na Strudze Kamienieckiej w znacznym stopniu poprawi gospodarowanie zasobami wodnymi na terenie gminy, a także walory krajobrazowe oraz zwiększy atrakcyjność terenu pod względem turystyczno - wypoczynkowym.

2.6. Urządzenia wodne i melioracyjne

Stan aktualny

Na terenie gminy Kamieniec na ciekach płynących umiejscowione są urządzenia wodne w postaci jazów i zastawek oraz pompownie odwadniające. Przedmiotowy obszar nie jest zagrożony występowaniem powodzi, jednak wezbrane wody po roztopach czy ulewach spływające rzeką Mogilnicą i Kanałem Prut mogą spowodować przerwanie wałów i zalanie okolicznych terenów, nie stanowiąc zagrożenia zalania terenów zabudowanych. Ewentualne wylewy wód w dolinie kanałów Obry powodują tylko podtopienie lub częściowe zalanie użytków zielonych. Łączna długość wałów przeciwpowodziowych na terenie gminy wynosi 7695 m, z czego 3833 m znajdują się po lewej stronie Kanału Prut, a 3862 m po jego prawej stronie.

Zagrożenia oraz planowane działania do 2015 roku

Teren gminy nie jest zagrożony powodzią, jednak w celu wyeliminowania występowania lokalnych podtopień terenów użytkowanych rolniczo, głównie łąk oraz w celu zatrzymania jak największej ilości wody, działania w zakresie melioracji powinny skupić się przede wszystkim na odbudowie istniejących urządzeń melioracyjnych, porządkowaniu cieków podstawowych oraz rowów melioracji szczegółowej, a także na budowie zbiorników małej retencji. Wskazana jest także budowa i modernizacja obwałowań, budowli oraz urządzeń zabezpieczających przed powodzią na ciekach podstawowych, a także wykonywanie dalszych prac modernizacyjnych oraz renowacja zbiorników i urządzeń małej retencji (zbiorniki, stawy, budowle i urządzenia), z zachowaniem zasad ochrony środowiska i racjonalnej ich eksploatacji.

2.7. Gospodarka wodno-ściekowa

Stan aktualny

Gmina Kamieniec jest w 100% zwodociągowana, a długość sieci wodociągowej wynosi 110,6 km. Woda pitna dla mieszkańców jest dostarczana z 5 gminnych ujęć wody znajdujących się w Cykowie, Maksymilianowie, Łękach Małych, Parzęczewie i Lubiechowie. Ujęcie zakładowe w Sepnie Agros Farmy i Młyny Sp. z o.o. jest obecnie nieczynne. Woda pobierana jest głównie z piaszczystych warstw czwartorzędu, co powoduje, że konieczne jest jej uzdatnianie w celu redukcji ilości amoniaku oraz związków żelaza i manganu o pochodzeniu naturalnym. Jakość wody w ujęciach oraz w całej sieci wodociągowej jest kontrolowana przez Powiatowy Inspektorat Sanitarny w Grodzisku Wlkp. w ramach państwowego monitoringu. Ponadto Gminny Zakład Komunalny w Kamieńcu

zleca wykonanie okresowych badań jakości wody pitnej dostarczanej dla mieszkańców. Wyniki wskazują, że woda do picia dostarczana mieszkańcom odpowiada wszelkim standardom w tym zakresie.

Stopień skanalizowania gminy wynosi 30%, z czego miejscowość Kamieniec jest skanalizowana w 100%. Ścieki komunalne powstające na terenie gminy odprowadzane są istniejącym systemem kanalizacji sanitarnej, o łącznej długości 14 km oraz wywożone taborem asenizacyjnym ze zbiorników bezodpływowych do oczyszczalni ścieków w Kamieńcu. Nieczystości płynne są również bezpośrednio oczyszczane w kilkudziesięciu indywidualnych przydomowych oczyszczalniach (stan na dzień 31.12.2009 r. – 251 sztuk).

Kanalizacja deszczowa zbudowana jest w miejscowościach Kamieniec, Parzęczewo, Wolkowo, Karczewo, Konojad, Jaskółki, Maksymilianowo i Lubiechowo. Wody opadowe lub roztopowe ujęte w szczelne, otwarte lub zamknięte systemy kanalizacji są wprowadzane do wód lub do ziemi.

Zagrożenia i planowane kierunki działań do 2015 roku

Wszystkie stacje uzdatniania wody wraz z siecią wodociągów doprowadzających wodę pitną powstały w latach 80-tych, za wyjątkiem stacji w Lubiechowie. Z uwagi na konieczność zachowania standardów jakości wody przeznaczonej do celów socjalno-bytowych i sprostania zapotrzebowaniu na wodę dla mieszkańców, wymagana jest modernizacja i rozbudowa istniejących ujęć (m.in. modernizacja budynków, urządzeń hydroforni, wymiana filtrów odżelaziaczy, zwiększenie wydajności istniejących studni, wymiana sieci wodociągowej itp.).

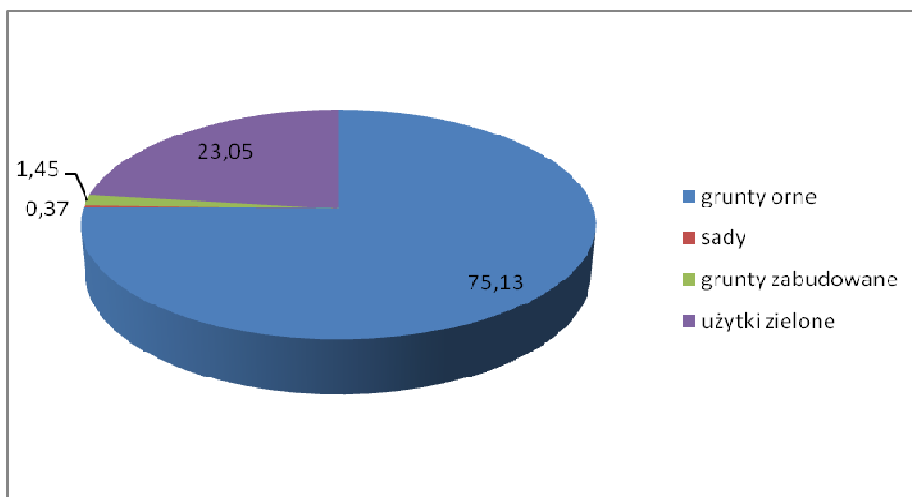
W celu zwiększenia efektywności oczyszczania ścieków, wyeliminowania nadmiernego ładunku zanieczyszczeń w ściekach doprowadzanych kanalizacją oraz dowożonych należy dokonać modernizacji istniejących oczyszczalni, rozważyć wybudowanie nowych wraz z pełną infrastrukturą. Dodatkowo wskazane jest wspieranie działań mających na celu rozwój systemu budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie tych miejscowości, gdzie budowa zbiorczych oczyszczalni wraz z siecią kanalizacyjną ze względów ekonomicznych i technicznych jest utrudniona.

2.8. Rolnictwo i jakość gleb

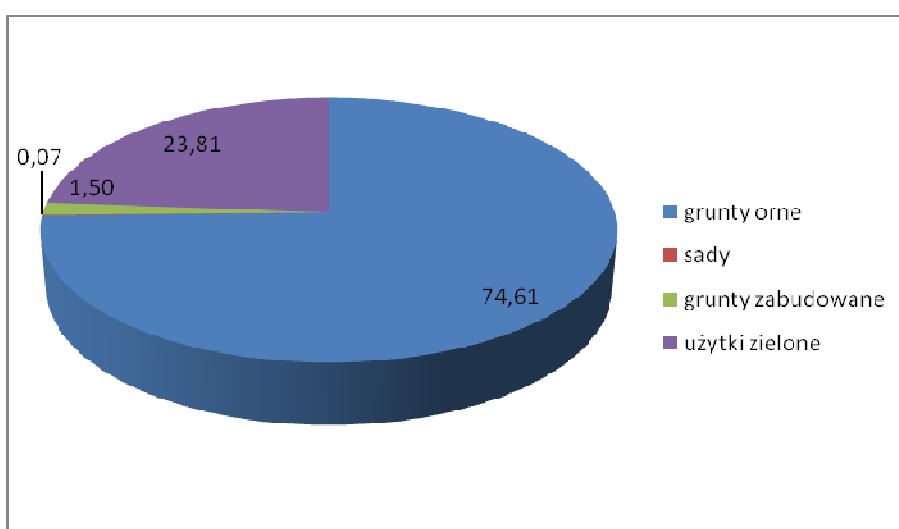
Stan aktualny

Gmina Kamieniec jest gminą typowo rolniczą, gdzie 81,81 % terenów zajętych jest przez użytki rolne o łącznej powierzchni 10815,5 ha. Procentowy udział terenów użytkowanych rolniczo przedstawia się następująco: 74,94 % stanowią grunty orne o powierzchni 8104,65 ha; 0,26 % przypada na sady zajmujące łączną powierzchnię 28,21 ha; 23,33 % stanowią użytki zielone zajmujące powierzchnię 2523,78 ha, a 1,47 % to tereny zabudowane o łącznej powierzchni 158,86 ha.

Na terenie gminy Kamieniec znajduje się 697 indywidualnych gospodarstw rolnych o łącznej powierzchni 6712,85 ha. Działalność rolnicza jest prowadzona również przez przedsiębiorstwa rolno-usługowe i rolnicze kombinaty spółdzielcze. Część gruntów należy także do Parafii Rzymsko-Katolickich, których grunty są dzierżawione przez inne podmioty czy rolników indywidualnych. Procentowy udział gruntów użytkowanych przez poszczególne podmioty przedstawiono na rycinach nr 4 i 5.

Ryc. 4. Procentowy udział gruntów użytkowanych przez indywidualne gospodarstwa rolne (Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Kamieniec)

Ryc. 5. Procentowy udział gruntów użytkowanych przez podmioty prawne (Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Kamieniec)

Tereny użytkowane rolniczo zaliczane są do następujących klas gruntów:

- klasy IIIa, czyli gruntów orných dobrych, stanowiących 12 % gleb użytkowanych rolniczo,
- klasy IIIb, czyli gruntów średnio dobrych, stanowiących 21 % gleb użytkowanych rolniczo,
- klasy IVa, czyli gruntów orných średniej jakości, stanowiących 42 % gleb użytkowanych rolniczo,
- klasy IVb, czyli gruntów orných średniej jakości (gorsze), stanowiących 9 % gleb użytkowanych rolniczo,
- klasy V, czyli gruntów orných słabych, stanowiących 13 % gleb użytkowanych rolniczo,
- klasy VI, czyli gruntów orných najslabszych, stanowiących 3 % gleb użytkowanych rolniczo.

W przeważającej części są to gleby brunatne, płowe, opadowo-glejowe oraz gleby bielcowe. Pod względem przydatności rolniczej w przeważającej części zaliczane są do kompleksu 4, czyli żytniego bardzo dobrego (31 % powierzchni gruntów użytkowanych

rolniczo) oraz kompleksu 5, czyli żytniego dobrego (35 % powierzchni gruntów użytkowanych rolniczo).

Badania prowadzone przez Okręgową Stację Chemiczno - Rolniczą w Poznaniu na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2000-2004 wykazały, że gleby na terenie gminy Kamieniec są ubogie w składniki pokarmowe. Bardzo niską i niską zawartością przyswajalnego magnezu odznaczało się 21 - 40% gleb użytkowanych rolniczo, a bardzo niską i niską zasobność przyswajalnego fosforu dla roślin stwierdzono w przedziale 0 - 20% gleb. Natomiast aż 41 - 60% gleb wykorzystywanych rolniczo charakteryzowało się niską i bardzo niską zawartością potasu.

Na terenie gminy Kamieniec Okręgowa Stacja Chemiczno - Rolnicza w Poznaniu w ramach sieci monitoringu regionalnego zlokalizowała 2 punkty pomiaru zanieczyszczenia gleb, jeden w 2001 r., a drugi w 2003 r. Przeprowadzone badania wykazały, że gleby odznaczają się wysoką zawartością siarki siarczanowej (Agrochemiczne badania gleb Wielkopolski w latach 2000-2004).

W praktyce rolniczej gleby silnie zakwaszone i o bardzo niskiej zawartości przyswajalnych składników należy traktować jako zdegradowane. Zabiegiem niezbędnym do zrównowazenia zakwaszenia gleb wywołanego stosowaniem nawozów jest wapnowanie. Udział procentowy gleb wymagających wapniowania na terenie gminy Kamieniec znajduje się w przedziale 0 - 20 % (Raport o stanie środowiska w Wielkopolsce w roku 2007).

Biorąc pod uwagę zapisy rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 r. w sprawie standardów jakości gleby oraz standardów jakości ziemi (Dz. U. z 2002 r. Nr 165, poz. 1359), grunty gminy Kamieniec można zakwalifikować do grupy B - grunty zaliczone do użytków rolnych z wyłączeniem gruntów pod stawami i gruntów pod rowami, grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, nieużytki, a także grunty zabudowane i zurbanizowane z wyłączeniem terenów przemysłowych, użytków kopalnych oraz terenów komunikacyjnych. Na podstawie ww. rozporządzenia na terenie gminy Kamieniec nie wyznaczono obszarów zanieczyszczonych, na których nastąpiło przekroczenie standardów jakości gleby i ziemi.

Część gospodarstw na terenie gminy prowadzi wyspecjalizowaną produkcję, jedne są nastawione tylko na produkcję mleka, a inne na hodowlę bydła opasowego czy żywca wieprzowego. Pozostałe gospodarstwa mają charakter niskotowarowy i w większości przypadków są nastawione na produkcję na własne potrzeby. W strukturze zasiewów dominują zboża (pszenżyto, pszenica, jęczmień, kukurydza), jak również buraki cukrowe, rzepak i rzepik oraz ziemniaki. Na terenie gminy nie ma dużych ferm zwierząt ani gospodarstw rolnych prowadzących hodowlę zwierząt na dużą skalę.

Zagrożenia i planowane kierunki działań do 2015 roku

W ostatnich latach obserwuje się intensyfikację produkcji rolniczej, która wiąże się ze stosowaniem coraz to większej ilości nawozów sztucznych i środków ochrony roślin, co może stanowić poważne zagrożenie dla jakości gleb wód na terenie gminy. Stosowanie środków chemicznych, zwłaszcza grzybo- i owadobójczych, a także postępująca mechanizacja rolnictwa powoduje negatywne skutki w bioróżnorodności, przyczyniając się do niszczenia fauny i flory na terenach użytkowanych rolniczo oraz bezpośrednio do nich przylegających. Planowane działania o charakterze długoterminowym powinny skupić się przede wszystkim na prowadzeniu specjalistycznego doradztwa oraz szkoleń dla rolników w zakresie Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej, promowaniu rolnictwa ekologicznego i integrowanego, a także monitorowaniu stanu rolnictwa m.in. poprzez badanie jakości gleb.

2.9. Geologia i zasoby naturalne

Stan aktualny

O cechach rzeźby terenu gminy Kamieniec zdecydowała działalność lądolodu bałtyckiego i jego wód z okresu nasunięcia oraz zaniku tzw. fazy leszczyńskiej, przy wyraźnym oddziaływaniu napotkanego ukształtowania terenu pochodzącego ze zlodowacenia środkowopolskiego.

Powierzchnia przedmiotowego obszaru reprezentowana jest przez typ rzeźby młodoglacjalnej i charakteryzuje się rozległą bardzo płaską wysoczyzną morenową, zbudowaną przy wierzchniej warstwie z glin morenowych, tworzących niemal ciągłą pokrywę o miąższości od kilku do kilkunastu metrów. W sąsiedztwie małych rzeczek i potoków, dolin wód roztopowych i rynien glacialnych oraz w strefach niewielkich pasów sandrowych, gliny ustępują miejsca osadom piaszczysto żwirowym. W południowej części gminy, gdzie kończy się Równina Opalenicka, a rozpoczyna się Dolina Środkowej Obry, w podłożu przeważają torfy (Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kamieniec).

Procesy geologiczne, które miały miejsce na terenie gminy Kamieniec, w dużej mierze zdecydowały o występowaniu w jej utworach cennych surowców. Do najważniejszych z nich należy gaz ziemny. Na terenie gminy występuje 7 obszarów górniczych – tab.4:

Stwierdzono także występowanie kruszyw naturalnych, surowców ilastych oraz pokładu torfu (Raport o stanie środowiska w Wielkopolsce w roku 2007). Za bardzo cenny surowiec uważa się także lasy liściaste i iglaste, które dostarczają surowca tartarcznego.

Tab. 4. Obszary górnicze występujące na terenie gminy Kamieniec

Numer rejestru	Koncesja	Nazwa obszaru górniczego	Data wydanej decyzji	Stan	Numer decyzji
2/1/203	15/2001	Bonikowo	2001-12-07	aktualny	15/2001 [DGe/EZ/2001]
2/2/250	13/2008/m	Bonikowo - podziemny magazyn gazu	2008-10-03	aktualny	13/2008/m
2/1/211	nr 5/2003	Brońsko	2003-09-03	aktualny	5/2003
2/1/42	136/93	Grodzisk	1985-10-14	aktualny	zarz. nr 27 [GW/M/21/85]
2/2/222	nr 11/2004	Łęki	2004-09-20	aktualny	1/2004
2/1/108	135/93	Ujazd	1985-10-14	aktualny	zarz. nr 28 [GW/M/21/85]

Źródło: www.baza.pgi.waw.pl

Zagrożenia i planowane działania

Udokumentowane i wydobywane złoża gazu ziemnego są pozyskiwane w oparciu o wyżej wymienione koncesje, zgodnie z wymogami zawartymi w ustawie Prawo ochrony środowiska oraz Prawo górnicze i geologiczne. Przestrzeganie zasad dotyczących właściwej eksploatacji przedmiotowej kopaliny, minimalizuje wszelkie niebezpieczeństwa związane z pozyskiwaniem tego surowca.

2.10. Środowisko przyrodnicze

Stan aktualny

Lesistość na terenie gminy wynosi 9 %. Lasy (zarówno liściaste, jak i iglaste) łącznie zajmują powierzchnię około 1318 ha. Największe skupiska leśne o powierzchni 1204 ha skoncentrowane są w południowej części gminy i administrowane przez Nadleśnictwo Kościan. Dominującymi typami siedliskowymi lasu są ols jesionowy z przewagą olszy czarnej (leśnictwo Katusz i Bonikowo), las wilgotny z przeważającym udziałem sosny i jesionu (leśnictwo Żegrowo) oraz las mieszany wilgotny z największym udziałem brzozy (leśnictwo Reńsko). Pozostała część terenów leśnych o powierzchni 114 ha należy do Nadleśnictwa Grodzisk Wielkopolski i obejmuje obszary w okolicy miejscowości Ujazd (leśnictwo Porążynko) wraz z parkiem zabytkowym (powierzchnia 66,64 ha), w którym rosną m.in. sędziwe dęby i buki. Typy siedliskowe lasu na terenie Nadleśnictwa Grodzisk Wielkopolski to las mieszany świeży i las świeży oraz bór mieszany świeży. W składzie gatunkowym przeważa sosna, dęby oraz akacja i brzoza (Skrócony program ekorozwoju dla Gminy Kamieniec).

Na obszarach przejściowych do Doliny Środkowej Obry, napotkać możemy także większe zespoły łąk. Skupiska obszarów zielonych, zarówno leśne jak i łąkowe, zamieszkiwane są przez sarny, jelenie, dziki, kuny i lisy. Na polach występują zające, kuropatwy i coraz liczniejsze sarny. Świat ptaków jest typowy dla obszarów polnych i leśnych. W okolicach łąk spotkać można bociana białego, a na mokradłach nad Mogilnicą – żurawia.

Powierzchnia lasów jest wzbogacona przez 9 parków podworskich o powierzchni łącznej 123,6 ha, różnym stanie zachowania, będących najczęściej własnością Agencji Rolnej Skarbu Państwa bądź Rolniczych Kombinatów Spółdzielczych. Parki podworskie o charakterze krajobrazowym znajdują się w miejscowościach Cykowo, Goździchowo, Kamieniec, Karczewo, Łęki Wielkie, Parzęczewo, Sepno, Szczepowice i Ujazd. Ponadto wzdłuż dróg występują zadrzewienia liściaste, tworzone głównie przez klony, lipy, jesiony i kasztanowce.

Spośród form ochrony przyrody na terenie gminy występują pomniki przyrody w liczbie 13 sztuk, reprezentowane przez dęby szypułkowe, platana klonolistnego i miłorzęba japońskiego (tab. 5).

Tab. 5. Pomniki przyrody występujące na terenie gminy Kamieniec

Lp.	Gatunek drzewa	Miejscowość	Obwód pnia na wysokości 1,3 m [cm]		Data utworzenia	Uwagi
			w dniu utworzenia	w 2009 r.		
1.	Dąb szypułkowy	Ujazd	540	563	21.02.2003	-
2.	Dąb szypułkowy	Ujazd	510	513	21.02.2003	-
3.	Dąb szypułkowy	Ujazd	460	430	21.02.2003	martwe drzewo
4.	Dąb szypułkowy	Ujazd	460	532	15.12.1956	grupa drzew, drzewo o obwodzie 380 cm jest martwe
5.	Dąb szypułkowy	Ujazd	420	481	15.12.1956	
6.	Dąb szypułkowy	Ujazd	380	416	15.12.1956	
7.	Dąb szypułkowy	Ujazd	460	ścięte	15.12.1956	
8.	Dąb szypułkowy	Ujazd	480	ścięte w 2008 r.	15.12.1956	
9.	Płatan klonolistny	Ujazd	91, 132, 155, 182, 184	172, 180, 220, 260, 276	10.06.1979	drzewo wielopniowe
10.	Dąb szypułkowy	Kamieniec	481	522	10.06.1979	drzewa rosną w grupie
11.	Dąb szypułkowy	Kamieniec	365	442	10.06.1979	
12.	Dąb szypułkowy	Kamieniec	483	521	10.06.1979	-
13.	Miłorząb dwuklapowy	Parzęczewo	400	548	26.08.1969	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Kamieniec

Na terenie gminy znajduje się również kilka drzew o charakterze pomnikowym, które można by objąć ochroną na podstawie ustawy o ochronie przyrody (tab. 6).

Tab. 6. Drzewa o charakterze pomnikowym występujące na terenie gminy Kamieniec

Lp.	Gatunek drzewa	Miejscowość	Obwód pnia na wysokości 1,3 m [cm]	Uwagi
1.	Lipa drobnolistna	Ujazd	433	złamana przez wiatr
2.	Dąb szypułkowy	Ujazd	403	drzewo rośnie w grupie z pomnikami przyrody wymienionymi w tab. 3 w pozycji 10 i 11
3.	Topola biała	Kamieniec	661	-
4.	Topola biała	Kamieniec	434	-
5.	Żywotnik olbrzymi	Parzęczewo	188	drzewa rosną w grupie
6.	Żywotnik olbrzymi	Parzęczewo	149	
7.	Żywotnik olbrzymi	Parzęczewo	166	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Kamieniec

Szczególnie cennym pod względem przyrodniczym jest obszar Natura 2000 – Wielki Łęg Obrzański. Na terenie gminy znajduje się tylko część tego obszaru z łącznej powierzchni 23431 ha. Teren ten został wyznaczony jako obszar specjalnej ochrony ptaków (OSO), kod obszaru PLB 300004. Teren pokryty jest mozaiką łąk, bagien, lasów zalewowych, potorfii oraz lasów mieszanych porastających piaski polodowcowych wyniesień. Dolina jest pocięta siecią kanałów i rowów. Z wyjątkiem obszarów zabagnionych, teren jest intensywnie uprawiany, głównie w formie użytków zielonych (łąki i pastwiska). Występuje co najmniej 17 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 7 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). W okresie lęgowym obszar zasiedla kulik wielki (PCK) - około 4 % populacji krajowej oraz co najmniej 1 % populacji krajowej następujących gatunków ptaków: błotniak

zbożowy (PCK), kania czarna (PCK) i kania ruda (PCK); w stosunkowo wysokiej liczebności występują: bocian biały oraz pustułka (około 1 % populacji krajowej). Miejscami bardzo dobrze są zachowane łągi jesionowo-olszowe - starodrzewia z licznymi pomnikowymi okazami jesionów i dębów szypułkowych oraz rozległe połacie łąk, zarówno ekstensywnie użytkowane, jak i zarastające. Jest to jeden z największych tego typu kompleksów w Wielkopolsce (www.mos.gov.pl).

Zagrożenia i planowane działania do 2015 roku

Z uwagi na małą powierzchnię lasów należy prowadzić racjonalną gospodarkę leśną oraz promować działania zmierzające do zalesiania gruntów rolnych o najniższej klasie bonitacyjnej, których wykorzystanie z rolniczego punktu widzenia jest mało efektywne oraz zakładania nowych zadrzewień w krajobrazie. Dzięki temu możliwe będzie zwiększenie retencji wodnej w środowisku, przeciwdziałanie erozji wietrznej gleb, a przede wszystkim możliwa będzie ochrona wód powierzchniowych i podziemnych przed zanieczyszczeniami, zwłaszcza obszarowymi.

Pomniki przyrody oraz drzewa o charakterze pomnikowym powinny być poddane odpowiednim, w miarę potrzeb zabiegom pielęgnacyjnym, zapewniającym ich utrzymanie w odpowiednim stanie fitosanitarnym. Wszelkie działania na terenie obszaru Natura 2000 i jego bezpośrednim sąsiedztwie powinny skupić się na prowadzeniu zrównoważonej gospodarki rolnej.

2.11. Środowisko kulturowe

Stan aktualny

Gmina Kamieniec jest obszarem o bardzo bogatej tradycji i kulturze. Godne polecenia są zabytki, zarówno te znajdujące się przy głównych drogach, jak i te mniej znane położone z dala od głównych traktów m.in. takie jak:

- neogotycki kościół św. Wawrzyńca powstały w latach 1908 - 1910 oraz dawny dwór z II poł. XIX wieku w miejscowości Kamieniec,
- pałac klasycystyczny zbudowany w latach około 1805 - 1811, gruntownie przebudowany i powiększony w 1908 r. wraz z parkiem krajobrazowym oraz zabudowania folwarczne w miejscowości Karczewo,
- kościół poewangelicki, obecnie NMP Królowej Korony Polskiej zbudowany około 1890 r. w miejscowości Katusz,
- pałac wzniesiony po 1820 r. wraz z parkiem krajobrazowym z II poł. XVIII w. oraz folwark o 2 podwórzach: zachodnie z I poł. XIX w. i wschodnie, w miejscowości Parzęczewo,
- drewniany kościół św. Michała Archanioła zbudowany w 1774 r. wraz z dzwonnica z tego samego okresu oraz plebania z II poł. XIX w. w miejscowości Parzęczewo,
- pałac pochodzący z początku XX w. wraz z parkiem krajobrazowym z II poł. XIX w. w miejscowości Szczepowice,
- późnobarokowy dwór z II poł. XVIII w miejscowości Ujazd,
- późnoklasycystyczny dwór wzniesiony przed poł. XIX w. wraz z oficyną oraz parkiem krajobrazowym w miejscowości Cykowo,
- kościół św. Andrzeja z lat 1854 - 1874 oraz brama z figurami św. Piotra, św. Pawła i św. Jadwigi z XIX w. oraz park krajobrazowy z II poł. XIX w. w miejscowości Konojad,

- drewniany kościół św. Katarzyny i Niepokalanego Serca Marii zbudowany w 1776 r. oraz dzwonnica drewniana z końca XVIII w. w miejscowości Łęki Wielkie (Gminny Program Opieki nad Zabytkami na lata 2008 - 2011).

Dodatkowo na szczególną uwagę zasługuje cmentarzysko kurhanowe w Łękach Małych (Wilanowie), skupione w obrębie jednej dużej nekropolii. Jest to zjawisko unikatowe, budzące od wielu lat zainteresowanie naukowców. Przedmiotowe cmentarzysko znajduje się w północnej części doliny obrzańskiej, na terenie wysoczyzny nad rzeką Mogilnicą. Pierwotnie obejmowało ono co najmniej 14 kurhanów, dzisiaj składa się z 4 mogił, co stanowi zaledwie 23% właściwej wielkości. Kurhany były usytuowane w rzędzie zorientowanym z południowego wschodu na północny zachód, we wzajemnej odległości 30 do 70 m. Z tego porządku wyłamuje się kurhan V, który znalazł się poza zasięgiem mogił, w odległości zaledwie 16 m od najbliższego kurhanu II. Kurhany w Łękach Małych w swym założeniu i podstawowych cechach są do siebie bardzo podobne. Do wspólnych cech należą: nasypy ziemne, wznoszące się ponad grobami właściwymi, centralnie położony grobowiec główny, wyróżniający się wielkością, konstrukcją i wyposażeniem, wreszcie rozmieszczone w dowolny sposób wokół grobowca głównego groby boczne. Różnią się natomiast cechami drugorzędowymi, które dotyczą wielkości poszczególnych mogił ziemnych, budowy i wyposażenia grobów głównych, a także ilości, lokalizacji, budowy i inwentarzy grobów bocznych.

Zagrożenia i planowane działania do 2015 roku

Gmina posiada opracowany i przyjęty uchwałą Gminny Program Opieki nad Zabytkami na lata 2008 - 2011, który określa działania organizacyjne, finansowe i realizacyjne mające przyczynić się do istotnej poprawy stanu zasobów dziedzictwa kulturowego, wskazując również na zagrożenia jakie mogą wynikać z braku podjęcia stosownych działań.

2.12. Gospodarka odpadami

Stan aktualny

Gmina Kamieniec nie posiada składowiska odpadów, a zmieszane odpady komunalne trafiają na składowisko znajdujące się w Goździnie (gmina Rakoniewice). Działalność w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości na podstawie zezwolenia wydanego przez Wójta Gminy Kamieniec prowadzą 4 firmy: Remondis Sanitech Poznań-Oddział Kościan, TEW Gospodarowanie Odpadami z siedzibą w Nowym Tomyślu, Zakład Utylizacji Odpadów Clean City Sp. z o.o. z siedzibą w Międzychodzie oraz Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych „EKO-RONDO” z Puszczykowa, które łącznie w 2008 i 2009 roku wywiozły 1091,6 ton odpadów niesegregowanych. Na terenie gminy prowadzi się selektywną zbiórkę surowców wtórnych (szkło, papier i tworzywa sztuczne) w systemie workowym oraz w systemie kompletów pojemników na szkło, papier i tworzywa sztuczne, które znajdują się w Kamieńcu (przy sklepie samoobsługowym) oraz w Sepnie. Organizowane są również zbiórki odpadów wielkogabarytowych oraz zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego. W ramach selektywnej zbiórki w latach 2008-2009 zebrano 78,5 ton szkła; 60,7 ton tworzyw sztucznych; 4,1 ton papieru, 6 ton odpadów wielkogabarytowych oraz 6 ton zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego.

Gmina dokonała inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest, a wszelkie działania mające na celu ich utylizację są realizowane w oparciu o zapisy zawarte w Programie usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gmin Powiatu Grodziskiego, opracowanego w 2008 roku.

Gmina Kamieniec na podstawie uchwały Nr XXIII/152/2005 z dnia 28 kwietnia 2005r. przystąpiła do Związku Międzygminnego „Centrum Zagospodarowania Odpadów Selekt” z siedzibą w Czempiniu, który w ramach swoich kompetencji będzie realizował zadania w zakresie gospodarki odpadami na terenie gmin członkowskich, zgodnie z zapisami w przygotowywanej Aktualizacji Planu Gospodarki Odpadami dla Gmin wchodzących w skład Związku Międzygminnego „Centrum Zagospodarowania Odpadów Selekt”.

Zagrożenia i planowane działania do 2015 r.

Głównym zagrożeniem w przypadku niewłaściwie prowadzonej gospodarki odpadami jest nie uzyskanie odpowiednich poziomów odzysku surowców, zgodnie z zapisami w planach gospodarki odpadami oraz nie wywiązywanie się z nałożonych na gminę obowiązków określonych w ustawie o utrzymaniu porządku i czystości oraz ustawie o odpadach. Działania długoterminowe powinny skupić się przede wszystkim na dalszym rozwijaniu systemu selektywnej zbiórki surowców wtórnych „u źródła” oraz wydzieleniu ze strumienia odpadów komunalnych odpadów biodegradowalnych, niebezpiecznych i problemowych. Właściwie prowadzona gospodarka odpadami przyczyni się do zmniejszenia spalania odpadów w domowych paleniskach, zwłaszcza tworzyw sztucznych oraz zapobiegnie gromadzeniu odpadów w miejscach do tego nie przeznaczonych.

Istotnym elementem w realizacji ww. zamierzeń jest informowanie mieszkańców o ich ustawowych obowiązkach oraz prowadzenie szerokiej edukacji ekologicznej, dotyczącej prawidłowego gospodarowania odpadami komunalnymi.

2.13. Promieniowanie elektromagnetyczne

Stan aktualny

Źródłami niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego mającego negatywny wpływ na środowisko są linie przesyłowe energii elektrycznej, stacje elektroenergetyczne, stacje radiowe i telewizyjne, stacje telefonii komórkowej, urządzenia diagnostyczne, niektóre urządzenia przemysłowe. Na terenie gminy zlokalizowane są dwie stacje telefonii komórkowej: stacja Polskiej Telefonii Cyfrowej operatora ERA nr 40271, znajdująca się w miejscowości Kamieniec przy ul. Grodziskiej na terenie oczyszczalni ścieków oraz stacja telefonii cyfrowej operatora PLUS nr 32051 przy ul. Grodziskiej na terenie Rolniczego Kombinatoru Spółdzielczego.

Promieniowanie elektromagnetyczne jest również emitowane przez linie przesyłowe energii elektrycznej. Prąd dostarczany do odbiorców na terenie gminy pochodzi z ogólnokrajowej sieci wysokiego napięcia, która zasilana jest przez Zespół Elektrowni Pątnów, Adamów, Konin, z Elektrowni „Dolna Odra” w Gryfinie k. Szczecina oraz przez Zespół Elektrociepłowni „Karolin” w Poznaniu, skąd liniami napowietrznymi wysokiego napięcia o mocy 110 kV doprowadzany jest do Głównego Punktu Zasilającego w Grodzisku Wielkopolskim. Stamtąd liniami średniego napięcia o mocy 15 kW przesyłany jest dalej do transformatorów o przekładni 15 kW/0,4, zlokalizowanych na terenie całej gminy w ilości 63 sztuk. Moc transformatorów jest różna, od 63 kVA, przez 100 kVA, do 125 kVA.

Do poszczególnych domostw energia z transformatorów dostarczana jest liniami napowietrznymi niskiego napięcia o mocy 220 V lub 380 V (Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy Kamieniec).

Zagrożenia i planowane działania do 2015 roku

Istniejące urządzenia na terenie gminy Kamieniec będące źródłem promieniowania elektromagnetycznego nie stanowią większego zagrożenia pod warunkiem, że pola elektromagnetyczne będą monitorowane w ramach projektowanych i istniejących systemów oraz będą przestrzegane zapisy zawarte w raportach oddziaływania na środowisko na terenach obszarów dostępnych dla ludności, a urządzenia emitujące promieniowanie będą lokalizowane na terenach mających akceptację lokalnej społeczności.

W 2008 roku Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. z 2007 r. Nr 221, poz. 1645), rozpoczął w cyklu 3-letnim pomiary natężenia elektrycznej składowej pola. W granicach powiatu grodziskiego w 2008 r. nie zlokalizowano żadnego punktu pomiarowego. Natomiast w roku 2009 prowadzono pomiary w 1 punkcie na obszarze typu 2 (pozostałe miasta), w miejscowości Wielichowo, gmina Wielichowo (ul. Dworcowa, przy wjeździe do gorzelni). W wyniku przeprowadzonych pomiarów nie stwierdzono przekroczenia poziomu dopuszczalnego (7 V/m dla zakresu częstotliwości od 3 MHz do 300 GHz). W roku 2010 planowane jest prowadzenie pomiarów w 1 punkcie na obszarze typu 3 (tereny wiejskie) - na terenie gminy Kamieniec, przy ul. Słonecznej. Wyniki pomiarów będą dostępne w IV kwartale 2010 roku (Raport o stanie środowiska w Wielkopolsce w 2008 roku, Informacja o stanie środowiska w Gminie Kamieniec na podstawie badań monitoringowych w latach 2008-09).

2.14. Odnawialne źródła energii (OZE)

Stan aktualny

W założeniach "Polityki Energetycznej Polski do roku 2030" wyznaczono jako cel strategiczny wzrost udziału odnawialnych źródeł energii w finalnym zużyciu energii co najmniej do poziomu 15% w 2020 roku oraz dalszy wzrost tego wskaźnika w latach następnych. Uzyskanie ww. zdolności produkcyjnej oznacza konieczność zrealizowania w ciągu dziesięciu lat szeregu inwestycji z zakresu wykorzystania poszczególnych źródeł energii odnawialnej oraz odpowiedni wzrost nakładów inwestycyjnych.

Obecnie podstawowym źródłem energii odnawialnej wykorzystywanym w kraju jest biomasa, energia wiatru, energia promieniowania słonecznego, energia wodna i energia geotermalna.

Udział biomasy w bilansie paliwowym energetyki odnawialnej w Polsce rośnie z roku na rok. Biomasa może być używana na cele energetyczne w procesach bezpośredniego spalania biopaliw stałych (drewna, słomy), gazowych w postaci biogazu lub przetwarzana na paliwa ciekłe (olej, alkohol).

Energetyka słoneczna wykorzystywana jest szczególnie na poziomie indywidualnych gospodarstw lub podmiotów gospodarczych do podgrzewania wody. Warunki meteorologiczne w Polsce pozwalają wykorzystywać tę energię w około 80% czasu nasłonecznienia.

Wykorzystanie energii wodnej jako odnawialne źródło energii sprawdza się przede wszystkim na terenach o wystarczających zasobach wodnych i dostatecznych spadkach wody. Energia geotermalna z kolei może z powodzeniem być wykorzystywana jako alternatywne źródło energii na obszarach zasobowych gorących wód podziemnych.

Na przestrzeni ostatnich lat największy rozwój spośród źródeł odnawialnych zanotowała energetyka wiatrowa. Uprzywilejowanym w Polsce rejonem pod względem zasobów wiatru w mezokali jest m.in. środkowa wielkopolska. Rada Gminy Kamieniec Uchwałą Nr XXII/153/2009 z dnia 29 kwietnia 2009 r., przystąpiła do sporządzenia zmiany obowiązującego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kamieniec, uchwalonego uchwałą Nr XXIII/119/2000 Rady Gminy Kamieniec z dnia 14 listopada 2000 r. zmienionego uchwałą Nr XXX/185/2006 Rady Gminy Kamieniec z dnia 7 kwietnia 2006 r. Zakres zmiany obejmuje m.in. możliwości lokalizacji elektrowni wiatrowych w rejonie miejscowości Cykowo, Cykówko, Doły, Jaskółki, Karczewo, Konojad, Maksymilianowo i Plastowo. Przewiduje się, iż rozpoczęcie i zakończenie inwestycji wybudowania farmy elektrowni wiatrowych przyczyni się do zwiększenia wpływów finansowych do budżetu gminy oraz spowoduje w pewnym stopniu wzrost zamożności mieszkańców gminy Kamieniec, jak również przyczyni się znacząco do ochrony środowiska.

Zagrożenia i planowane działania do 2015 roku

Budowa farm elektrowni wiatrowych oprócz korzyści, zwłaszcza możliwości pozyskiwania czystej, bezodpadowej energii, niesie za sobą również zagrożenia, szczególnie dla środowiska przyrodniczego. Dotyczą one przede wszystkim negatywnego wpływu farm wiatrowych na szlaki migracyjne zwierząt, w szczególności ptaków, a także populację nietoperzy, które lecąc mogą wejść w kolizję z turbiną. Kolizja taka jest tym bardziej prawdopodobna, że celem zwiększenia efektywności pracy elektrowni turbiny wiatrowe lokalizuje się często w miejscach występowania prądów powietrznych, wykorzystywanych także przez migrujące ptaki. By zmniejszyć śmiertelność ptaków, spowodowaną kolizjami z turbinami wiatrowymi, stosuje się specjalne oznakowanie, zwiększające widoczność elektrowni, a nowe elektrownie lokalizuje się z dala od tras migracyjnych ptaków. Na etapie badań jest wykorzystanie sygnałów radiowych, których emisja mogłaby odstraszać ptaki z terenu elektrowni (www.elektrownie-wiatrowe.org.pl).

Przed przystąpieniem do realizacji tego typu inwestycji na terenie gminy należy dokonać szczegółowej inwentaryzacji gatunków ptaków oraz populacji nietoperzy w szczególności w odniesieniu do obszaru Natura 2000 – Wielkiego Łęgu Obrzańkiego, będącego obszarem specjalnej ochrony ptaków (OSO). Należy również sprawdzić czy oprócz możliwych zakłóceń w szlakach migracyjnych ptaków farmy będą oddziaływać na miejsca ich żerowania i odpoczynku podczas sezonowych wędrówek.

3. Priorytety ekologiczne, cele i zadania środowiskowe Gminy

Na podstawie aktualnego stanu środowiska, uwzględniając zapisy zawarte w dokumentacji gminnej oraz biorąc pod uwagę dążenia zawarte w wizji Gminy (Kamieniec to Gmina rolnicza, przyjazna środowisku, która dąży do wysokiego poziomu oświaty i godnego życia mieszkańców) wyróżniono cztery najważniejsze obszary działań (Priorytety) w zakresie ochrony środowiska dla Gminy Kamieniec. Będą to:

1. Ochrona wód i zrównoważona gospodarka wodno-ściekowa;
2. Ochrona powierzchni ziemi i dziedzictwa przyrodniczego, rozwój turystyki i rekreacji;

3. Ochrona powietrza i ochrona przed hałasem;
4. Poprawa gospodarki odpadami i edukacja ekologiczna.

Priorytetowi pierwszemu przyświecają dwa cele. Pierwszy to poprawa jakości wody dostarczanej do spożycia dla mieszkańców. Modernizacja gminnych stacji uzdatniania wody oraz wymiana sieci pozwoli na zwiększenie efektywności wodociągów. Drugi natomiast to uregulowanie gospodarki ściekowej. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków oraz modernizacja istniejących oczyszczalni w znacznej mierze ograniczy ilość ścieków przedostających się do wód i do gruntu.

W Priorytecie drugim główny nacisk położono na ochronę powierzchni ziemi. Planuje się tutaj realizację zadań związanych ze szkoleniami dla rolników, specjalistycznym doradztwem i promocją rolnictwa ekologicznego. Duże znaczenie ma także poprawa walorów turystyczno - rekreacyjnych Gminy. Przede wszystkim zwiększenie terenów sportowych oraz zagospodarowanie terenów gminnych na miejsca spotkań mieszkańców. Na uwagę zasługuje remont zabytków (np. kościołów), a także ochrona obszarów szczególnie cennych przyrodniczo – NATURA 2000, parki, pomniki przyrody itp.

W Priorytecie trzecim ogromne znaczenie ma poprawa warunków drogowych, a zatem zmniejszenie emisji zanieczyszczeń ze środków transportu oraz zmniejszenie uciążliwości akustycznych z tych źródeł. Ważne będzie także ograniczenie zużycia energii poprzez termomodernizację budynków gminnych oraz wymianę oświetlenia na energooszczędne, a także modernizację kotłowni np. wymiana ogrzewania węglowego na gazowe.

Priorytet czwarty nakreśla kierunek działań w zakresie poprawy gospodarki odpadami. Będzie on ściśle powiązany z edukacją ekologiczną. Działania te powinny być skierowane zarówno dla dzieci i młodzieży szkolnej jak i dla dorosłej części społeczeństwa.

W tabeli 6 w obrębie czterech Priorytetów wyznaczono szczegółowe cele i zadania. Wszystkie zadania podzielono na własne (W) i koordynowane (K). Zadania własne przypisano Gminie. Określono w nich termin realizacji, jednostkę odpowiedzialną oraz niezbędne nakłady finansowe. Zadania koordynowane z kolei są prowadzone na terenie Gminy przez jednostki niezależne. Gmina nie ma wpływu na poziom ich realizacji, a także ponoszone nakłady i osiągane efekty. W Programie odnotowano tylko fakt realizacji tych zadań.

Wszystkie zadania podzielono na trzy kategorie: podstawowe (P), optymalne (O) i maksymalne (M). Zadania podstawowe to tzw. wariant bazowy programu, który powinien zostać zrealizowany w 100 %. Należy w pełni zgromadzić środki na ich realizację. Zadania optymalne częściowo są współfinansowane ze środków zewnętrznych. Środki te są potencjalne. W momencie tworzenia Programu środki te nie zostały przyznane Gminie, dlatego stopień realizacji tych zadań nie jest oczywisty. Zadania maksymalne mają charakter uzupełniający. Są to zadania przekraczające oczekiwania, a ich realizacja w pełni zależy od uzyskania zewnętrznego wsparcia (Bernaciak, Spychała, 2009).

Zadania zostały także podzielone na inwestycyjne (I) i pozainwestycyjne (N). Przy każdym zadaniu wskazano na jego zgodność wewnętrzną (z dokumentami gminnymi) oraz zewnętrzną (z dokumentami wyższego rzędu w zakresie ochrony środowiska). Ponadto w każdym zadaniu wskazano termin realizacji (krótkoterminowy: 2008 – 2011 oraz długoterminowy: 2012 – 2015).

Tab. 7. Harmonogram planowanych przedsięwzięć

Cele	Zadania	Charakter	Jednostka odpowiedzialna	Okres realizacji								Szacunkowe nakłady [zł]	Potencjalne źródła finansowania	Zgodność wewnętrzna	Zgodność zewnętrzna
				2008*	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
PRIORYTET PIERWSZY – OCHRONA WOD I ZRÓWNOWAŻONA GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA															
Poprawa gospodarki wodnej	Przebudowa gminnej stacji uzdatniania wody w Cykowie oraz budowa rurociągów przesyłowych wody uzdatnionej od Cykowa do hydroforni w Parzęczewie, Maksymilianowie i Łękach Małych	W, I, P	Gmina Kamieniec									9.142.019,01	Budżet Gminy	WPI, SRGK 4.2, SUiKZPGK III	PEP 3.3,3.5, WPOŚ 5.4, POŚGW V
	Budowa zbiornika retencyjnego o pojemności 300 m ³ do wody uzdatnionej oraz modernizacją hydroforni z wymianą filtrów (odżelaziaczy) i wymianą złoża kwarcowego w miejscowości Maksymilianowo	W, I, O	Gmina Kamieniec									250.000,00	Budżet Gminy, inne fundusze	PRiMUWiU K, SRGK 4.2, SUiKZPGK III	PEP 3.3, 3.5, WPOŚ 5.4, POŚGW V, SGW
	Rewodociągowanie – modernizacja sieci wodociągowej z przyłączami we wsi Maksymilianowo oraz wymiana wodomierzy u wszystkich odbiorców wody dostarczanej z hydroforni Maksymilianowo	W, I, O	Gmina Kamieniec									200.000,00	Budżet Gminy, inne fundusze	PRiMUWiU K, SRGK 4.2, SUiKZPGK III	PEP 3.3, 3.5, WPOŚ 5.4, POŚGW V
	Modernizacja zbiornika wód popłucznych z odprowadzeniem do odbiornika w miejscowości Łęki Małe	W, I, O	Gmina Kamieniec									40.000,00	Budżet Gminy, inne fundusze	PRiMUWiU K, SRGK 4.2, SUiKZPGK III	PEP 3.3, 3.5, WPOŚ 5.4, POŚGW V

Cele	Zadania	Charakter	Jednostka odpowiedzialna	Okres realizacji								Szacunkowe nakłady [zł]	Potencjalne źródła finansowania	Zgodność wewnętrzną	Zgodność zewnętrzną
				2008*	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Poprawa gospodarki wodnej c.d.	Rewodociągowanie – modernizacja przyłączy u odbiorców wody z wymianą rur metalowych na rury PE z wymianą wodomierzy u odbiorców wody dostarczonej z hydroforni Łęki Małe	W, I, O	Gmina Kamieniec									150.000,00	Budżet Gminy, inne fundusze	PRiMUWiU K, SRGK 4.2, SUiKZPGK III	PEP 3.3, 3.5, WPOŚ 5.4, POŚGW V
	Modernizacja urządzeń hydroforni z wymianą filtrów - odżelaziaczy i wymianą złoża kwarcowego w miejscowości Łęki Małe	W, I, O	Gmina Kamieniec									100.000,00	Budżet Gminy, inne fundusze	PRiMUWiU K, SRGK 4.2, SUiKZPGK III	PEP 3.3, 3.5, WPOŚ 5.4, POŚGW V
	Rozbudowa budynku hydroforni w miejscowości Lubiechowo	W, I, O	Gmina Kamieniec									15.000,00	Budżet Gminy, inne fundusze	PRiMUWiU K, SRGK 4.2, SUiKZPGK III	PEP 3.3, 3.5, WPOŚ 5.4, POŚGW V
	Modernizacja urządzeń wodociągowych i dwóch zbiorników hydroforowych z wymianą złoża kwarcowego w miejscowości Lubiechowo	W, I, O	Gmina Kamieniec									350.000,00	Budżet Gminy, inne fundusze	PRiMUWiU K, SRGK 4.2, SUiKZPGK III	PEP 3.3, 3.5, WPOŚ 5.4, POŚGW V
	Montaż dwóch odżelaziaczy i dwóch zbiorników hydroforowych z wymianą złoża kwarcowego w miejscowości Lubiechowo	W, I, O	Gmina Kamieniec									80.000,00	Budżet Gminy, inne fundusze	PRiMUWiU K, SRGK 4.2, SUiKZPGK III	PEP 3.3, 3.5, WPOŚ 5.4, POŚGW V
	Budowa studni głębinowej z instalacją wodociągową w miejscowości Lubiechowo	W, I, O	Gmina Kamieniec									90.000,00	Budżet Gminy, inne fundusze	PRiMUWiU K, SRGK 4.2, SUiKZPGK III	PEP 3.3, 3.5, WPOŚ 5.4, POŚGW V

Cele	Zadania	Charakter	Jednostka odpowiedzialna	Okres realizacji								Szacunkowe nakłady [zł]	Potencjalne źródła finansowania	Zgodność wewnętrzna	Zgodność zewnętrzna
				2008*	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Poprawa gospodarki wodnej c.d.	Budowa zbiornika retencyjnego o pojemności 300 m ³ do wody uzdatnionej z dwustopniowym systemem dostarczania wody odbiorcom w miejscowości Lubiechowo	W, I, O	Gmina Kamieniec									270.000,00	Budżet Gminy, inne fundusze	PRiMUWiU K, SRGK 4.2, SUiKZPGK III	PEP 3.3, 3.5, WPOŚ 5.4, POŚGW V, SGW
	Modernizacja studni wodomierzowych w miejscowości Cykowo	W, I, O	Gmina Kamieniec									30.000,00	Budżet Gminy, inne fundusze	PRiMUWiU K, SRGK 4.2, SUiKZPGK III	PEP 3.3, 3.5, WPOŚ 5.4, POŚGW V
Poprawa gospodarki ściekowej	Budowa mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków dla wsi Ujazd wraz z kanalizacją sanitarną	W, I, P	Gmina Kamieniec									1.304.403,89	Budżet Gminy i inne fundusze	WPI, SRGK 4.2, SUiKZPGK III	PEP 4.3, WPOŚ 5.4, POŚGW V, AKPOŚK 5.1
	Budowa mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków we wsi Parzęczewo	W, I, P	Gmina Kamieniec									840.000,00	Budżet Gminy	WPI, SRGK 4.2, SUiKZPGK III	PEP 4.3, WPOŚ 5.4, POŚGW V, AKPOŚK 5.1
	Budowa oczyszczalni Puszczykowo - bloki	W, I, P	Gmina Kamieniec									300.000,00	Budżet Gminy	SRGK 4.2, SKiZPGK III	PEP 4.3, WPOŚ 5.4, POŚGW V, AKPOŚK 5.1
	Budowa oczyszczalni Wolkowo – bloki	W, I, P	Gmina Kamieniec									200.000,00	Budżet Gminy	SRGK 4.2, SKiZPGK II SUiKZPGK III I	PEP 4.3, WPOŚ 5.4, POŚGW V, AKPOŚK 5.1
	Budowa oczyszczalni Konojad - bloki	W, I, P	Gmina Kamieniec									200.000,00	Budżet Gminy	SRGK 4.2, SUiKZPGK III	PEP 4.3, WPOŚ 5.4, POŚGW V, AKPOŚK 5.1
	Modernizacja oczyszczalni Sepno	W/K, I, P	Gmina Kamieniec, Spółdzielnia mieszkaniowa									500.000,00	Budżet Gminy, Spółdzielnia mieszkaniowa	SRGK 4.2, SUiKZPGK III	PEP 4.3, WPOŚ 5.4, POŚGW V, AKPOŚK 5.1

Cele	Zadania	Charakter	Jednostka odpowiedzialna	Okres realizacji								Szacunkowe nakłady [zł]	Potencjalne źródła finansowania	Zgodność wewnętrzna	Zgodność zewnętrzna
				2008*	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Poprawa gospodarki ściekowej c.d	Modernizacja oczyszczalni Szczepowice	W/K, I, P	Gmina Kamieniec, Spółdzielnia mieszkaniowa									500.000,00	Budżet Gminy, Spółdzielnia mieszkaniowa	SRGK 4.2, SUiKZPGK III	PEP 4.3, WPOŚ 5.4, POŚGW V, AKPOŚK 5.1
	Budowa stacji odwadniania osadu na terenie oczyszczalni w miejscowości Kamieniec	W, I, P	Gmina Kamieniec									600.000,00	Gmina Kamieniec	SRGK 4.2, SUiKZPGK III	PEP 4.3, WPOŚ 5.4, AKPOŚK 5.2
	Modernizacja oczyszczalni w Kamieńcu	W, I, P	Gmina Kamieniec									2.000.000,00	Gmina Kamieniec	SRGK 4.2, SUiKZPGK III	PEP 4.3, WPOŚ 5.4, POŚGW V, AKPOŚK 5.1
	Rozwój systemu oczyszczalni przydomowych w miejscowościach Cykowo i Cykówko	W, I, O	Gmina Kamieniec									Koszty do oszacowania	Budżet Gminy, środki mieszkańców, inne fundusze	POM Cykowo i Cykówko, SRGK 4.2, SUiKZPGK III	PEP 4.3, WPOŚ 5.4, POŚGW V, AKPOŚK 5.1
	Rozwój systemu oczyszczalni przydomowych w miejscowości Wąbiewo	W, I, O	Gmina Kamieniec									Koszty do oszacowania	Budżet Gminy, środki mieszkańców, inne fundusze	POM Wąbiewo, SRGK 4.2, SUiKZPGK III	PEP 4.3, WPOŚ 5.4, POŚGW V, AKPOŚK 5.1
	Budowa przydomowych oczyszczalni – gdzie nie przewiduje się sieci kanalizacyjnej	W, I, P	Gmina Kamieniec									2.000.000,00	Budżet Gminy	SRGK 4.2, SUiKZPGK III	PEP 4.3, WPOŚ 5.4, POŚGW V, AKPOŚK 5.1
	Remont i budowa nowych odcinków kanalizacji deszczowej w miejscowości Kamieniec	W, I, P	Gmina Kamieniec									230.000,00	Budżet Gminy	POM Kamieniec i Plastowo	PEP 4.3, WPOŚ 5.4, POŚGW V, AKPOŚK 5.1
	Budowa chodników i kanalizacji deszczowej w miejscowości Cykowo	W, I, P	Gmina Kamieniec									200.000,00	Budżet Gminy	POM Cykowo i Cykówko, SRGK 4.2	PEP 4.3, WPOŚ 5.4, POŚGW V, AKPOŚK 5.1
	Budowa chodników, remont i budowa nowych odcinków kanalizacji deszczowej w Karczewie	W/K, I, P	Gmina Kamieniec, Powiat Grodziski									120.000,00	Budżet Gminy, Powiat Grodziski – w zależności od kategorii drogi	POM Karczewo i Plastowo, SRGK 4.2	PEP 4.3, WPOŚ 5.4, POŚGW V, AKPOŚK 5.1

Cele	Zadania	Charakter	Jednostka odpowiedzialna	Okres realizacji								Szacunkowe nakłady [zł]	Potencjalne źródła finansowania	Zgodność wewnętrzną	Zgodność zewnętrzną
				2008*	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Poprawa gospodarki ściekowej c.d	Remont kanalizacji deszczowej w miejscowości Konojad	W, I, P	Gmina Kamieniec									150.000,00	Budżet Gminy, fundusz sołecki	POM Konojad, SRGK 4.2	PEP 4.3, WPOŚ 5.4, POŚGW V, AKPOŚK 5.1
Odbudowa melioracji, porządkowanie cieków, tworzenie małej retencji	Budowa zbiornika retencyjnego na Strudze Kamienieckiej	W, I, O	Gmina Kamieniec Wielkopolski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Poznaniu									2.000.000,00	Budżet Gminy, środki zewnętrzne przeznaczone na budowę zbiorników małej retencji	POM Kamieniec i Plastowo, SRGK 4.2, SUiKZPGK III	PEP 3.3, WPOŚ 5.4, SGW
	Inwentaryzacja i bieżąca naprawa cieków podstawowych	K	Spółka Wodna											SRGK 4.2, SUiKZPGK III	PEP 3.3, WPOŚ 5.4, SGW
	Remonty i konserwacje cieków melioracji szczegółowej	K	Spółka Wodna											SRGK 4.2, SUiKZPGK III	PEP 3.3, WPOŚ 5.4, SGW
	Budowa i modernizacja obwałowań, budowli oraz urządzeń zabezpieczających przed powodzią na ciekach podstawowych	K	Spółka Wodna											SRGK 4.2, SUiKZPGK III	PEP 3.3, WPOŚ 5.4, SGW
PRIORYTET DRUGI – OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI I DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO, ROZWÓJ TURYSTYKI I REKREACJI															
Rozwój rolnictwa oraz właściwe wykorzystanie istniejących zasobów glebowych	Organizowanie szkoleń dla rolników w zakresie Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej	K	WODR, OSChR											SRGK 4.2	PEP 3.4, WPOŚ 5.6
	Prowadzenie specjalistycznego doradztwa dla rolników	K	WODR											SRGK 4.2	PEP 3.4, WPOŚ 5.6

Cele	Zadania	Charakter	Jednostka odpowiedzialna	Okres realizacji									Szacunkowe nakłady [zł]	Potencjalne źródła finansowania	Zgodność wewnętrzna	Zgodność zewnętrzna
				2008*	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
Rozwój rolnictwa oraz właściwe wykorzystanie istniejących zasobów glebowych c.d.	Promocja rolnictwa ekologicznego i rolnictwa integrowanego	K	WODR											SRGK 4.2	PEP 3.4, WPOŚ 5.4, POŚGW V	
	Budowa zbiorników na gnojowicę i/lub gnojówkę oraz płyt obornikowych w gospodarstwach	K	Rolnicy											SRGK 4.2	PEP 4.3, WPOŚ 5.4, 5.6	
	Monitoring stanu rolnictwa	K	WODR											SRGK 4.2	PEP 3.4, WPOŚ 5.4	
	Badania gleb	K	OSChR											SRGK 4.2	PEP 3.4, WPOŚ 5.4, POŚGW V	
Poprawa walorów przyrodniczych i kulturowych oraz rewitalizacja terenów gminnych	Przystosowanie parku w Kamieńcu do celów rekreacyjnych	W, I, P	Gmina Kamieniec									80.000,00	Budżet Gminy	POM Kamieniec i Płastowo, SKiZPGK III, GPOZ 6	PEP 3.1, WPOŚ 5.8, POŚGW V, KSO	
	Pogłębienie, wyczyszczenie i zarybienie stawu w miejscowości Cykowo oraz zagospodarowanie przestrzeni wokół niego z przeznaczeniem na cele spotkań mieszkańców	W, I, O	Gmina Kamieniec									150.000,00	Budżet Gminy, inne fundusze	POM Cykowo i Cykówko, SUiKZPGK III	PEP 3.1, POŚGW V, KSO	
	Zagospodarowanie terenu przy budynku poszkolnym w miejscowości Karczewo	W, I, P	Gmina Kamieniec									50.000,00	Budżet Gminy, wolontariat mieszkańców Płastowo i Karczewo	POM Karczewo i Płastowo, SUiKZPGK III	PEP 3.1, WPOŚ 5.8, POŚGW V	
	Zagospodarowanie terenu przy rzece Mogilnicy i budowa terenów rekreacyjnych	W, I, M	Gmina Kamieniec									600.000,00	Budżet Gminy, pomoc rzeczowa mieszkańców Karczewa	POM Karczewo i Płastowo, SUiKZPGK III	PEP 3.1, WPOŚ 5.8, POŚGW V, KSO	

Cele	Zadania	Charakter	Jednostka odpowiedzialna	Okres realizacji									Szacunkowe nakłady [zł]	Potencjalne źródła finansowania	Zgodność wewnętrzna	Zgodność zewnętrzna
				2008*	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
Poprawa walorów przyrodniczych i kulturowych oraz rewitalizacja terenów gminnych c.d.	Zagospodarowanie terenu przy stawie w miejscowości Łęki Wielkie	W, I, O	Gmina Kamieniec									100.000,00	Fundusz sołecki, Budżet Gminy, wolontariat mieszkańców Łęki Wielkie, inne środki	POM Łęki Wielkie, SUiKZPGK III	PEP 3.1, WPOŚ 5.8, POŚGW V, KSO	
	Zagospodarowanie terenu do celów rekreacyjno-sportowych w miejscowości Łęki Wielkie	W, I, O	Gmina Kamieniec									150.000,00	Fundusz sołecki, Budżet Gminy, wolontariat mieszkańców Łęki Wielkie, inne środki	POM Łęki Wielkie, SUiKZPGK III	PEP 3.1, WPOŚ 5.8, POŚGW V	
	Remont sali wiejskiej i zagospodarowanie terenu wokół niej w miejscowości Łęki Wielkie	W, I, O	Gmina Kamieniec										150.000,00	Budżet Gminy, fundusz sołecki	POM Łęki Wielkie, SUiKZPGK III	PEP 3.1, WPOŚ 5.8, POŚGW V
	Budowa ogródka jordanowskiego w miejscowości Ujazd	W, I, O	Gmina Kamieniec										50.000,00	Fundusz sołecki, ewentualne środki zewnętrzne pozyskane przez sołectwo	POM Ujazd, SUiKZPGK III	PEP 3.1, WPOŚ 5.8, POŚGW V
	Zagospodarowanie terenu wokół stawu w miejscowości Wąbiewo	W, I, O	Gmina Kamieniec										100.000,00	Budżet Gminy, fundusz sołecki	POM Wąbiewo, SUiKZPGK III	PEP 3.1, WPOŚ 5.8, POŚGW V, KSO
	Zagospodarowanie terenu przy ulicy Kościelnej w miejscowości Konojad	W, I, M	Gmina Kamieniec										100.000,00	Budżet Gminy, fundusz sołecki, wolontariat mieszkańców	POM Konojad, SUiKZPGK III	PEP 3.1, WPOŚ 5.8, POŚGW
	Wyczyszczenie i zagospodarowanie terenu przy stawie - przy ul. Głównej w miejscowości Konojad	W, I, O	Gmina Kamieniec										70.000,00	Budżet Gminy, fundusz sołecki	POM Konojad, SUiKZPGK III	PEP 3.1, WPOŚ 5.8, POŚGW V, KSO

Cele	Zadania	Charakter	Jednostka odpowiedzialna	Okres realizacji									Szacunkowe nakłady [zł]	Potencjalne źródła finansowania	Zgodność wewnętrzna	Zgodność zewnętrzna
				2008*	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
Poprawa walorów przyrodniczych i kulturowych oraz rewitalizacja terenów gminnych c.d.	Remont dachu i elewacji zabytkowego kościoła parafialnego w Kamieńcu wraz z podświetleniem elewacji	K	Parafia p.w. Św. Wawrzyńca w Kamieńcu									250.000,00	Parafia p.w. Św. Wawrzyńca w Kamieńcu, środki zewnętrzne np. Sejmik Województwa Wielkopolskiego, inne fundusze	POM Kamieniec i Plastowo, GPOZ 6		
	Remont zabezpieczająco-wzmacniający kościoła drewnianego p.w. Św. Katarzyny w Łękach Wielkich	W, I, O	Gmina Kamieniec									1.579.900,00	Budżet Gminy, inne fundusze, środki z zaciągniętego kredytu, inne środki	POM Łęki Wielkie, GPOZ 6		
	Odnowienie dachu oraz elewacji wraz z zagospodarowaniem terenu wokół kościoła parafialnego pw. Św. Andrzeja Apostoła w miejscowości Konojad	K	Parafia p.w. Św. Andrzeja Apostoła										970.500,00	Parafia p.w. Św. Andrzeja Apostoła, inne fundusze, środki z zaciągniętego kredytu	POM Konojad, GPOZ 6	
	Budowa ścieżki rowerowej Parzczewo-Wąbiewo	W, I, P	Gmina Kamieniec										500.000,00	Budżet Gminy	SRGK 4.2	WPOŚ 5.5
	Budowa ścieżki rowerowej Wąbiewo-Kamieniec	W, I, P	Gmina Kamieniec										700.000,00	Budżet Gminy	SRGK 4.2	WPOŚ 5.5
	Budowa ścieżki rowerowej Kamieniec-Ujazd	W, I, P	Gmina Kamieniec										1.000.000,00	Budżet Gminy	SRGK 4.2	WPOŚ 5.5
	Budowa ścieżki rowerowej Kamieniec-Sepno	W, I, P	Gmina Kamieniec										2.000.000,00	Budżet Gminy	SRGK 4.2	WPOŚ 5.5
Zwiększenie lesistości Gminy	Zalesianie terenów o niskich klasach bonitacyjnych	W, N, P	Gmina Kamieniec									wg środków zaplanowanych w budżecie	Budżet Gminy	SUiKZPGK III, SRGK 4.2	PEP 3.2, WPOŚ 5.6, 5.8, PLP III, KPZL 4.1, KSO	
Ochrona cennych obszarów	Pielęgnacja pomników przyrody	W, N, P	Gmina Kamieniec									wg środków zaplanowanych w budżecie	Budżet Gminy	SUiKZPGK III	PEP 3.1, WPOŚ 5.8, KSO	

Cele	Zadania	Charakter	Jednostka odpowiedzialna	Okres realizacji									Szacunkowe nakłady [zł]	Potencjalne źródła finansowania	Zgodność wewnętrzną	Zgodność zewnętrzną
				2008*	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
Ochrona cennych obszarów c.d.	Bieżąca pielęgnacja Wielkiego Łęgu Obrzańskiego (wykaszenie łąk, zbieranie śmieci)	W, N, P	Gmina Kamieniec									wg środków zaplanowanych w budżecie	Budżet Gminy	SUiKZPGK III	PEP 3.1, WPOŚ 5.8, KSO	
Poprawa warunków rekreacyjno-sportowych Gminy	Rozbudowa Szkoły Podstawowej w Parzęczewie o salę gimnastyczną	W, I, P	Gmina Kamieniec									2.436.811,00	Budżet Gminy	WPI, SRGK 4.2		
	Rozbudowa istniejącej sali gimnastycznej z zapleczem wraz z infrastrukturą techniczną w Kamieńcu ul. Słoneczna	W, I, P	Gmina Kamieniec									1.200.000,00	Budżet Gminy, WRPO 2007-2013 lub Departament Sportu UMWW	POM Kamieniec i Płastowo, WPI, SRGK 4.2		
	Rozbudowa kompleksu boisk sportowych w ramach programu „Moje Boisko – Orlik 2012” w miejscowości Konojad	W, I, P	Gmina Kamieniec									977.585,00	Budżet Gminy, Rząd, Województwo (UM)	WPI, SRGK 4.2		
	Budowa boiska o nawierzchni poliuretanowej w miejscowości Ujazd	W, I, O	Gmina Kamieniec									202.000,00	Budżet Gminy, inne fundusze	WPI, SRGK 4.2		
	Budowa mini skate parku, sceny plenerowej w Kamieńcu przy ul. Stawowej	W, I, O	Gmina Kamieniec									300.000,00	Budżet Gminy, wolontariat mieszkańców sołectwa	POM Kamieniec i Płastowo		
	Remont boiska do gry w piłkę nożną, wyznaczenie i budowa boiska do gry w siatkówkę w miejscowości Karczewo	W, I, O	Gmina Kamieniec									50.000,00	Budżet Gminy, wolontariat mieszkańców Płastowo i Karczewo	POM Karczewo i Płastowo, SRGK 4.2		
	Modernizacja boisk sportowych w miejscowości Konojad	W, I, O	Gmina Kamieniec									600.000,00	Budżet Gminy Kamieniec, inne fundusze	POM Konojad, SRGK 4.2		
	Rozbudowa sali gimnastycznej o trybuny w miejscowości Konojad	W, I, O	Gmina Kamieniec									200.000,00	Budżet Gminy	POM Konojad, SRGK 4.2		

Cele	Zadania	Charakter	Jednostka odpowiedzialna	Okres realizacji									Szacunkowe nakłady [zł]	Potencjalne źródła finansowania	Zgodność wewnętrzną	Zgodność zewnętrzną
				2008*	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
PRIORYTET TRZECI – OCHRONA POWIETRZA I OCHRONA PRZED HAŁASEM																
Obniżenie emisji poziomu hałasu	Budowa dróg dojazdowych do miejscowości Goździchowo	W, I, P	Gmina Kamieniec									2.924.360,32	Budżet Gminy	WPI, SRGK 4.2	PEP 4.5, WPOŚ 5.5, POŚGW V	
	Przebudowa skrzyżowania ul. Głównej i ul. Grodziskiej w Kamieńcu	K	Zarząd Dróg Wojewódzkich									160.000,00	ZDW przy wsparciu środków z budżetu Gminy Kamieniec	POM Kamieniec i Plastowo, SRGK 4.2	PEP 4.5, WPOŚ 5.5, POŚGW V	
	Budowa drogi gminnej – obwodnicy Cykowa	W, I, O	Gmina Kamieniec									600.000,00	Budżet Gminy	POM Cykowo i Cykówko, SRGK 4.2	PEP 4.5, WPOŚ 5.5, POŚGW V	
	Remont nawierzchni ulic w miejscowości Karczewo	K	Powiat Grodziski, pomoc rzeczowa Gminy Kamieniec									2.000.000,00	Budżet Powiatu Grodziskiego, pomoc rzeczowa Gminy Kamieniec	POM Karczewo i Plastowo, SRGK 4.2	PEP 4.5, WPOŚ 5.5, POŚGW V	
	Remont nawierzchni drogi i budowa chodnika w miejscowości Łęki Wielkie	W/K, I, M	Gmina Kamieniec									500.000,00	Budżet Gminy, Budżet Powiatu Grodziskiego, fundusz sołecki	POM Łęki Wielkie, SRGK 4.2	PEP 4.5, WPOŚ 5.5, POŚGW V	
	Remont nawierzchni dróg w miejscowości Ujazd	W, I, O	Gmina Kamieniec									350.000,00	Budżet Gminy	POM Ujazd, SRGK 4.2	PEP 4.5, WPOŚ 5.5, POŚGW V	
	Remont nawierzchni dróg wraz z budową chodników w miejscowości Wąbiewo	W/K, I, O	Gmina Kamieniec									400.000,00	Budżet Gminy, Budżet Powiatu Grodziskiego, fundusz sołecki	POM Wąbiewo, SRGK 4.2	PEP 4.5, WPOŚ 5.5, POŚGW V	
	Udzielenie pomocy finansowej na realizację zadania pn. Remont drogi powiatowej nr 3589P Wolkowo-Łęki Wielkie-Kotusz	W, I, P	Gmina Kamieniec									200.000,00	Budżet Gminy	SRGK 4.2	PEP 4.5, WPOŚ 5.5, POŚGW V	
	Budowa drogi Łęki Wielkie - Kotusz	K	Powiat Grodziski									2.000.000,00	Budżet Powiatu Grodziskiego	SRGK 4.2	PEP 4.5, WPOŚ 5.5, POŚGW V	

Cele	Zadania	Charakter	Jednostka odpowiedzialna	Okres realizacji									Szacunkowe nakłady [zł]	Potencjalne źródła finansowania	Zgodność wewnętrzna	Zgodność zewnętrzna
				2008*	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
Obniżenie emisji poziomu hałasu c.d.	Udzielenie pomocy finansowej na realizację zadania pn. Przebudowa drogi powiatowej nr 3585P Karczewo-Jaskółki-Granówko	W, I, P	Gmina Kamieniec									40.000,00	Budżet Gminy	SRGK 4.2	PEP 4.5, WPOŚ 5.5, POŚGW V	
	Budowa drogi Jaskółki – Granówko	K	Powiat Grodziski									2.000.000,00	Budżet Powiatu Grodziskiego	SRGK 4.2	PEP 4.5, WPOŚ 5.5, POŚGW V	
	Budowa drogi Kamieniec ul. Szkolna - Paręczewo	W, I, P	Gmina Kamieniec									1.500.000,00	Budżet Gminy	SRGK 4.2	PEP 4.5, WPOŚ 5.5, POŚGW V	
	Udzielenie pomocy finansowej na realizację zadania pn. Remont odcinka drogi powiatowej Paręczewo-Grodzisk w miejscowości Lubiechowo	W, I, P	Gmina Kamieniec									150.000,00	Budżet Gminy	SRGK 4.2	PEP 4.5, WPOŚ 5.5, POŚGW V	
	Remont i przebudowa drogi gminnej Wolkowo–Goździchowo-Puszczykowo	W, I, O	Gmina Kamieniec									1.386.700,00	Budżet Gminy, Rządowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych, Starostwo Powiatowe, Przedsiębiorstwo PAROL	SRGK 4.2	PEP 4.5, WPOŚ 5.5, POŚGW V	
	Remont nawierzchni ul. Wąska, Polna i Ogrodowa w miejscowości Konojad	W, I, P	Gmina Kamieniec									650.000,00	Budżet Gminy, fundusz sołecki, wolontariat mieszkańców	POM Konojad, SRGK 4.2	PEP 4.5, WPOŚ 5.5, POŚGW V	
Poprawa bezpieczeństwa pieszych	Budowa i remont chodników wzdłuż istniejących ciągów komunikacyjnych w miejscowości Kamieniec	K	Właściciele poszczególnych odcinków chodników, właściciele gruntów, na których powstaną nowe chodniki									200.000,00	Właściciele poszczególnych odcinków chodników, właściciele gruntów, na których powstaną nowe chodniki	POM Kamieniec i Plastowo, SRGK 4.2	WPOŚ 5.5	

Cele	Zadania	Charakter	Jednostka odpowiedzialna	Okres realizacji								Szacunkowe nakłady [zł]	Potencjalne źródła finansowania	Zgodność wewnętrzna	Zgodność zewnętrzna
				2008*	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Poprawa bezpieczeństwa pieszych c.d.	Budowa chodników w miejscowości Ujazd	W, I, O	Gmina Kamieniec									koszty do oszacowania	Budżet Gminy, wolontariat mieszkańców, fundusz sołecki	POM Ujazd, SRGK 4.2	WPOŚ 5.5
	Budowa chodników wzdłuż ciągów komunikacyjnych w miejscowości Konojad	W, I, O	Gmina Kamieniec									Koszty do oszacowania	Budżet Gminy, wolontariat mieszkańców, fundusz sołecki	POM Konojad, SRGK 4.2	WPOŚ 5.5
	Budowa chodników na cmentarzu parafialnym oraz zagospodarowanie terenu przy cmentarzu w Konojadzie	K	Parafia p.w. Św. Andrzeja Apostoła									80.000,00	Parafia p.w. Św. Andrzeja Apostoła, inne fundusze, sponsorzy, darczyńcy	POKM Konojad, SRGK 4.2	WPOŚ 5.5
	Przebudowa parkingu przy kościele parafialnym, budowa parkingów przy ulicach: Grodziskiej, zbiegu Szkolnej i Polnej oraz zbiegu 1000-lecia Państwa Polskiego i Polnej	W/K, I, O	Właściciele gruntów, na których zlokalizowano parkingi oraz te, na których mają powstać parkingi – Gmina Kamieniec i parafia p.w. św. Wawrzyńca w Kamieńcu									160.000,00	Właściciele gruntów, na których zlokalizowano parkingi oraz te, na których mają powstać parkingi – Gmina Kamieniec i parafia p.w. św. Wawrzyńca w Kamieńcu	POM Kamieniec i Plastowo	WPOŚ 5.5
Ograniczenie zużycia energii	Budowa budynku z przeznaczeniem na cele społeczno-kulturalne wraz z instalacją gazową oraz infrastrukturą towarzyszącą w miejscowości Ujazd	W, I, P	Gmina Kamieniec									378.000,00	Budżet Gminy	WPI, SRGK 4.2	PEP 4.2, WPOŚ 5.5, POŚGW V
	Modernizacja oświetlenia ulicznego w miejscowościach gminy Kamieniec	W, I, O	Gmina Kamieniec										Budżet Gminy	SRGK 4.2	PEP 4.2, WPOŚ 5.5

Cele	Zadania	Charakter	Jednostka odpowiedzialna	Okres realizacji								Szacunkowe nakłady [zł]	Potencjalne źródła finansowania	Zgodność wewnętrzna	Zgodność zewnętrzna	
				2008*	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
Ograniczenie zużycia energii c.d.	Budowa budynku z przeznaczeniem na cele społeczno-kulturalne wraz z instalacją gazową oraz infrastrukturą towarzyszącą w miejscowości Ujazd. Budowa boiska o nawierzchni poliuretanowej w miejscowości Ujazd	W, I, O	Gmina Kamieniec									580.000,00	Budżet Gminy, inne fundusze	POM Ujazd, SRGK 4.2	PEP 4.2, WPOŚ 5.5, POŚGW V	
	Remont budynku Gminnej Biblioteki Publicznej w Kamieńcu	W, I, P	Gmina Kamieniec									405.00,00	Budżet Gminy, inne fundusze	POM Kamieniec i Plastowo, SRGK 4.2	PEP 4.2, WPOŚ 5.5, POŚGW V	
	Przebudowa budynku hydroforni z przeznaczeniem na cele społeczno-kulturalne – świetlica wiejska w Cykowie	W, I, O	Gmina Kamieniec										450.000,00	Budżet Gminy, inne fundusze	POM Cykowo i Cykówko, SRGK 4.2	PEP 4.2, WPOŚ 5.5, POŚGW V
	Remont budynku na cele społeczno-kulturalne w miejscowości Karczewo	W, I, O	Gmina Kamieniec										300.000,00	Budżet Gminy, inne fundusze	POM Karczewo i Plastowo, SRGK 4.2	PEP 4.2, WPOŚ 5.5, POŚGW V
	Remont budynku sali wiejskiej w miejscowości Wąbiewo	W, I, O	Gmina Kamieniec										270.000,00	Budżet Gminy, inne fundusze	POM Wąbiewo, SRGK 4.2	PEP 4.2, WPOŚ 5.5, POŚGW V
	Remont sali wiejskiej o zaplecze dla członków OSP w miejscowości Konojad	W, I, M	Gmina Kamieniec										50.000,00	Budżet Gminy, fundusz sołecki, wolontariat mieszkańców	POM Konojad, SRGK 4.2	PEP 4.2, WPOŚ 5.5, POŚGW V

Cele	Zadania	Charakter	Jednostka odpowiedzialna	Okres realizacji								Szacunkowe nakłady [zł]	Potencjalne źródła finansowania	Zgodność wewnętrzna	Zgodność zewnętrzna	
				2008*	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
PRIORYTET CZWARTY – POPRAWA GOSPODARKI ODPADAMI I EDUKACJA EKOLOGICZNA																
Objęcie zbiórką odpadów komunalnych 100% mieszkańców gminy	Prowadzenie ewidencji podpisanych umów na wywóz odpadów komunalnych	W, N, P	Gmina Kamieniec									wg środków zaplanowanych w budżecie	Budżet Gminy	SRGK 4.2, PGO 5.1, 7.1	PEP 4.4, WPOŚ 5.7, KPGO 4.1, WPGO 5.1, PPGO 4	
			Związek Międzygminny „Centrum Zagospodarowania Odpadów Selekt”									wg środków zaplanowanych w budżecie	Budżet CZO			
	Informowanie mieszkańców o ustawowych obowiązkach w ramach prawidłowego gospodarowania odpadami komunalnymi	W, N, P	Gmina Kamieniec										wg środków zaplanowanych w budżecie	Budżet Gminy	SRGK 4.2, PGO 5.1, 7.1	PEP 4.4, WPOŚ 5.7, KPGO 4.1, WPGO 5.1, PPGO 4
			Związek Międzygminny „Centrum Zagospodarowania Odpadów Selekt”										wg środków zaplanowanych w budżecie	Budżet CZO		
Wzrost ilości odpadów zbieranych selektywnie	Rozwój systemu segregacji odpadów komunalnych „u źródła”	W, N, P	Gmina Kamieniec									wg środków zaplanowanych w budżecie	Budżet Gminy	SRGK 4.2, PGO 5.1, 7.1	PEP 4.4, WPOŚ 5.7, KPGO 4.1, WPGO 5.1, PPGO 4, 5	
			Związek Międzygminny „Centrum Zagospodarowania Odpadów Selekt”									wg środków zaplanowanych w budżecie	Budżet CZO			
	Organizowanie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego	W, N, P	Gmina Kamieniec										wg środków zaplanowanych w budżecie	Budżet Gminy	SRGK 4.2, PGO 5.1, 7.1	PEP 4.4, WPOŚ 5.7, KPGO 4.2, WPGO 5.2, PPGO 4, 5
		W, N, P	Związek Międzygminny „Centrum Zagospodarowania Odpadów Selekt”										wg środków zaplanowanych w budżecie	Budżet CZO		

Cele	Zadania	Charakter	Jednostka odpowiedzialna	Okres realizacji								Szacunkowe nakłady [zł]	Potencjalne źródła finansowania	Zgodność wewnętrzna	Zgodność zewnętrzna	
				2008*	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
Wzrost ilości odpadów zbieranych selektywnie c.d.	Organizowanie zbiórek opon	W, N, P	Gmina Kamieniec									wg środków zaplanowanych w budżecie	Budżet Gminy	SRGK 4.2, PGO 5.1, 7.1	PEP 4.4, WPOŚ 5.7, KPGO 4.3, WPGO 5.2, PPGO 4, 5	
			Związek Międzygminny „Centrum Zagospodarowania Odpadów Selekt”										wg środków zaplanowanych w budżecie	Budżet CZO		
	Rozwój systemu zbiórki odpadów wielkogabarytowych i budowlanych	W, N, P	Gmina Kamieniec										wg środków zaplanowanych w budżecie	Budżet Gminy	SRGK 4.2, PGO 5.1, 7.1	PEP 4.4, WPOŚ 5.7, KPGO 4.3, WPGO 5.1, PPGO 4, 5
			Związek Międzygminny „Centrum Zagospodarowania Odpadów Selekt”										wg środków zaplanowanych w budżecie	Budżet CZO		
Wzrost ilości odpadów niebezpiecznych zbieranych selektywnie	Likwidacja wyrobów zawierających azbest	W, I, P	Gmina Kamieniec									wg środków zaplanowanych w budżecie	Budżet Gminy	SRGK 4.2, PGO 7.2	PEP 4.4, WPOŚ 5.7, KPGO 4.2, WPGO 5.2, PPGO 4, 5, PUA 7	
			Związek Międzygminny „Centrum Zagospodarowania Odpadów Selekt”										wg środków zaplanowanych w budżecie	Budżet CZO		
	Organizowanie zbiórek baterii	W, N, P	Gmina Kamieniec										wg środków zaplanowanych w budżecie	Budżet Gminy	SRGK 4.2, PGO 5.1, 7.1	PEP 4.4, WPOŚ 5.7, KPGO 4.2, WPGO 5.2, PPGO 4, 5
			Związek Międzygminny „Centrum Zagospodarowania Odpadów Selekt”										wg środków zaplanowanych w budżecie	Budżet CZO		

Cele	Zadania	Charakter	Jednostka odpowiedzialna	Okres realizacji								Szacunkowe nakłady [zł]	Potencjalne źródła finansowania	Zgodność wewnętrzna	Zgodność zewnętrzna
				2008*	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Wzrost ilości odpadów niebezpiecznych zbieranych selektywnie c.d.	Organizowanie zbiórek przeterminowanych leków	W, N, P	Gmina Kamieniec									wg środków zaplanowanych w budżecie	Budżet Gminy	SRGK 4.2, PGO 5.1, 7.1	PEP 4.4, WPOŚ 5.7, KPGO 4.2, WPGO 5.2, PPGO 4, 5
			Związek Międzygminny „Centrum Zagospodarowania Odpadów Selekt”										wg środków zaplanowanych w budżecie	Budżet CZO	
Zmniejszenie ilości odpadów ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania	Zachęcanie mieszkańców do gromadzenia odpadów ulegających biodegradacji w przydomowych kompostownikach	W, N, P	Gmina Kamieniec									wg środków zaplanowanych w budżecie	Budżet Gminy	SRGK 4.2, PGO 5.1, 7.1, 7.2	PEP 4.4, WPOŚ 5.7, KPGO 4.1, WPGO 5.1, PPGO 4, 5
			Związek Międzygminny „Centrum Zagospodarowania Odpadów Selekt”										wg środków zaplanowanych w budżecie	Budżet CZO	
Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców	Wydruk ulotek dla mieszkańców z zakresu prawidłowej gospodarki odpadami	W, N, P	Gmina Kamieniec									wg środków zaplanowanych w budżecie	Budżet Gminy	SRGK 4.2, PGO 5.1, 7.1	PEP 4.4, WPOŚ 5.7, KPGO 4.1, WPGO 5.1, PPGO 5
			Związek Międzygminny „Centrum Zagospodarowania Odpadów Selekt”										wg środków zaplanowanych w budżecie	Budżet CZO	
	Organizowanie akcji sprzątania świata dla dzieci i młodzieży ze szkół z terenu Gminy	Gmina Kamieniec										wg środków zaplanowanych w budżecie	Budżet Gminy	SRGK 4.2, PGO 5.1, 7.1	PEP 4.4, WPOŚ 5.7, KPGO 4.1, WPGO 5.1, PPGO 5
		Związek Międzygminny „Centrum Zagospodarowania Odpadów Selekt”										wg środków zaplanowanych w budżecie	Budżet CZO		

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bernaciak, Spychała, 2009, w oparciu o informacje UG Kamieniec

*- poza rokiem 2008

WPI – Wieloletni Program Inwestycyjny
POM – Plan Odnowy Miejscowości
PRiMUWiUK – Plan Rozwoju i Modernizacji Urzędzeń Wodociągowych i Urzędzeń Kanalizacyjnych
SRGK – Strategia Rozwoju Gminy Kamieniec na lata 2002-2011
SUiKZPGK – Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Kamieniec
PUA – Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gmin Powiatu Grodziskiego
GPOZ – Gminny Program Opieki nad Zabytkami na lata 2008-2011
POŚGW – Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Grodziskiego
WPOŚ – Wojewódzki Program Ochrony Środowiska
PEP – Polityka ekologiczna państwa
PPGO Powiatowy Plan Gospodarki Odpadami dla Powiatu Grodziskiego
WPGO – Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami
KPGO – Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2010
AKPOŚK – Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków
CZO – Związek Międzygminny „Centrum Zagospodarowania Odpadów Selekt”
PLP – Polityka leśna Państwa
KPZL – Krajowy Program Zwiększania Lesistości
KSO – Krajowa strategia ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z programem działań
SGW – Strategia Gospodarki Wodnej

4. Monitoring realizacji Programu

Podstawą oceny efektywności wdrażania Programu ochrony środowiska jest wynik prowadzonego monitoringu. Koordynator wdrażania Programu, którym jest Wójt Gminy Kamieniec, powinien co dwa lata oceniać stopień wdrożenia Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Kamieniec. Wyniki oceny rozbieżności pomiędzy celami i analiza przyczyny tych rozbieżności będą stanowiły wkład do opracowania kolejnej aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla gminy Kamieniec.

Pomiar stopnia realizacji Programu powinien odbywać się poprzez wskaźniki realizacji (mierniki). W tabeli 8 został przedstawiony szczegółowy monitoring zadań własnych przeznaczonych do realizacji przez Gminę Kamieniec w ramach Programu. Dla każdego zadania przypisano zestaw mierników w 6-stopniowej skali ocen. Dzięki temu można określić zarówno stopień realizacji danych zadań, celów, priorytetów czy całości Programu. Poszczególne przedziały skali (Bernaciak, Spychała, 2009) będą oznaczały:

> 4,5	Bardzo wysoki poziom realizacji Programu (osiągania celu), Program (cel) zrealizowany w całości lub prawie w całości
3,50 – 4,49	Wysoki poziom zaawansowania Programu (osiągania celu)
2,50 – 3,49	Średni poziom zaawansowania Programu (osiągania celu)
1,50 – 2,49	Niski poziom zaawansowania Programu (osiągania celu)
0.50 – 1,49	Bardzo niski poziom zaawansowania Programu (osiągania celu),
< 0,5	Program (cel) zrealizowany w niewielkim stopniu, trudno mówić o jego zaawansowaniu, Program (cel) w początkowym stopniu realizacji

Warty podkreślenia jest fakt, że poziom realizacji Programu powinien rosnać w czasie. W początkowej fazie – powinny być to oceny z dolnego przedziału skali, w połowie - ze środkowego przedziału skali, a na końcu realizacji Programu – z górnego przedziału skali.

Tab. 8. Mierniki realizacji przedsięwzięć

Cele	Zadania	Miernik realizacji zadania	Skala ocen
1	2	3	4
PRIORYTET PIERWSZY – OCHRONA WOD I ZRÓWNOWAŻONA GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA			
Poprawa gospodarki wodnej	Przebudowa gminnej stacji uzdatniania wody w Cykowie oraz budowa rurociągów przesyłowych wody uzdatnionej od Cykowa do hydroforni w Parzęczewie, Maksymilianowie i Łękach Małych	Poziom realizacji zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – przebudowa stacji uzdatniania wody 4 – przebudowa stacji uzdatniania wody, budowa rurociągów przesyłowych wody uzdatnionej od Cykowa do jednej hydroforni 5 – przebudowa stacji uzdatniania wody, budowa rurociągów przesyłowych wody uzdatnionej od Cykowa do trzech hydroforni
	Budowa zbiornika retencyjnego o pojemności 300 m ³ do wody uzdatnionej oraz modernizacją hydroforni z wymianą filtrów (odżelaziaczy) i wymianą złoża kwarcowego w miejscowości Maksymilianowo	Poziom realizacji zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – budowa zbiornika retencyjnego 4 – budowa zbiornika retencyjnego oraz modernizacją hydroforni z wymianą filtrów (odżelaziaczy) 5 – budowa zbiornika retencyjnego oraz modernizacją hydroforni z wymianą filtrów (odżelaziaczy) i wymianą złoża kwarcowego
	Rewodociągowanie – modernizacja sieci wodociągowej z przyłączami we wsi Maksymilianowo oraz wymiana wodomierzy u wszystkich odbiorców wody dostarczanej z hydroforni Maksymilianowo	Stopień modernizacji sieci wodociągowej i procent wymienionych wodomierzy	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – modernizacja sieci z przyłączami w 50% 4 – modernizacja sieci z przyłączami w 100% oraz wymiana wodomierzy u 50% odbiorców wody dostarczanej z hydroforni 5 – modernizacja sieci z przyłączami oraz wymiana wodomierzy u wszystkich odbiorców wody dostarczanej z hydroforni
	Modernizacja zbiornika wód popłucznych z odprowadzeniem do odbiornika w miejscowości Łęki Małe	Poziom realizacji zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – wybór wykonawcy 4 – wykonanie zadania w 50% 5 – wykonanie zadania w 100%

Cele	Zadania	Miernik realizacji zadania	Skala ocen
1	2	3	4
Poprawa gospodarki wodnej c.d.	Rewodociągowanie – modernizacja przyłączy u odbiorców wody z wymianą rur metalowych na rury PE z wymianą wodomierzy u odbiorców wody dostarczonej z hydroforni Łęki Małe	Stopień modernizacji sieci wodociągowej i procent wymienionych wodomierzy	<ul style="list-style-type: none"> 0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – modernizacja przyłączy u odbiorców wody wymianą rur metalowych na rury PE z wymianą wodomierzy u 1/3 odbiorców wody dostarczonej z hydroforni 4 – modernizacja przyłączy u odbiorców wody wymianą rur metalowych na rury PE z wymianą wodomierzy u 2/3 odbiorców wody dostarczonej z hydroforni 5 – modernizacja przyłączy u odbiorców wody wymianą rur metalowych na rury PE z wymianą wodomierzy u wszystkich odbiorców wody dostarczonej z hydroforni
	Modernizacja urządzeń hydroforni z wymianą filtrów - odżelaziaczy i wymianą złoża kwarcowego w miejscowości Łęki Małe	Poziom realizacji zadania	<ul style="list-style-type: none"> 0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji 3 – uzyskanie niezbędnych pozwoleń 4 – wybór wykonawcy 5 - modernizacja urządzeń hydroforni z wymianą filtrów - odżelaziaczy budowa zbiornika retencyjnego oraz modernizacją hydroforni z wymianą filtrów (odżelaziaczy) i wymianą złoża kwarcowego
	Rozbudowa budynku hydroforni w miejscowości Lubiechowo	Poziom realizacji zadania	<ul style="list-style-type: none"> 0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – wybór wykonawcy 4 – wykonanie zadania w 50% 5 – wykonanie zadania w 100%
	Modernizacja urządzeń wodociągowych i dwóch zbiorników hydroforowych z wymianą złoża kwarcowego w miejscowości Lubiechowo	Poziom realizacji zadania	<ul style="list-style-type: none"> 0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – modernizacja urządzeń wodociągowych 4 – modernizacja urządzeń wodociągowych i dwóch zbiorników hydroforowych 5 – modernizacja urządzeń wodociągowych i dwóch zbiorników hydroforowych z wymianą złoża kwarcowego

Cele	Zadania	Miernik realizacji zadania	Skala ocen
1	2	3	4
Poprawa gospodarki wodnej c.d.	Montaż dwóch odżelaziaczy i dwóch zbiorników hydroforowych z wymianą złoża kwarcowego w miejscowości Lubiechowo	Poziom realizacji zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – montaż dwóch odżelaziaczy 4 – montaż dwóch odżelaziaczy i dwóch zbiorników hydroforowych 5 – montaż dwóch odżelaziaczy i dwóch zbiorników hydroforowych z wymianą złoża kwarcowego
	Budowa studni głębinowej z instalacją wodociągową w miejscowości Lubiechowo	Poziom realizacji zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – wybór wykonawcy 4 – budowa studni głębinowej 5 – budowa studni głębinowej z instalacją wodociągową
	Budowa zbiornika retencyjnego o pojemności 300 m ³ do wody uzdatnionej z dwustopniowym systemem dostarczania wody odbiorcom w miejscowości Lubiechowo	Poziom realizacji zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – wybór wykonawcy 4 – wykonanie zadania w 50% 5 – wykonanie zadania w 100%
	Modernizacja studni wodomierzowych w miejscowości Cykowo	Poziom realizacji zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – wybór wykonawcy 4 – wykonanie zadania w 50% 5 – wykonanie zadania w 100%
Poprawa gospodarki ściekowej	Budowa mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków dla wsi Ujazd wraz z kanalizacją sanitarną	Poziom realizacji zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – budowa mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków 4 – budowa mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków wraz z kanalizacją sanitarną i przyłączeniem 50% mieszkańców 5 – budowa mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków wraz z kanalizacją sanitarną i przyłączeniem 100% mieszkańców

Cele	Zadania	Miernik realizacji zadania	Skala ocen
1	2	3	4
Poprawa gospodarki ściekowej c.d.	Budowa mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków we wsi Parzęczewo	Poziom realizacji zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – wybór wykonawcy 4 – wykonanie zadania w 50% 5 – wykonanie zadania w 100%
	Budowa oczyszczalni Puszczykowo - bloki	Poziom realizacji zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – wybór wykonawcy 4 – wykonanie zadania w 50% 5 – wykonanie zadania w 100%
	Budowa oczyszczalni Wolkowo – bloki	Poziom realizacji zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – wybór wykonawcy 4 – wykonanie zadania w 50% 5 – wykonanie zadania w 100%
	Budowa oczyszczalni Konojad - bloki	Poziom realizacji zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – wybór wykonawcy 4 – wykonanie zadania w 50% 5 – wykonanie zadania w 100%
	Modernizacja oczyszczalni Sepno	Poziom realizacji zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – wybór wykonawcy 4 – wykonanie zadania w 50% 5 – wykonanie zadania w 100%
	Modernizacja oczyszczalni Szczepowice	Poziom realizacji zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – wybór wykonawcy 4 – wykonanie zadania w 50% 5 – wykonanie zadania w 100%

Cele	Zadania	Miernik realizacji zadania	Skala ocen
1	2	3	4
Poprawa gospodarki ściekowej c.d.	Budowa stacji odwadniania osadu na terenie oczyszczalni w miejscowości Kamieniec	Poziom realizacji zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – wybór wykonawcy 4 – wykonanie zadania w 50% 5 – wykonanie zadania w 100%
	Modernizacja oczyszczalni w Kamieńcu	Poziom realizacji zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – wybór wykonawcy 4 – wykonanie zadania w 50% 5 – wykonanie zadania w 100%
	Rozwój systemu oczyszczalni przydomowych w miejscowościach Cykowo i Cykówko	Liczba nowych przydomowych oczyszczalni	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – opracowanie programu dofinansowania 3 – wystąpienie o dofinansowanie zewnętrzne 4 – realizacja programu w ograniczonym zakresie przy udziale środków z Budżetu Gminy i mieszkańców 5 – realizacja programu w pełnym zakresie przy udziale środków z Budżetu Gminy, mieszkańców i innych funduszy
	Budowa przydomowych oczyszczalni przydomowych w miejscowości Wąbiewo	Liczba nowych przydomowych oczyszczalni	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – opracowanie programu dofinansowania 3 – wystąpienie o dofinansowanie zewnętrzne 4 – realizacja programu w ograniczonym zakresie przy udziale środków z Budżetu Gminy i mieszkańców 5 – realizacja programu w pełnym zakresie przy udziale środków z Budżetu Gminy, mieszkańców i innych funduszy
	Budowa przydomowych oczyszczalni – gdzie nie przewiduje się sieci kanalizacyjnej	Liczba nowych przydomowych oczyszczalni	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – opracowanie programu dofinansowania 3 – wystąpienie o dofinansowanie zewnętrzne 4 – realizacja programu w ograniczonym zakresie przy udziale środków z Budżetu Gminy i mieszkańców 5 – realizacja programu w pełnym zakresie przy udziale środków z Budżetu Gminy, mieszkańców i innych funduszy

Cele	Zadania	Miernik realizacji zadania	Skala ocen
1	2	3	4
Poprawa gospodarki ściekowej c.d.	Remont i budowa nowych odcinków kanalizacji deszczowej w miejscowości Kamieniec	Poziom realizacji zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – remont dotychczasowej sieci kanalizacji deszczowej 4 – budowa 50% zaplanowanych nowych odcinków sieci kanalizacji deszczowej 5 – budowa 100% zaplanowanych nowych odcinków sieci kanalizacji deszczowej
	Budowa chodników i kanalizacji deszczowej w miejscowości Cykowo	Poziom realizacji zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – wybór wykonawcy 4 – wykonanie zadania w 50% 5 – wykonanie zadania w 100%
	Budowa chodników, remont i budowa nowych odcinków kanalizacji deszczowej w Karczewie	Poziom realizacji zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – wybór wykonawcy 4 – wykonanie zadania w 50% 5 – wykonanie zadania w 100%
	Remont kanalizacji deszczowej w miejscowości Konojad	Poziom realizacji zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – wybór wykonawcy 4 – wykonanie zadania w 50% 5 – wykonanie zadania w 100%
Odbudowa melioracji, porządkowanie cieków, tworzenie małej retencji	Budowa zbiornika retencyjnego na Strudze Kamienieckiej	Poziom realizacji zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – wystąpienie o dofinansowanie zewnętrzne 4 – budowa zbiornika w ograniczonym zakresie – tylko przy udziale środków własnych 5 – budowa zbiornika w pełnym zakresie – z udziałem środków zewnętrznych

Cele	Zadania	Miernik realizacji zadania	Skala ocen
1	2	3	4
PRIORYTET DRUGI – OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI I DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO, ROZWÓJ TURYSTYKI I REKREACJI			
Poprawa przyrodniczych i kulturowych rewitalizacja gminnych	Przystosowanie parku w Kamieńcu do celów rekreacyjnych	Poziom realizacji zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – wycinka posuszu, uprzątnięcie śmieci 4 – odnowienie elementów małej architektury 5 – wykonanie nasadzeń uzupełniających
	Pogłębienie, wyczyszczenie i zarybienie stawu w miejscowości Cykowo oraz zagospodarowanie przestrzeni wokół niego z przeznaczeniem na cele spotkań mieszkańców	Poziom realizacji zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – wystąpienie o dofinansowanie zewnętrzne 4 – realizacja zadania w ograniczonym zakresie – tylko przy udziale środków własnych 5 – realizacja zadania w pełnym zakresie – przy udziale środków zewnętrznych
	Zagospodarowanie terenu przy budynku poszkolnym w miejscowości Karczewo	Poziom realizacji zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – zaangażowanie w realizację zadania mieszkańców 4 – realizacja zadania w 50% 5 – realizacja zadania w 100%
	Zagospodarowanie terenu przy rzece Mogilnicy i budowa terenów rekreacyjnych	Poziom realizacji zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – zaangażowanie w realizację zadania mieszkańców 4 – realizacja zadania w 50% 5 – realizacja zadania w 100%
	Zagospodarowanie terenu przy stawie w miejscowości Łęki Wielkie	Poziom realizacji zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – zaangażowanie w realizację zadania mieszkańców 4 – realizacja zadania w 50% 5 – realizacja zadania w 100%

Cele	Zadania	Miernik realizacji zadania	Skala ocen
1	2	3	4
Poprawa walorów przyrodniczych i kulturowych oraz rewitalizacja terenów gminnych c.d.	Zagospodarowanie terenu do celów rekreacyjno-sportowych w miejscowości Łęki Wielkie	Poziom realizacji zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – zaangażowanie w realizację zadania mieszkańców 4 – realizacja zadania w 50% 5 – realizacja zadania w 100%
	Remont sali wiejskiej i zagospodarowanie terenu wokół niej w miejscowości Łęki Wielkie	Poziom realizacji zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – zaangażowanie w realizację zadania mieszkańców 4 – realizacja zadania w 50% 5 – realizacja zadania w 100%
	Budowa ogródka jordanowskiego w miejscowości Ujazd	Poziom realizacji zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – wystąpienie o dofinansowanie zewnętrzne 4 – realizacja zadania w ograniczonym zakresie – tylko przy udziale środków własnych 5 – realizacja zadania w pełnym zakresie – przy udziale środków zewnętrznych
	Zagospodarowanie terenu wokół stawu w miejscowości Wąbiewo	Poziom realizacji zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – wybór wykonawcy 4 – realizacja zadania w 50% 5 – realizacja zadania w 100%
	Zagospodarowanie terenu przy ulicy Kościelnej w miejscowości Konojad	Poziom realizacji zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – wybór wykonawcy 4 – realizacja zadania w 50% 5 – realizacja zadania w 100%
	Wyczyszczenie i zagospodarowanie terenu przy stawie - przy ul. Głównej w miejscowości Konojad	Poziom realizacji zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – wybór wykonawcy 4 – realizacja zadania w 50% 5 – realizacja zadania w 100%

Cele	Zadania	Miernik realizacji zadania	Skala ocen
1	2	3	4
Poprawa walorów przyrodniczych i kulturowych oraz rewitalizacja terenów gminnych c.d.	Remont zabezpieczająco-wzmacniający kościoła drewnianego p.w. Św. Katarzyny w Łękach Wielkich	Poziom realizacji zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – wystąpienie o dofinansowanie zewnętrzne 4 – realizacja zadania w ograniczonym zakresie – tylko przy udziale środków własnych 5 – realizacja zadania w pełnym zakresie – przy udziale środków zewnętrznych
	Budowa ścieżki rowerowej Parzęczewo-Wąbiewo	Poziom realizacji zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – wybór wykonawcy 4 – realizacja zadania w 50% 5 – realizacja zadania w 100%
	Budowa ścieżki rowerowej Wąbiewo-Kamieniec	Poziom realizacji zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – wybór wykonawcy 4 – realizacja zadania w 50% 5 – realizacja zadania w 100%
	Budowa ścieżki rowerowej Kamieniec-Ujazd	Poziom realizacji zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – wybór wykonawcy 4 – realizacja zadania w 50% 5 – realizacja zadania w 100%
	Budowa ścieżki rowerowej Kamieniec-Sepno	Poziom realizacji zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – wybór wykonawcy 4 – realizacja zadania w 50% 5 – realizacja zadania w 100%
Zwiększenie lesistości Gminy	Zalesienie terenów o niskich klasach bonitacji	Poziom wykonania zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – inwentaryzacja terenów o niskich klasach bonitacji 3 – zalesienia na 25% zinwentaryzowanych terenach 4 – zalesienia na 50% zinwentaryzowanych terenach 5 – zalesienia na 75% zinwentaryzowanych terenach

Cele	Zadania	Miernik realizacji zadania	Skala ocen
1	2	3	4
Ochrona cennych obszarów	Pielęgnacja pomników przyrody	Poziom wykonania zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – wybór wykonawcy 4 – realizacja zadania w 50% 5 – realizacja zadania w 100%
	Bieżąca pielęgnacja Wielkiego Łęgu Obrzańskiego (wykaszenie łąk, zbieranie śmieci)	Poziom wykonania zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – wybór wykonawcy 4 – realizacja zadania w 50% 5 – realizacja zadania w 100%
Poprawa warunków rekreacyjno-sportowych Gminy	Rozbudowa Szkoły Podstawowej w Parzęczewie o salę gimnastyczną	Poziom wykonania zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – wybór wykonawcy 4 – realizacja zadania w 50% 5 – realizacja zadania w 100%
	Rozbudowa istniejącej sali gimnastycznej z zapleczem wraz z infrastrukturą techniczną w Kamieńcu ul. Słoneczna	Poziom wykonania zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – wybór wykonawcy 4 – realizacja zadania w 50% 5 – realizacja zadania w 100%
	Rozbudowa kompleksu boisk sportowych w ramach programu „Moje Boisko – Orlik 2012” w miejscowości Konojad	Poziom wykonania zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – wybór wykonawcy 4 – realizacja zadania w 50% 5 – realizacja zadania w 100%
	Budowa boiska o nawierzchni poliuretanowej w miejscowości Ujazd	Poziom wykonania zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – wybór wykonawcy 4 – realizacja zadania w 50% 5 – realizacja zadania w 100%

Cele	Zadania	Miernik realizacji zadania	Skala ocen
1	2	3	4
Poprawa warunków rekreacyjno-sportowych Gminy c.d.	Budowa mini skate parku, sceny plenerowej w Kamieńcu przy ul. Stawowej	Poziom wykonania zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – wybór wykonawcy 4 – realizacja zadania w 50% 5 – realizacja zadania w 100%
	Remont boiska do gry w piłkę nożną, wyznaczenie i budowa boiska do gry w siatkówkę w miejscowości Karczewo	Poziom wykonania zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – zaangażowanie w realizację zadania mieszkańców 4 – realizacja zadania w 50% 5 – realizacja zadania w 100%
	Modernizacja boisk sportowych w miejscowości Konojad	Poziom wykonania zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – wystąpienie o dofinansowanie zewnętrzne 4 – realizacja zadania w ograniczonym zakresie – tylko przy udziale środków własnych 5 – realizacja zadania w pełnym zakresie – przy udziale środków zewnętrznych
	Rozbudowa sali gimnastycznej o trybuny w miejscowości Konojad	Poziom wykonania zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – wybór wykonawcy 4 – realizacja zadania w 50% 5 – realizacja zadania w 100%
PRIORYTET TRZECI – OCHRONA POWIETRZA I OCHRONA PRZED HAŁASEM			
Obniżenie emisji poziomu hałasu	Budowa dróg dojazdowych do miejscowości Goździchowo	Liczba kilometrów nowych dróg	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – wybór wykonawcy 4 – budowa 50% zaplanowanych dróg 5 – budowa 100% zaplanowanych dróg

Cele	Zadania	Miernik realizacji zadania	Skala ocen
1	2	3	4
Obniżenie emisji poziomu hałasu c.d.	Budowa drogi gminnej – obwodnicy Cykowa	Poziom wykonania zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – wybór wykonawcy 4 – realizacja zadania w 50% 5 – realizacja zadania w 50%
	Remont nawierzchni drogi i budowa chodnika w miejscowości Łęki Wielkie	Poziom wykonania zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – wybór wykonawcy 4 – realizacja zadania w 50% 5 – realizacja zadania w 50%
	Remont nawierzchni dróg w miejscowości Ujazd	Liczba kilometrów wyremontowanej nawierzchni	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – wybór wykonawcy 4 – remont 50% zaplanowanych dróg 5 – remont 100% zaplanowanych dróg
	Remont nawierzchni dróg wraz z budową chodników w miejscowości Wąbiewo	Poziom wykonania zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – wybór wykonawcy 4 – realizacja zadania w 50% 5 – realizacja zadania w 50%
	Udzielenie pomocy finansowej na realizację zadania pn. Remont drogi powiatowej nr 3589P Wolkowo-Łęki Wielkie-Kotusz	Poziom realizacji zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych w 50% 2 – zabezpieczenie środków finansowych w 50% 3 – podjęcie uchwały przez Radę Gminy o przekazaniu środków 4 – przekazanie 50% zaplanowanych środków 5 – przekazanie 100% zaplanowanych środków
	Udzielenie pomocy finansowej na realizację zadania pn. Przebudowa drogi powiatowej nr 3585P Karczewo-Jaskółki-Granówko	Poziom realizacji zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych w 50% 2 – zabezpieczenie środków finansowych w 50% 3 – podjęcie uchwały przez Radę Gminy o przekazaniu środków 4 – przekazanie 50% zaplanowanych środków 5 – przekazanie 100% zaplanowanych środków

Cele	Zadania	Miernik realizacji zadania	Skala ocen
1	2	3	4
Obniżenie emisji poziomu hałasu c.d.	Budowa drogi Kamieniec ul. Szkolna - Parzęczewo	Liczba kilometrów nowej drogi	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – wybór wykonawcy 4 – budowa 50% zaplanowanej drogi 5 – budowa 100% zaplanowanej drogi
	Udzielenie pomocy finansowej na realizację zadania pn. Remont odcinka drogi powiatowej Parzęczewo-Grodzisk w miejscowości Lubiechowo	Poziom realizacji zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych w 50% 2 – zabezpieczenie środków finansowych w 100% 3 – podjęcie uchwały przez Radę Gminy o przekazaniu środków 4 – przekazanie 50% zaplanowanych środków 5 – przekazanie 100% zaplanowanych środków
	Remont i przebudowa drogi gminnej Wolkowo-Goździchowo-Puszczkowo	Liczba zmodernizowanych kilometrów	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – wystąpienie o dofinansowanie zewnętrzne 4 – realizacja zadania w ograniczonym zakresie – tylko przy udziale środków własnych 5 – realizacja zadania w pełnym zakresie – przy udziale środków zewnętrznych
	Remont nawierzchni ul. Wąska, Polna i Ogrodowa w miejscowości Konojad	Poziom wykonania zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – wybór wykonawcy 4 – realizacja zadania w 50% 5 – realizacja zadania w 100%
Poprawa bezpieczeństwa pieszych	Budowa chodników w miejscowości Ujazd	Liczba kilometrów wybudowanego chodnika	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – wybór wykonawcy 4 – budowa 50% zaplanowanego chodnika 5 – budowa 100% zaplanowanego chodnika
	Budowa chodników wzdłuż ciągów komunikacyjnych w miejscowości Konojad	Liczba kilometrów wybudowanego chodnika	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – wybór wykonawcy 4 – budowa 50% zaplanowanego chodnika 5 – budowa 100% zaplanowanego chodnika

Cele	Zadania	Miernik realizacji zadania	Skala ocen
1	2	3	4
Poprawa bezpieczeństwa pieszych c.d.	Przebudowa parkingu przy kościele parafialnym, budowa parkingów przy ulicach: Grodziskiej, zbiegu Szkolnej i Polnej oraz zbiegu 1000-lecia Państwa Polskiego i Polnej	Poziom wykonania zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – wybór wykonawcy 4 – realizacja zadania w 50% 5 – realizacja zadania w 50%
Ograniczenie zużycia energii	Budowa budynku z przeznaczeniem na cele społeczno-kulturalne wraz z instalacją gazową oraz infrastrukturą towarzyszącą w miejscowości Ujazd	Poziom realizacji zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – wybór wykonawcy 4 – realizacja zadania w 50% 5 – realizacja zadania w 100%
	Modernizacja oświetlenia ulicznego w miejscowościach gminy Kamieniec	Liczba zmodernizowanych punktów oświetleniowych	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – wybór wykonawcy 4 – modernizacja 50% punktów 5 – modernizacja 100% punktów
	Budowa budynku z przeznaczeniem na cele społeczno-kulturalne wraz z instalacją gazową oraz infrastrukturą towarzyszącą w miejscowości Ujazd. Budowa boiska o nawierzchni poliuretanowej w miejscowości Ujazd	Poziom realizacji zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – wystąpienie o dofinansowanie zewnętrzne 4 – realizacja zadania w ograniczonym zakresie – tylko ze środków własnych 5 – realizacja zadania w pełnym zakresie – przy udziale środków zewnętrznych
	Remont budynku Gminnej Biblioteki Publicznej w Kamieńcu	Poziom realizacji zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – wystąpienie o dofinansowanie zewnętrzne 4 – realizacja zadania w ograniczonym zakresie – tylko ze środków własnych 5 – realizacja zadania w pełnym zakresie – przy udziale środków zewnętrznych

Cele	Zadania	Miernik realizacji zadania	Skala ocen
1	2	3	4
Ograniczenie zużycia energii c.d.	Przebudowa budynku hydroforni z przeznaczeniem na cele społeczno-kulturalne – świetlica wiejska w Cykowie	Poziom realizacji zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – wystąpienie o dofinansowanie zewnętrzne 4 – realizacja zadania w ograniczonym zakresie – tylko ze środków własnych 5 – realizacja zadania w pełnym zakresie – przy udziale środków zewnętrznych
	Remont budynku na cele społeczno-kulturalne w miejscowości Karczewo	Poziom realizacji zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – wystąpienie o dofinansowanie zewnętrzne 4 – realizacja zadania w ograniczonym zakresie – tylko ze środków własnych 5 – realizacja zadania w pełnym zakresie – przy udziale środków zewnętrznych
	Remont budynku sali wiejskiej w miejscowości Wąbiewo	Poziom realizacji zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – wystąpienie o dofinansowanie zewnętrzne 4 – realizacja zadania w ograniczonym zakresie – tylko ze środków własnych 5 – realizacja zadania w pełnym zakresie – przy udziale środków zewnętrznych
	Remont sali wiejskiej o zaplecze dla członków OSP w miejscowości Konojad	Poziom realizacji zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – wykonanie potrzebnej dokumentacji i uzyskanie niezbędnych pozwoleń 3 – wybór wykonawcy 4 – realizacja zadania w 50% 5 – realizacja zadania w 50%

Cele	Zadania	Miernik realizacji zadania	Skala ocen
1	2	3	4
PRIORYTET CZWARTY – POPRAWA GOSPODARKI ODPADAMI I EDUKACJA EKOLOGICZNA			
Objęcie zbiórką odpadów komunalnych 100% mieszkańców gminy	Prowadzenie ewidencji podpisanych umów na wywóz odpadów komunalnych	Procent podpisanych umów	0 – 80% podpisanych umów 1 – 81 – 85 % podpisanych umów 2 – 86 – 90 % podpisanych umów 3 – 91 – 95 % podpisanych umów 4 – 96 – 99 % podpisanych umów 5 – 100 % podpisanych umów
	Informowanie mieszkańców o ustawowych obowiązkach w ramach prawidłowego gospodarowania odpadami komunalnymi	Liczba miejsc dostępu do informacji	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – informacje na stronie internetowej 3 – informacje na stronie internetowej i na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy 4 – informacje a stronie internetowej i na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy oraz w gazecie gminnej 5 – informacje na stronie internetowej i na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy, gazecie gminnej i na tablicach ogłoszeń w sołectwach
Wzrost ilości odpadów zbieranych selektywnie	Rozwój systemu segregacji odpadów komunalnych „u źródła”	Procent mieszkańców korzystających z segregacji	0 – 80% mieszkańców korzystających z segregacji 1 – 81 – 85 % mieszkańców korzystających z segregacji 2 – 86 – 90 % mieszkańców korzystających z segregacji 3 – 91 – 95 % mieszkańców korzystających z segregacji 4 – 96 – 99 % mieszkańców korzystających z segregacji 5 – 100 % mieszkańców korzystających z segregacji
	Organizowanie zbiórek zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego	Poziom realizacji zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – opracowanie programu zbiórek 3 – wybór odbiorcy odpadów 4 – poinformowanie mieszkańców o zbiórce 5 – realizacja zbiórki
	Organizowanie zbiórek opon	Poziom realizacji zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – opracowanie programu zbiórek 3 – wybór odbiorcy odpadów 4 – poinformowanie mieszkańców o zbiórce 5 – realizacja zbiórki
	Rozwój systemu zbiórki odpadów wielkogabarytowych i budowlanych	Poziom realizacji zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – opracowanie programu zbiórek 3 – wybór odbiorcy odpadów 4 – poinformowanie mieszkańców o zbiórce 5 – realizacja zbiórki

Cele	Zadania	Miernik realizacji zadania	Skala ocen
1	2	3	4
Wzrost ilości odpadów niebezpiecznych zbieranych selektywnie	Likwidacja wyrobów zawierających azbest	Poziom realizacji zadania	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – opracowanie programu dofinansowania 3 – poinformowanie mieszkańców o możliwości dofinansowania 4 – demontaż azbestu 5 – utylizacja azbestu
	Organizowanie zbiórek baterii	Liczba punktów zbiórki	0 – brak działań 1 – wybór odbiorcy baterii 2 – pojemniki w 50% placówek oświatowych 3 – pojemniki we wszystkich placówkach oświatowych 4 – pojemniki we wszystkich placówkach oświatowych i 50% jednostek użyteczności publicznej 5 – pojemniki we wszystkich placówkach oświatowych i 50% jednostek użyteczności publicznej oraz 50% punktów handlowych
	Organizowanie zbiórek przeterminowanych leków	Liczba punktów zbiórki	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – zakup pojemników 3 – poinformowanie mieszkańców o zbiórce 4 – pojemniki w połowie aptek 5 – pojemniki we wszystkich aptekach
Zmniejszenie ilości odpadów ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania	Zachęcanie mieszkańców do gromadzenia odpadów ulegających biodegradacji w przydomowych kompostownikach	Procent mieszkańców, do których dotarły ulotki	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – przygotowanie projektu ulotki o przydomowym kompostowaniu 3 – wybór wykonawcy ulotki 4 – ulotki trafiły do połowy mieszkańców 5 – ulotki trafiły do wszystkich mieszkańców
Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie wprowadzonego systemu gospodarki odpadami	Wydruk ulotek dla mieszkańców z zakresu prawidłowej gospodarki odpadami	Procent mieszkańców, do których dotarły ulotki	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – opracowanie projektu graficznego ulotki 3 – wybór wykonawcy ulotki 4 – ulotki trafiły do połowy mieszkańców 5 – ulotki trafiły do wszystkich mieszkańców
	Organizowanie akcji sprzątnięcia świata dla dzieci i młodzieży ze szkół z terenu gminy	Liczba zorganizowanych akcji	0 – brak działań 1 – zabezpieczenie środków finansowych 2 – opracowanie programu akcji 3 – poinformowanie szkół 4 – organizacja jednej akcji w roku 5 – organizacja dwóch akcji w roku

Zródło: opracowanie własne na podstawie Bernaciak, Spychała, 2009, w oparciu o informacje UG Kamieniec

5. Wdrażanie i zarządzanie Programem

Program Ochrony Środowiska dla gminy Kamieniec wchodzi do realizacji na podstawie uchwały Rady Gminy Kamieniec. Efektywne wdrożenie i zarządzanie niniejszym dokumentem wymaga dużego zaangażowania administracji samorządowej oraz współpracy pomiędzy wszystkimi instytucjami włączonymi w zagadnienia ochrony środowiska i działania proekologiczne. Można wyróżnić cztery grupy podmiotów uczestniczących w realizacji Programu:

- podmioty uczestniczące w organizacji i zarządzaniu Programem,
- podmioty realizujące zadania Programu,
- podmioty kontrolujące przebieg realizacji i efekty Programu,
- społeczność, jako główny podmiot odbierający wyniki działań Programu.

Głównym wykonawcą Programu jest Wójt Gminy Kamieniec, który zgodnie ze swoimi kompetencjami wynikającymi z prawa ochrony środowiska jest odpowiedzialny za wdrożenie, koordynację, kontrolę realizacji i efektów Programu. Bezpośrednim realizatorem Programu będą podmioty planujące i realizujące inwestycje zgodnie z kierunkami określonymi w niniejszym dokumencie. Docelowym odbiorcą Programu jest społeczeństwo gminy.

Zasady zarządzania środowiskiem, wynikają z układu kompetencyjnego pomiędzy organami administracji rządowej i samorządowej, w tym samorządu województwa, powiatu i gminy.

Do ustawowych zadań gminy należą:

- gospodarka odpadami komunalnymi,
- zaopatrzenie w wodę dla celów komunalnych,
- oczyszczanie ścieków komunalnych,
- tworzenie prawa miejscowego w zakresie gospodarki przestrzennej,
- tworzenie niektórych obszarów chronionych,
- ochrona i tworzenie terenów zieleni miejskiej i parkowej,
- wydawanie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu,
- wydawanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach,
- prowadzenie kampanii i programów edukacyjnych.

Zarządzaniu środowiskiem i ocenie realizacji Programu służą odpowiednie instrumenty, które wynikają z ustawy: Prawo ochrony środowiska, Prawo wodne, Prawo geologiczne i górnicze, Prawo budowlane, o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, o ochronie przyrody, o odpadach, o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Są to instrumenty prawne, finansowe, społeczne i strukturalne.

Instrumenty prawne

Do instrumentów prawnych należą:

- pozwolenia na wprowadzanie do środowiska substancji lub energii, w tym pozwolenia zintegrowane, inne pozwolenia,
- decyzje zatwierdzające program gospodarki odpadami, inne decyzje z zakresu gospodarki odpadami,
- koncesje geologiczne wydawane na rozpoznanie i eksploatację surowców mineralnych.

Ponadto bardzo ważnym instrumentem służącym właściwemu gospodarowaniu zasobami środowiska są: raport oddziaływania na środowisko oraz plan zagospodarowania przestrzennego.

Instrumenty finansowe

Do instrumentów finansowych należą:

- opłaty za korzystanie ze środowiska - za emisję zanieczyszczeń do powietrza, za pobór wody powierzchniowej i podziemnej, za odprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, za składowanie odpadów, za powierzchnię, z której odprowadzane są ścieki,
- administracyjne kary pieniężne,
- odpowiedzialność cywilna, karna i administracyjna,
- kredyty i dotacje z funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz innych funduszy,
- pomoc publiczna na ochronę środowiska w postaci preferencyjnych pożyczek i kredytów, dotacji, odroczeń, rozłożenia na raty i umorzeń płatności wobec budżetu państwa i funduszy ekologicznych, zwolnień i ulg podatkowych i in.

Instrumenty społeczne

Wśród instrumentów o charakterze społecznym wyróżniamy dostęp do informacji, komunikację społeczną, edukację i promocję ekologiczną. Wszystkie te elementy są ze sobą ściśle związane.

Na instytucjach samorządowych i rządowych spoczywa obowiązek wzajemnego informowania się i uzgadniania decyzji związanych z ochroną środowiska. Konstytucja RP oraz ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko zapewniają każdemu obywatelowi pełny dostęp do informacji o środowisku i jego ochronie, a dostęp do informacji nie jest uzależniony od uczestnictwa w żadnym konkretnym postępowaniu i posiadania jakiegokolwiek interesu w sprawie.

Edukacja ekologiczna stanowi wszystkie formy informacji i działalności polegającej na propagowaniu konkretnych zachowań korzystnych dla środowiska przyrodniczego i upowszechnianie wiedzy o przyrodzie. Rzetelna informacja o stanie środowiska i działaniach na rzecz jego ochrony oraz umiejętność komunikowania się ze społeczeństwem są niezbędne dla sukcesu edukacji ekologicznej. Informacja i komunikacja jest potrzebna do stymulacji wdrażania konkretnych działań. Informacje z zakresu edukacji ekologicznej muszą docierać do wszystkich grup wiekowych i społecznych, w związku z tym ważne jest zastosowanie odpowiednich form przekazu. Szczególny oddźwięk w społeczeństwie mają kampanie ekologiczne, których celem jest uświadomienie i nagłaśnianie problemów ekologicznych społeczeństwu. Udział społeczeństwa w podejmowaniu decyzji pozwoli na uspołecznienie procesu planowania, co zminimalizuje problemy oporu mieszkańców na różnego rodzaju przedsięwzięcie już na etapie ich realizacji. Społeczeństwo będzie również świadome zagrożeń jakie niesie rozwój cywilizacji oraz jak powinni postępować, aby podnoszące się standardy życia nie kolidowały z zachowaniem środowiska w stanie jaki go zastali, lecz dążyć będą do jego poprawy.

Instrumenty strukturalne

Do instrumentów strukturalnych należą programy strategiczne np. strategia rozwoju wraz z programami sektorowymi. Strategia jest dokumentem wytyczającym główne tendencje i kierunki działań w ramach rozwoju gospodarczego, społecznego i ochrony środowiska oraz jest bazą dla opracowania programów sektorowych.

Ocenę efektywności wdrażania Programu ochrony środowiska określa się na podstawie wyniku prowadzonego monitoringu według mierników realizacji przedsięwzięć opisanych w tabeli nr 7 Programu, jak również prac kontrolujących, gdzie wyróżniamy monitoring jakości środowiska oraz monitoring polityki środowiskowej.

Monitoring środowiska powinien być traktowany jako system kontroli stanu środowiska, dostarczający informacji o uzyskanych efektach wszystkich działań na rzecz ochrony środowiska. Jest także narzędziem wspomagającym prawne, finansowe i społeczne instrumenty zarządzania środowiskiem. Zakres, sposób i częstotliwość prowadzenia badań monitoringowych jest określony odpowiednimi rozporządzeniami oraz wskazówkami i wytycznymi, dostępnymi w literaturze, z odniesieniem do poszczególnych komponentów środowiska. Badania stanu środowiska realizowane są w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska koordynowanego przez organy Inspekcji Ochrony Środowiska. Prace badawcze wchodzi w skład systemu pozyskiwania, gromadzenia, przetwarzania i udostępniania informacji o środowisku pozwalającym na ocenę prawidłowości realizowanej polityki ekologicznej. Ocenie podlegają oddzielnie poszczególne elementy środowiska.

Monitoring polityki ochrony środowiska oznacza, że wdrażanie Programu będzie podlegało regularnej ocenie w zakresie określenia stopnia wykonania zadań i określenia stopnia realizacji przyjętych celów, jak również w zakresie oceny rozbieżności pomiędzy celami i zadaniami oraz analizy przyczyn powstałych rozbieżności.

6. Źródła finansowania realizacji Programu

Realizacja zadań wytyczonych w Programie Ochrony Środowiska wiąże się z wysokimi nakładami pieniężnymi, często wykraczającymi poza możliwości finansowe Gminy. Wdrażanie Programu będzie możliwe przede wszystkim dzięki stworzeniu sprawnego systemu finansowania ochrony środowiska.

Podstawowymi źródłami finansowania działań proekologicznych są: fundusze ekologiczne, fundacje i programy pomocowe, własne środki inwestorów, budżety gmin i budżet centralny (budżet państwa).

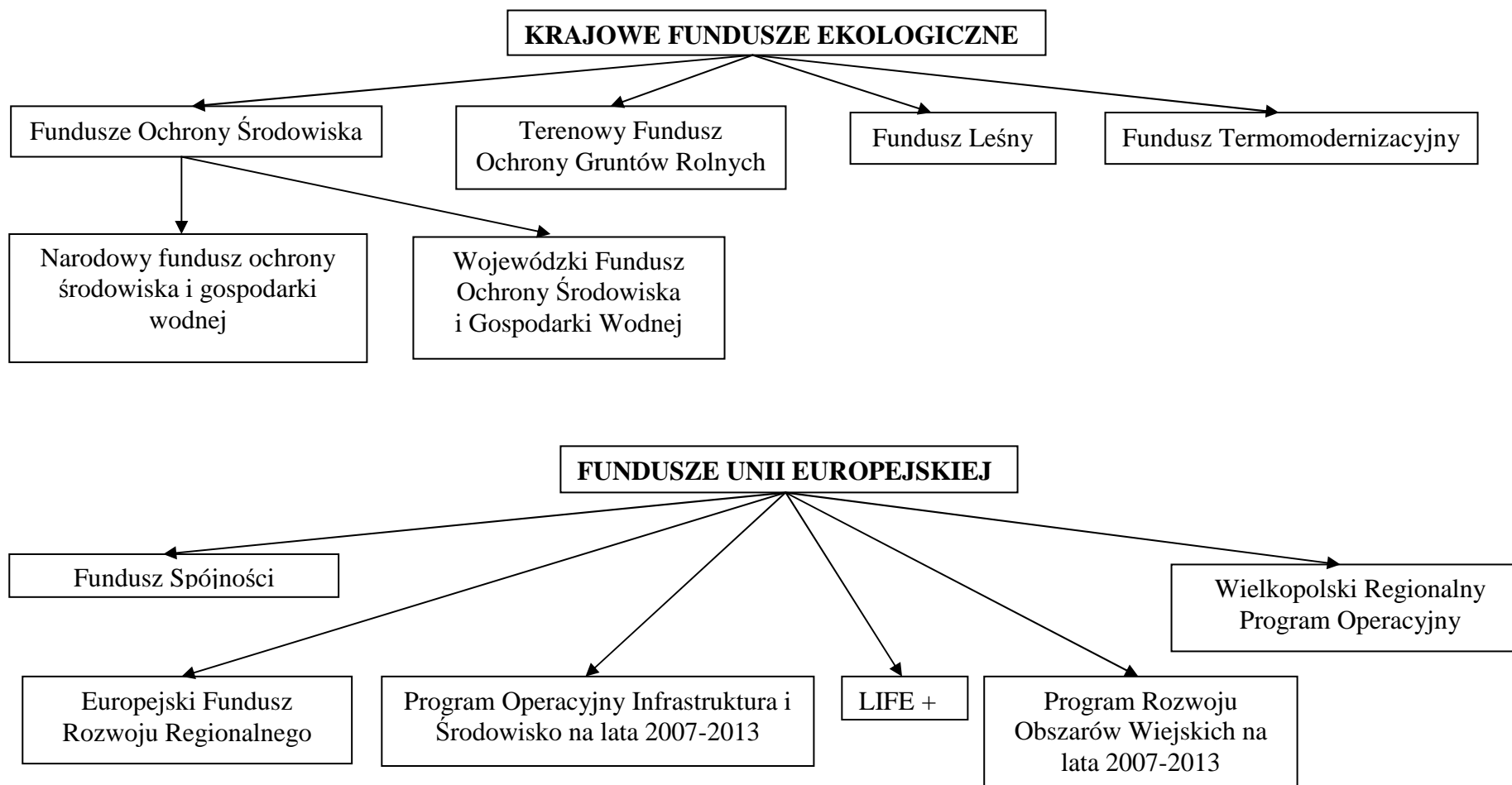
W oparciu o prognozę źródeł finansowania realizacji polityki ekologicznej państwa w latach 2002 - 2011 przewiduje się, że struktura finansowania wdrażania Programu w najbliższych latach będzie się kształtować podobnie – tabela 9.

Tab. 9. Prognozowana struktura finansowania wdrażania Programu

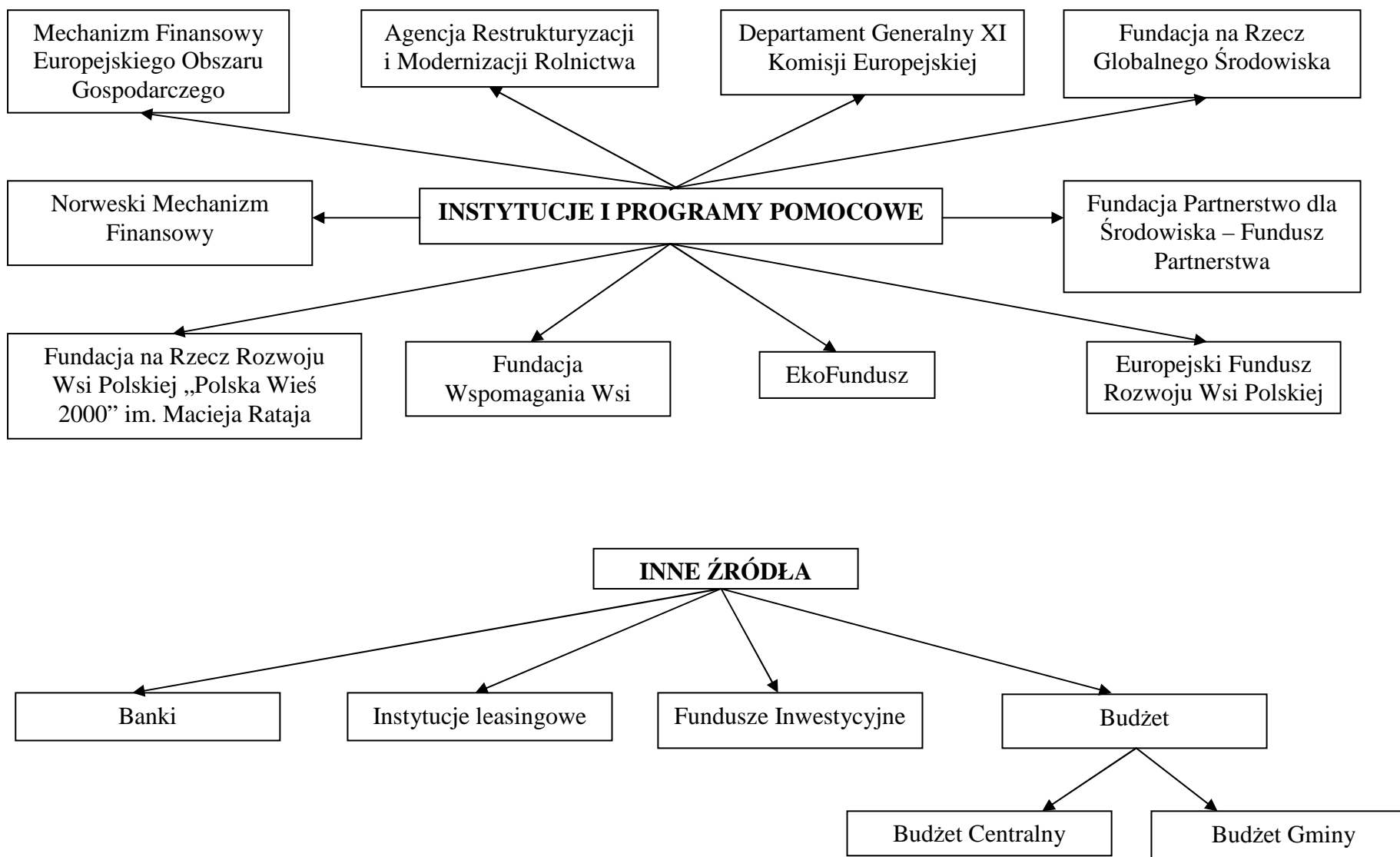
Źródło finansowania	Udział [%]
Środki własne inwestorów	43
Budżet gminy	11
Polskie fundusze ekologiczne	21
Budżet państwa	5
Fundusze zagraniczne	20
Razem	100

Źródło: Polityka ekologiczna państwa

Poniżej na ryc. nr 6 i 7 przedstawiono niektóre funkcjonujące obecnie w Polsce źródła finansowania przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska. W tabeli nr 10 z kolei opisano wybrane źródła finansowania, z których Gmina może ubiegać się o środki finansowe na realizację zadań proekologicznych.

Ryc. 6. Wybrane źródła finansowania przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska (fundusze krajowe i europejskie)(Źródło: opracowanie własne)

Ryc. 7. Wybrane źródła finansowania przedsięwzięć z ochrony środowiska (instytucje i programy pomocowe oraz inne źródła) (Źródło: opracowanie własne).

Tab. 10. Wybrane źródła finansowania inwestycji z zakresu ochrony środowiska

Źródła finansowania	Formy dofinansowania, warunki dofinansowania, przedmiot udzielania dotacji, wysokość dofinansowania	Beneficjenci
<p>Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej</p> <p>02-673 Warszawa tel. (022) 459 00 00, 459 00 01, fax (022) 459 01 01 e-mail: fundusz@nfosigw.gov.pl www.nfosigw.gov.pl</p>	<p>Finansowanie pożyczkowe (pożyczki udzielane przez NFOŚiGW, kredyty udzielane przez banki ze środków NFOŚiGW, konsorcja czyli wspólne finansowanie NFOŚiGW z bankami, linie kredytowe ze środków NFOŚiGW obsługiwane przez banki), finansowanie dotacyjne (dotacje inwestycyjne, dotacje nieinwestycyjne, dopłaty do kredytów bankowych, umorzenia), finansowanie kapitałowe (obejmowanie akcji i udziałów zakładanych bądź już istniejących spółkach w celu osiągnięcia efektu ekologicznego). Dotacje mogą być udzielane na m.in. przedsięwzięcia realizowane w ramach priorytetowego programu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • OZE i Kogeneracja (budowa odnawialnych źródeł energii oraz budowa lub modernizacja wysokosprawnej Kogeneracji na poziomie 120 MW) – oprocentowane pożyczki, wpłata na rzecz WFOŚiGW, wysokość pożyczki do 75 % kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia przez ostatecznego beneficjenta, koszt całkowity przedsięwzięcia od 1 mln zł do 10 mln zł, • System Zielonych Inwestycji – GIS (zarządzanie energią w budynkach użyteczności publicznej) – dotacje i oprocentowana pożyczka ze środków NFOŚiGW, dofinansowanie w formie dotacji do 30 % kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia, dofinansowanie w formie pożyczki do 60 % kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia, minimalny koszt całkowity przedsięwzięcia: 10 mln zł, • Opracowanie programów ochrony powietrza • Edukacja ekologiczna – dotacja, <u>priorytet A</u>: wspieranie edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju, w tym gospodarki wodnej: <i>działanie A1 – rozwój bazy służącej edukacji ekologicznej realizowanej przez parki narodowe, parki krajobrazowe, leśne kompleksy promocyjne, wiodące w regionie centra edukacji ekologicznej, ośrodki prowadzące edukację ekologiczną- kwota dofinansowania bez ograniczeń, do 50 %, 70%, 80% kosztów kwalifikowanych zadania,</i> <i>działanie A2 – wspieranie realizacji programów edukacyjnych w zakresie aktywnej edukacji ekologicznej oraz w ramach kampanii informacyjno-promocyjnych- kwota dofinansowania bez ograniczeń, do 90% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia/zadania,</i> <i>działanie A3 – wspieranie realizacji filmów, cyklicznych programów telewizyjnych i radiowych, emitowanych na antenie ogólnopolskiej – maksymalna kwota dofinansowania do 300 000 zł, do 60 % kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia/zadania,</i> <i>działanie A4 – wspieranie produkcji pomocy dydaktycznych – maksymalna kwota dofinansowania bez ograniczeń, do 50 % kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia/zadania,</i> <i>działanie A5 – wspieranie promocji zagadnień związanych z ochroną środowiska oraz edukacji prowadzonej na łamach prasy- cztery kategorie, maksymalna kwota dofinansowania bez ograniczeń, w zależności od kategorii do 40% lub 50 % kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia/zadania,</i> <i>działanie A6 – wspieranie działalności wydawniczej wspomagającej edukację – maksymalna kwota</i> 	<p>jednostki samorządu terytorialnego, przedsiębiorstwa, instytucje i urzędy, szkoły wyższe i uczelnie, jednostki organizacyjne ochrony zdrowia, organizacje pozarządowe, administracja państwowa, osoby fizyczne</p>

	<p>dofinansowania bez ograniczeń, do 80% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia/zadania, <i>działanie A7 – wspieranie ponadregionalnych projektów szkoleniowych dla wybranych grup społecznych i zawodowych, mające na celu podnoszenie kwalifikacji i kształtowanie świadomości w zakresie zrównoważonego rozwoju – maksymalna kwota dofinansowania bez ograniczeń, do 80% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia/zadania,</i> <i>działanie A8 – wspieranie konferencji i seminariów o zasięgu krajowym i międzynarodowym, szczególnie istotnych dla realizacji polityki ekologicznej państwa- maksymalna kwota dofinansowania do 100 000 zł, do 80% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia/zadania,</i> <i>konkursów i przedsięwzięć upowszechniających wiedzę,</i> <i>działanie A9 – wspieranie ekologiczną – maksymalna kwota dofinansowania do 300 000 zł, do 90% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia/zadania,</i> <u>priorytet B:</u> wspieranie działań z zakresu profilaktyki zdrowotnej dzieci i młodzieży z obszarów, na których występują przekroczenia standardów jakości środowiska – maksymalna kwota dofinansowania bez ograniczeń, do 80% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia/zadania,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wspieranie pozarządowych organizacji ekologicznych • Ochrona przyrody i krajobrazu (m.in. opracowanie planów ochrony i dokumentacji, kompleksowa ochrona siedlisk przyrodniczych na obszarach chronionych oraz zachowanie różnorodności gatunkowej wraz z monitoringiem, ochrona zagrożonych wyginięciem gatunków oraz różnorodności genetycznej roślin, zwierząt i grzybów, ograniczenie antropopresji na najcenniejsze tereny chronione, wynikającej z rozwoju turystyki, ochrona szczególnie cennych elementów krajobrazu przyrodniczo-kulturowego, zwiększenie drożności korytarzy ekologicznych) – dotacja, przekazanie środków jednostkom budżetowym, maksymalna intensywność dofinansowania do 100 % kosztów kwalifikowanych, • Ochrona i zrównoważony rozwój lasów (m.in. zwiększenie odporności biologicznej i rewitalizacja lasów poprzez ich przebudowę na terenach pokłeskowych oraz szczególnie zagrożonych wystąpieniem szkód, ochrona ekosystemów leśnych przed szkodami powodowanymi przez czynniki biotyczne i abiotyczne, zwiększenie lesistości kraju poprzez zalesianie gruntów porolnych i nieużytków, ochrona różnorodności biologicznej oraz zachowanie leśnych zasobów genowych, przeciwdziałanie degradacji wilgotnych i bagiennych siedlisk leśnych, racjonalizacja gospodarki wodnej)- maksymalna intensywność dofinansowania w zależności od zadania do 50%, 60%, 80% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia, • Program współfinansowania przedsięwzięć, uzyskujących wsparcie w ramach Instrumentu Finansowego LIFE+ (zwiększenie stopnia wykorzystywania przez polskie podmioty środków dostępnych w ramach Instrumentu Finansowego na rzecz ochrony środowiska LIFE+) – dotacja, przekazanie środków, w zależności od zadania maksymalny poziom współfinansowania ze środków NFOŚiGW wynosi 45% kosztów kwalifikowanych projektu LIFE+ lub 20% kosztów kwalifikowanych projektu LIFE+, • Program współfinansowania przedsięwzięć ochrony przyrody i kształtowania postaw ekologicznych, uzyskujących wsparcie ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju 	
--	---	--

	<p>Regionalnego w ramach V osi priorytetowej POIiŚ (wspieranie kompleksowych projektów z zakresu ochrony siedlisk przyrodniczych na obszarach chronionych oraz zachowanie różnorodności gatunkowej, zwiększenie drożności korytarzy ekologicznych, opracowanie planów ochrony, kształtowanie postaw społecznych sprzyjających ochronie środowiska, w tym różnorodności biologicznej) – dotacja, przekazywanie środków, maksymalny poziom współfinansowania ze środków NFOŚiGW wynosi 15% wydatków kwalifikowanych całego projektu,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gospodarka ściekowa w ramach Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (poprawa stanu wód powierzchniowych i podziemnych do 2015 roku, poprzez wyposażenie aglomeracji w systemy kanalizacji zbiorczej oraz oczyszczalnie ścieków) – dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych udzielane wnioskodawcom, którzy samodzielnie wybierają bank, wysokość kredytu, do którego dokonywane są dopłaty do oprocentowania nie może być niższa niż 2 000.000 zł, • Gospodarka wodna: Program dla przedsięwzięć budowy zbiorników wodnych i obiektów hydrotechnicznych (stworzenie warunków dla realizacji Strategii Gospodarki Wodnej, a w szczególności zapewnienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego oraz zapobieżenie zjawisku suszy: budowa, odbudowa i rekonstrukcja obiektów gospodarki wodnej: zbiorników, stopni wodnych, jazów, śluz, kanałów, itp.)- przekazanie środków, maksymalny dopuszczalny limit finansowania wynosi do 100% kosztów kwalifikowanych), • Program dla przedsięwzięć w zakresie zarządzania zasobami i przeciwdziałania zagrożeniom środowiska (m.in. budowa i modernizacja stanowisk do analizowania i prognozowania zagrożeń naturalnych i stwarzanych poważnymi awariami, zakupy specjalistycznego sprzętu, wsparcie techniczne krajowego systemu reagowania kryzysowego i ratowniczo-gaśniczego w zakresie ratownictwa ekologicznego i chemicznego, profilaktyka zdrowotna dzieci z obszarów, na których występują przekroczenia standardów jakości środowiska, usuwanie awarii i zniszczeń obiektów ochrony środowiska i gospodarki wodnej) – dotacja, przekazanie środków, maksymalny dopuszczalny limit dofinansowania wynosi do 100% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia, • Program dla wspierania działalności w zakresie monitoringu środowiska • Ochrona ziemi <u>Dofinansowanie systemu recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji,</u> <u>Gospodarowanie odpadami innymi niż komunalne:</u> <i>Część I- rozwój systemów gospodarowania odpadami innymi niż komunalne, w szczególności niebezpiecznymi (budowa nowych, rozbudowa oraz modernizacja istniejących instalacji) – pożyczka do 75% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia, dotacja do 30% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia,</i> <i>Część II- usuwanie PCB, pożyczka do 75% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia,</i> <u>Gospodarowanie odpadami komunalnymi</u> <i>Część I – Rozwój systemów służących zagospodarowaniu odpadów komunalnych (budowa nowych oraz modernizacja i rozbudowa istniejących instalacji: przygotowania odpadów komunalnych do procesu odzysku, w tym recyklingu; odzysku, w tym recyklingu odpadów komunalnych; termicznego</i> 	
--	--	--

	<p>przekształcania odpadów komunalnych, z odzyskiem energii, unieszkodliwiania odpadów komunalnych w procesach innych niż składowanie; wraz z towarzyszącą infrastrukturą służącą selektywnemu zbieraniu odpadów komunalnych. Zamknięcie i rekultywacja składowiska oraz budowa lub dostosowanie istniejącego składowiska do wymogów obowiązującego prawa) - pożyczka - do 75% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia,</p> <p><i>Część II - Rozwój selektywnej zbiórki odpadów</i> (budowa demonstracyjnych punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych, w szczególności odpadów opakowaniowych. Zakup urządzeń wraz z infrastrukturą służącą selektywnemu zbieraniu odpadów poużytkowych) – dotacja, w zależności od zadania do 80% lub 90% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia,</p> <p><u>Rekultywacja terenów zdegradowanych i likwidacja źródeł szczególnie negatywnego oddziaływania na środowisko</u></p> <p><u>Współfinansowanie II osi priorytetowej Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko – gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi</u> – pożyczka - maksymalna wartość pożyczki jest równa różnicy między wysokością kosztów kwalifikowanych a kwotą dofinansowania ze środków Funduszu Spójności,</p> <p><u>Gospodarowanie odpadami komunalnymi</u> – Zamykanie i rekultywacja składowisk odpadów komunalnych</p> <p><i>Część I – Zamykanie i rekultywacja składowisk odpadów komunalnych, dla których została wydana decyzja o ich zamknięciu określając datę zamknięcia przyjmowania odpadów do składowania na nie później niż do 31 grudnia 2009 r.</i> – dotacja do 50% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia,</p> <p><i>Część II – Modernizacja istniejących składowisk odpadów komunalnych</i> – pożyczka do 75% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Geologia i górnictwo <p><u>Energetyczne wykorzystanie zasobów geotermalnych</u></p> <p><u>Poznanie budowy geologicznej kraju oraz gospodarki zasobami złóż kopalin i wód podziemnych</u></p> <p><u>Zmniejszenie uciążliwości wynikających z wydobywania kopalin</u>. Przedsięwzięcia zmierzające do zmniejszenia uciążliwości wynikających z wydobywania kopalin i ich wzbogacania oraz ograniczenia negatywnego oddziaływania na środowisko procesów likwidacji zakładów górniczych – dotacja do 100% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia, przekazanie środków do 100 % kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia, pożyczka do 80% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fundusz Spójności 2000-2006 pożyczki inwestycyjne, pożyczki na zachowanie płynności finansowej, dopłaty do oprocentowania preferencyjnego kredytu bankowego, • Ochrona Wód I priorytet POIiŚ <p><u>Współfinansowanie I osi priorytetowej Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko – gospodarka wodno-ściekowa – dopłaty do oprocentowania kredytów</u> (budowa i modernizacja systemów kanalizacji zbiorczej, budowa, rozbudowa lub modernizacja oczyszczalni ścieków komunalnych. Dodatkowo, w przypadku realizacji kompleksowych projektów w zakres projektu może zostać włączona budowa i modernizacja systemów zaopatrzenia w wodę oraz budowa kanalizacji deszczowej) – dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych udzielane</p>	
--	--	--

	<p>wnioskodawcom, którzy samodzielnie wybierają bank, wysokość kredytu, do którego dokonywane są dopłaty do oprocentowania, nie może być niższa niż 2 000 000 zł,</p> <p><u>Program pożyczek na zachowanie płynności finansowej przedsięwzięć ochrony wód uzyskujących wsparcie ze środków Funduszu Spójności – I oś priorytetowa POIiŚ</u> (budowa i modernizacja systemów kanalizacji zbiorczej, budowa, rozbudowa lub modernizacja oczyszczalni ścieków komunalnych. Dodatkowo, w przypadku realizacji kompleksowych projektów w zakres projektu może zostać włączona budowa i modernizacja systemów zaopatrzenia w wodę oraz budowa kanalizacji deszczowej)- oprocentowane pożyczki, wysokość pożyczki nie może przekraczać niewypłaconej kwoty dotacji rozwojowej planowanej do wypłaty do 30.06.2010r., lecz nie więcej niż 40 000 000,00 zł,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ekspertyzy <u>Program dla wspierania działalności badawczej i eksperckiej na rzecz ochrony środowiska</u> <u>Program dla wspierania działalności badawczej i eksperckiej na rzecz gospodarki wodnej</u> 	
<p>Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu</p> <p>ul. Szczepanowskiego 15 A 60-541 Poznań tel.: (0 61) 845-62-00 fax: (0 61) 841-10-09 e-mail: biuro@wfosgw.poznan.pl www: wfosgw.poznan.pl bip. wfosgw.poznan.pl</p>	<p>Fundusz celowy, posiadający osobowość prawną, udziela pożyczki, częściowe umorzenie udzielonej pożyczki, dotacje, dopłaty do oprocentowania preferencyjnych kredytów i pożyczek - finansowanie przedsięwzięć inwestycyjnych i pozainwestycyjnych w dziedzinie ochrony środowiska i gospodarki wodnej z zakresu: ochrony wód i gospodarki wodnej, ochrony powietrza, ochrony powierzchni ziemi i zagospodarowanie odpadów, edukacji ekologicznej, monitoringu środowiska, ochrony przyrody</p> <p>Dopłaty są formą pomocy finansowej na realizację przedsięwzięć proekologicznych. Bank udziela kredytu preferencyjnego ze środków własnych na przedsięwzięcie z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Kwota kredytu objętego dopłatami Funduszu nie może stanowić więcej niż 80 % kosztów przedsięwzięcia podlegającego finansowaniu ze środków kredytowych, Pożyczka nie może przekroczyć 50% kosztów rzeczywistych zadania.</p> <p>Dotacja na działania nieinwestycyjne nie może przekraczać 50% kosztów rzeczywistego zadania.</p> <p>Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej jest Instytucją Pośredniczącą II stopnia/Instytucją Wdrażającą dla następujących priorytetów POIiŚ:</p> <p>Priorytet I. Gospodarka wodno-ściekowa <i>Działanie 1.1: gospodarka wodno-ściekowa w aglomeracji powyżej 15 tys. RLM</i></p> <p>Priorytet II. Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi <i>Działanie 2.1 : Kompleksowe przedsięwzięcia z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi ze szczególnym uwzględnieniem odpadów niebezpiecznych,</i> <i>Działanie 2.2 Przywracanie terenom zdegradowanym wartości przyrodniczych i ochrona brzegów</i></p> <p>Formy dofinansowania, warunki dofinansowania, przedmiot udzielania dotacji, wysokość dofinansowania opisane powyżej opisane przy POIiŚ.</p> <p>WFOŚiGW jest także Instytucją Pośredniczącą dla Priorytetu III Programu WRPO „Środowisko przyrodnicze”. Do zadań WFOŚiGW należy: nabór i ocena projektów, przygotowanie listy rankingowej, zawieranie umów o dofinansowanie projektu sprawozdawczość i monitorowanie, kontrola realizacji projektów, ewaluacja, dokonywanie płatności na rzecz beneficjentów, raportowanie</p>	<p>jednostki samorządu terytorialnego i ich związki oraz podmioty świadczące usługi wodno-ściekowe w ramach realizacji obowiązków własnych gmin.</p>

	o nieprawidłowościach- odzyskiwanie kwot nienależnie wypłaconych, realizacja zadań w ramach Pomocy Technicznej, informacja i promocja, archiwizacja.	
Terenowy Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych Wojewódzki Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej ul. Hawelańska 10 61-625 Poznań sekretariat tel: (061) 8 280-870 sprzedaż map tel: (061) 8 280-875 fax: (061) 8 280-874	dofinansowanie według zasad uchwalanych corocznie przez Zarząd Województwa. Dysponenci funduszy terenowych zawierają z beneficjentami umowy cywilnoprawne, określające zasady i warunki wykorzystania i rozliczenia przyznanej dotacji lub refundacji poniesionych wydatków na realizację określonych zadań (rekultywacja na cele rolnicze gruntów, które utraciły lub zmniejszyły wartość użytkową wskutek działalności nieustalonych osób, rolnicze zagospodarowanie gruntów zrekultywowanych, użyźnianie gleb o niskiej wartości produkcyjnej, ulepszanie rzeźby terenu i struktury przestrzennej gleb, usuwanie kamieni i odkrzaczanie, przeciwdziałanie erozji gleb i ruchom masowym ziemi na gruntach rolnych, w tym zwrot kosztów zakupu nasion i sadzonek, utrzymanie w stanie sprawności technicznej urządzeń przeciwerozyjnych oraz odszkodowania za szkody wynikające ze zmniejszenia produkcji roślinnej wskutek, mającego przeciwdziałać erozji gruntów, nakazu ich zalesienia, zadrzewienia czy zakrzewienia lub założenie na nich trwałych użytków zielonych, budowa i renowacja zbiorników wodnych służących małej retencji, budowa i modernizacja dróg dojazdowych do gruntów rolnych, wdrażanie i upowszechnianie wyników prac naukowo-badawczych związanych z ochroną gruntów rolnych, wykonywanie badań płodów rolnych uzyskiwanych na obszarach ograniczonego użytkowania oraz niezbędnych dokumentacji i ekspertyz z zakresu ochrony gruntów rolnych, wykonywanie zastępcze obowiązków określonych w ustawie, rekultywacja nieużytków i użyźnianie gleb na potrzeby nowo zakładanych pracowniczych ogrodów działkowych, zakup sprzętu pomiarowego i informatycznego oraz oprogramowania, niezbędnego do zakładania i aktualizowania operatów ewidencji gruntów oraz prowadzenia spraw ochrony gruntów rolnych, do wysokości 5% rocznych dochodów Funduszu).	starostwa, gminy, osoby fizyczne i prawne oraz jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej
Fundusz Leśny Generalna Dyrekcja Lasów Państwowych. ul. Bitwy Warszawskiej 1920 r. nr 3, 02-362 Warszawa tel. 022 58 98 100 fax 022 58 98 171 sekretariat@las.gov.pl	W Lasach Państwowych tworzy się fundusz leśny stanowiący formę gospodarowania środkami na cele wskazane w ustawie o lasach. Fundusz leśny przeznacza się dla nadleśnictw na wyrównywanie niedoborów powstających przy realizacji zadań gospodarki leśnej. Środki funduszu leśnego mogą także być przeznaczone na: wspólne przedsięwzięcia jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych, w szczególności w zakresie gospodarki leśnej, badania naukowe, tworzenie infrastruktury niezbędnej do prowadzenia gospodarki leśnej, sporządzanie planów urządzenia lasu, prace związane z oceną i prognozowaniem stanu lasów i zasobów leśnych, inne zadania z zakresu gospodarki leśnej w lasach. Część środków funduszu leśnego przeznacza się na zalesianie gruntów, które nie są własnością Skarbu Państwa. Nadleśnictwa zasięgają opinii właściwych starostów w zakresie rocznego planu zalesiania gruntów niestanowiących własności Skarbu Państwa.	jednostki organizacyjne Lasów Państwowych, starostwa
Fundusz Termomodernizacyjny Bank Gospodarstwa Krajowego Departament Wspierania Rozwoju	pomoc finansowa dla inwestorów realizujących przedsięwzięcia termomodernizacyjnej przy pomocy kredytów zaciąganych w bankach komercyjnych. Pomoc ta zwana "premią termomodernizacyjną" stanowi źródło spłaty 25% zaciągniętego kredytu na wskazane przedsięwzięcia. Oznacza to, że realizując przedsięwzięcie termomodernizacyjne inwestor spłaca 75% kwoty wykorzystanego kredytu.	właściciele lub zarządcy, z wyjątkiem jednostek budżetowych i zakładów budżetowych:

<p>Regionalnego Al. Jerozolimskie 7, 00-955 Warszawa tel. (0-22) 522 96 39, 596 59 23, fax (0-22) 522 91 94 e-mail: dwrr@bgk.com.pl www.bgk.com.pl/fundusze/ft</p>	<p>Premia termomodernizacyjna przysługuje tylko inwestorom korzystającym z kredytu. Nie mogą z niej korzystać inwestorzy realizujący przedsięwzięcie termomodernizacyjne z własnych środków. Przedsięwzięciem termomodernizacyjnym jest: ulepszenie, w wyniku którego następuje zmniejszenie: rocznego zapotrzebowania na energię dostarczaną do budynków mieszkalnych, budynków zbiorowego zamieszkania i budynków służących do wykonywania przez jednostki samorządu terytorialnego zadań publicznych na potrzeby ogrzewania oraz podgrzewania wody użytkowej: w budynkach, w których modernizuje się jedynie system grzewczy - co najmniej o 10%, w budynkach, w których w latach 1985-2001 przeprowadzono modernizację systemu grzewczego - co najmniej 0 15%, w pozostałych budynkach - co najmniej o 25%, co najmniej 25% rocznych strat energii pierwotnej w lokalnym źródle ciepła, tj.: kotłowni lub węźle cieplnym, z których nośnik ciepła jest dostarczany bezpośrednio do instalacji ogrzewania i ciepłej wody w budynku, ciepłowni osiedlowej lub grupowym wymienniku ciepła wraz z siecią ciepłowniczą o mocy nominalnej do 11,6 MW, dostarczającej ciepło do budynków, wykonanie przyłączy technicznych do scentralizowanego źródła ciepła, w związku z likwidacją lokalnego źródła ciepła w celu zmniejszenia kosztów zakupu ciepła dostarczanego do budynków - co najmniej o 20% w stosunku rocznym, zamiana konwencjonalnych źródeł energii na źródła niekonwencjonalne.</p> <p>Premię termomodernizacyjną przyznaje Bank Gospodarstwa Krajowego. Wniosek o przyznanie premii należy składać, wraz z wnioskiem kredytowym, w banku, w którym inwestor ubiega się o kredyt na realizację przedsięwzięcia termomodernizacyjnego. Formularz wniosku o przyznanie premii termomodernizacyjnej można otrzymać w banku, w którym inwestor złoży wniosek kredytowy. Podstawowym warunkiem formalnym ubiegania się o premię jest przedstawienie audytu energetycznego. Audyt taki powinien być dołączony do wniosku o przyznanie premii składanego wraz z wnioskiem kredytowym w banku kredytującym. Kredyty na realizację przedsięwzięć termomodernizacyjnych z premią termomodernizacyjną są udzielane przez banki, które podpisały umowę o współpracy z Bankiem Gospodarstwa Krajowego.</p>	<p>budynków mieszkalnych, budynków użyteczności publicznej wykorzystywanych przez jednostki samorządu terytorialnego, lokalnej sieci ciepłowniczej, lokalnego źródła ciepła, budynków zbiorowego zamieszkania, przez które rozumie się: dom opieki społecznej, hotel robotniczy, internat i bursę szkolną, dom studencki, dom dziecka, dom emeryta i rencisty, dom dla bezdomnych oraz budynki o podobnym przeznaczeniu, inwestorzy bez względu na status prawny, np.: osoby prawne (np. spółdzielnie mieszkaniowe i spółki prawa handlowego), gminy, osoby fizyczne, w tym właściciele domów jednorodzinnych, wspólnoty mieszkaniowe.</p>
<p>Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych 2008-2011 Wielkopolski Urząd Wojewódzki</p>	<p>Corocznie, w latach 2009-2011, na realizację Programu budżet państwa przeznaczal będzie kwotę 1 mld zł, a JST co najmniej 1 mld zł wkładu własnego. Nabór i ocenę wniosków przeprowadzają właścivi wojewodowie. Wojewodowie przekazują również środki finansowe gminom i powiatom oraz realizują zadania obejmujące rozliczenie i kontrolę wykorzystania środków pochodzących z budżetu</p>	<p>jednostki samorządu terytorialnego</p>

<p>w Poznaniu al. Niepodległości 16/18 61-713 Poznań www.poznan.uw.gov.pl www.bip-i.pl e-mail: wuw@poznan.uw.gov.pl</p>	<p>państwa. Przedmiotem dofinansowania w danym roku budżetowym może być wyłącznie jeden projekt zgłoszony przez zarządcę drogi gminnej i dwa projekty zgłoszone przez powiat. Maksymalny poziom dofinansowania projektu środkami dotacji z budżetu państwa wynosi 50%, przebudowa i remont dróg (m.in.: przebudowa drogi gruntowej na drogę o nawierzchni twardej, zmiana geometrii drogi, podniesienie nośności konstrukcji, poprawa równości i szorstkości nawierzchni), budowa drogi, działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego dróg istniejących (m.in.: wyposażenie dróg w rozwiązania i elementy wyposażenia dróg poprawiające bezpieczeństwo ruchu drogowego: budowa chodników, budowa azyli dla pieszych, fizyczne separowanie ruchu pieszych od ruchu pojazdów, sygnalizacje świetlne, rozdzielenie kierunków ruchu, montaż barier ochronnych, poprawa jakości oznakowania poziomego i pionowego, dodatkowe oznakowanie niebezpiecznych łuków poziomych) .W ramach Programu nie mogą być finansowane projekty realizowane ze środków Unii Europejskiej.</p>	
<p>Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Warszawie</p> <p>Al. Jana Pawła II 70 00-175 Warszawa tel. 0 800 38 00 84, (022) 318 42 20, fax 318 53 30 e-mail: info@arimr.gov.pl www.arimr.gov.pl</p>	<p>Dopłaty, kredyty, płatności bezpośrednie. Wsparcie finansowe udzielane jest rolnikom proporcjonalnie do powierzchni upraw dopłat do oprocentowania kredytów inwestycyjnych. Kredyty udzielane są ze środków własnych banków współpracujących z Agencją dla podmiotów zajmujących się produkcją lub przetwórstwem owoców i warzyw. Rodzaje płatności: jednolita płatność obszarowa (JPO), uzupełniająca płatność obszarowa (UPO), w tym: płatności do powierzchni grupy upraw podstawowych, płatności uzupełniającej do powierzchni upraw roślin przeznaczonych na paszę, uprawianych na trwałych użytkach zielonych (płatności zwierzęcej), płatności uzupełniającej do powierzchni uprawy chmielu, niezwiązanej z produkcją, płatność obszarowa do powierzchni upraw roślin strączkowych i motylkowatych drobnonasiennych (specjalna płatność obszarowa), oddzielna płatność z tytułu owoców i warzyw (płatność do pomidorów), przejściowa płatność z tytułu owoców miękkich (OM), płatność cukrowa płatność do zwierząt (wsparcie specjalne), przyznanie płatności z tytułu realizacji przedsięwzięć rolnośrodowiskowych i poprawy dobrostanu zwierząt (PROW na lata 2004-2006), płatności rolnośrodowiskowe (PROW na lata 2007-2013), pomoc finansowa z tytułu wspierania gospodarowania na obszarach górskich i innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW). Kwota kredytu nie może przekroczyć 80% wartości inwestycyjnych składających się na działalność w zakresie agroturystyki, nie więcej jednak niż 4 mln zł.</p>	<p>rolnicy, mieszkańcy wsi, przedsiębiorcy i samorządy lokalne. podmioty z sektora rybackiego</p>
<p>Departament Generalny XI Komisji Europejskiej</p> <p>European Commission Directorate-General XI (Environment, Nuclear Safety And Civil Protection) TRMF 01/77; Rue de la Loi 200</p>	<p>Dotacje przyznawane przez departament wspierają działania na rzecz ochrony środowiska i zachowania różnorodności przyrody i krajobrazu. Finansowane są również małe projekty. Kwota dofinansowania projektu waha się w granicach od 20 do 60 tys. Euro. Pomoc może być udzielana przez okres 1 roku. Maksymalny udział w finansowaniu: 30% uznanych wydatków dla projektów dochodowych, 70% uznanych środków dla działań priorytetowych, 100% uznanych wydatków wsparcia technicznego, którego celem jest założenie struktur administracyjnych, koniecznych w kraju dla sektora ochrony środowiska.</p>	<p>osoby fizyczne i prawne</p>

<p>B-1049 Brussels fax 0032 296 95 57 Reprezentacja Komisji Europejskiej w Polsce Warszawskie Centrum Finansowe ul. Emilii Plater 53 00-113 Warszawa tel.: (022) 520 82 00, fax 520 82 82 e-mail: press-rep-poland@cec.eu.int</p>		
<p>Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej</p> <p>(European Fund For The Development Of Polish Villages Counterpart Fund) Al. Reymonta 12A 01-842 Warszawa tel. (022) 663 75 01, 639 87 63, 639 81 25, 639 81 26 fax 663 17 29, 639 87 64 e-mail: efrwp@efrwp.com.pl www.efrwp.com.pl</p>	<p>Do celów statutowych Fundacji należy działanie na rzecz:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwoju infrastruktury technicznej i społecznej obszarów wiejskich, obejmującego: budowę i modernizację dróg publicznych, gminnych i powiatowych, leżących na terenach zamiejskich, zbiorowe zaopatrzenie wsi w wodę, polegające na budowie, modernizacji i wyposażeniu stacji wodociągowych (ujęcie, magazynowanie, uzdatnianie wody) oraz sieci wodociągowych wraz 2. z przyłączami, ochronę środowiska na wsi, w zakresie ochrony powierzchni ziemi poprzez budowę i wyposażenie gruntowych i kontenerowych składowisk odpadów wiejskich wraz z ich segregacją i recyklingiem oraz ochrony wód poprzez budowę, modernizację i wyposażenie urządzeń do zbiorowego odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych na terenach wiejskich, ochronę zdrowia na terenach wiejskich w szerokim zakresie, w tym zwłaszcza polegającą na budowie, modernizacji i wyposażeniu lokalnych zakładów opieki zdrowotnej (ZOZ i N-ZOZ), szeroko pojętą działalność oświatową na terenach wiejskich, polegającą także na budowie, modernizacji i wyposażeniu gminnych szkół podstawowych, gimnazjów, liceów oraz zawodowych szkół rolniczych, oraz na wspomaganie publikacji dotyczących wsi i rolnictwa, integracji z Unią Europejską oraz działalności fundacji. 3. Rozwoju szeroko rozumianej pozarolniczej małej i średniej przedsiębiorczości na terenach wiejskich, związanej z tworzeniem nowych miejsc pracy poza produkcją rolną i ograniczeniem bezrobocia, z tworzeniem uzupełniających i alternatywnych źródeł zasilania finansowego, oraz z rozwojem społeczno-gospodarczym lokalnych społeczności, ułatwiającym procesy integracyjne z Unią Europejską i współpracę społeczno-gospodarczą z partnerami krajowymi i zagranicznymi. 4. Rozwoju społeczeństwa informacyjnego na terenach wiejskich, głównie poprzez zwiększenie dostępności do internetu. <p>Kredyty ze środków Funduszu były i są podstawową formą realizacji celów statutowych Funduszu. Są udzielane za pośrednictwem banków, w oparciu o regulaminy kredytowania, określone przez Fundację oraz stosowne umowy o współpracy pomiędzy Fundacją a bankami kredytującymi. Oferta kredytowa jest adresowana zarówno do jednostek samorządu terytorialnego, jak i do małych i średnich przedsiębiorców oraz osób fizycznych, realizujących inwestycje na terenach wiejskich. W przypadku inwestycji realizowanych przez JST kredyty mogą być zaciągane z wolnej ręki - wykładnia UZP w sprawie kredytów Funduszu.</p>	<p>gminy wiejskie i wiejsko-miejskie oraz porozumienia/związki komunalne tych gmin,</p> <p>spółki handlowe inne osoby prawne oraz jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, lecz posiadające zdolność prawną</p>

	<p>Kredyty Funduszu są udzielane na inwestycje w zakresie:</p> <p><u>Oświaty wiejskiej</u> (budowa, przebudowa, remont i wyposażenie inwestycyjne (z wyłączeniem środków transportu) wiejsko-gminnych szkół podstawowych, gimnazjów i liceów oraz zawodowych szkół rolniczych; budowa, przebudowa i remont towarzyszącej infrastruktury szkolno-oświatowej obejmującej szkolne obiekty sportowo-rekreacyjne, ogrodzenia tych obiektów, obiekty magazynowo-gospodarcze i inne niezbędne urządzenia towarzyszące obiektom wymienionym powyżej)- kredyty mogą być udzielane do wysokości 80% wartości kosztorysowej brutto zadania inwestycyjnego, jednakże maksymalna jednostkowa kwota kredytu nie może przekroczyć 700 tys. zł. W przypadku realizacji przedsięwzięć/inwestycji objętych dofinansowaniem ze środków Unii Europejskiej kredyt może być udzielony do 100% wartości kosztorysowej brutto inwestycji.</p> <p><u>Budowy dróg na terenach wiejskich</u> (roboty drogowe związane z budową, przebudową i/lub remontem dróg publicznych gminnych i powiatowych, leżących na terenach wiejskich (wsie i małe miasta do 20 tyś. mieszkańców). Kredyty mogą być udzielane do wysokości 80% wartości kosztorysowej zadania inwestycyjnego brutto, jednakże maksymalna jednostkowa kwota kredytu nie może przekroczyć 500 tys. zł. W przypadku realizacji przedsięwzięć/inwestycji objętych dofinansowaniem ze środków Unii Europejskiej kredyt może być udzielony do 100% wartości kosztorysowej brutto inwestycji.</p> <p><u>Zaopatrzenia wsi w wodę</u> inwestycje z zakresu zbiorowego zaopatrzenia wsi w wodę, zlokalizowane na terenach wiejskich, rozumianych jako tereny rolne, leśne i inne otwarte osiedla wiejskie i małe miasta do 20 tyś. mieszkańców, obejmujące: budowę lub przebudowę sieci wodociągowych budowę lub przebudowę stacji wodociągowych inwestycje wymienione powyżej, realizowane łącznie Kredyty mogą być udzielane do wysokości 80% wartości kosztorysowej zadania inwestycyjnego brutto, jednakże maksymalna jednostkowa kwota kredytu nie może przekroczyć 500 tys. zł. W przypadku realizacji przedsięwzięć/inwestycji objętych dofinansowaniem ze środków Unii Europejskiej kredyt może być udzielony do 100% wartości kosztorysowej brutto inwestycji.</p> <p><u>Rozwoju społeczeństwa informacyjnego</u></p> <p><u>Niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej i aptek</u></p> <p><u>Agroturystyki i turystyki wiejskiej</u> (finansowanie nakładów inwestycyjnych związanych z uruchomieniem nowych lub rozwojem istniejących przedsięwzięć gospodarczych w zakresie agroturystyki na wsi lub w miastach do 20 tys. mieszkańców, obejmujących zakup, budowę, rozbudowę, modernizację, adaptację oraz pierwsze wyposażenie inwestycyjne obiektów: bazy noclegowej, bazy gastronomicznej, bazy rekreacyjno-sportowej i kulturowej Kredyty mogą być udzielane w dwóch plafonach, w zależności od wysokości kwoty kredytu: w plafonie A - do 50.000 zł; kredytowaniem może być objęte do 100 % wartości kosztorysowej zadania inwestycyjnego brutto, w plafonie B - do 300.000 zł; nie więcej niż do 80% wartości kosztorysowej zadania inwestycyjnego brutto, zaś w przypadku realizacji przedsięwzięć/inwestycji objętych dofinansowaniem ze środków UE - do 100 % wartości kosztorysowej brutto przedsięwzięcia/inwestycji.</p> <p><u>Ochrony zdrowia i dobrostanu zwierząt</u></p> <p><u>Program "Wiarygodny Partner"</u></p> <p><u>Mikrokredyty</u> finansowanie wszelkich nakładów związanych z uruchomieniem nowych lub rozwojem</p>	
--	---	--

	<p>istniejących pozarolniczych przedsięwzięć gospodarczych w dziedzinie produkcji, handlu lub usług, które są realizowane na wsi i w miastach do 20 tys. mieszkańców, z wyłączeniem produkcji rolnej oraz wszelkiej działalności związanej z produkcją, handlem oraz wyszynkiem napojów alkoholowych</p> <p>Mikrokredyty mogą być udzielane w wysokości do 20 tys. zł, na okres do 24 miesięcy.</p>	
<p>Fundusz na Rzecz Globalnego Środowiska</p> <p>(Global Environmental Facility – GEF) Biuro programu w Polsce Program Małych Dotacji GEF United Nations Development Programme (UNDP) Al. Niepodległości 186 00-608 Warszawa (022) 825 92 45 wew. 259, 258; fax (022) 825 49 58 Adres do korespondencji: UNDP 02-514 Warszawa 12 P.O. Box 1 www.undp.org.pl</p>	<p>dotacje</p> <p>Głównym celem Funduszu jest ochrona globalnego środowiska naturalnego w drodze finansowania programów i przedsięwzięć w czterech dziedzinach: ochronie różnorodności biologicznej, przeciwdziałaniu zmianom klimatu – długoterminowe przedsięwzięcia, mające na celu redukcję lub ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, których nadmierne uwalnianie do atmosfery powoduje zmiany klimatu; do głównych działań w tym zakresie należy m. in. usuwanie przeszkód we wdrażaniu efektywnych technologii wytwarzania i wykorzystywania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych oraz obniżanie kosztów, korzystnych dla środowiska i klimatu na naszej planecie technologii, które ze względów ekonomicznych nie mogą pomyślnie konkurować z technologiami tradycyjnymi, ochronie wód międzynarodowych – działania wspierające rozwiązywanie najważniejszych problemów transgranicznych oraz mające na celu ochronę wód przed zanieczyszczeniem, ochronie warstwy ozonowej – działania prowadzące do eliminacji substancji zubożających tę warstwę, w sferze przeciwdziałania degradacji powierzchni ziemi, pustynnieniu ziemi i niszczeniu lasów, ponieważ ma to ścisły związek z powyższymi dziedzinami działalności Funduszu.</p> <p>dotacje do 50 tys. USD program może finansować najwyżej do 50% wielkości zadań projektu.</p>	<p>organizacje społeczne i pozarządowe (nie tylko ekologiczne), formalnie zarejestrowane i posiadające własne konto bankowe</p>
<p>Fundacja na rzecz rozwoju wsi polskiej „Polska Wieś 2000” im. Macieja Rataja</p> <p>Al. W. Reymonta 12 A 01-842 Warszawa tel. (022) 663 78 00, fax 663 09 86</p>	<p>Zakres działania fundacji obejmuje dofinansowywanie inicjatyw lokalnych m.in. na rzecz rozwoju infrastruktury wiejskiej. Priorytetami przy podejmowaniu decyzji o finansowaniu jest udzielanie kredytów na budowę i modernizację urządzeń grzewczych zasilanych gazem lub olejem w budynkach wiejskich. Beneficjentami są zarządy gmin. Wysokość udzielanego kredytu: projekt do 40 tys. PLN. Okres kredytowania 2 lata. Okres karencji płatności rat kapitałowych do 6 miesięcy. Rozkład spłat w czasie 2 lata. Minimalny udział środków własnych kredytobiorcy 50%.</p>	<p>zarządy gmin</p>
<p>Fundacja Wspomagania Wsi</p> <p>(Rural Development Foundation) ul. Bellottiego 1 01-022 Warszawa tel. (022) 6362575, fax 6366270 e-mail: fww@fww.org.pl www.fww.org.pl</p>	<p>pożyczki, kredyty</p> <p>wspieranie inicjatyw gospodarczych i społecznych mieszkańców wsi i małych miast związanych z poprawą stanu infrastruktury obszarów wiejskich. Zadania w zakresie ochrony środowiska mogą być finansowane w ramach programu <i>Małe elektrownie wodne w Polsce</i>.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Program <i>Małe Elektrownie Wodne w Polsce</i> stawia sobie za cel odtworzenie zdewastowanych jazów, zapór, młynów i innych obiektów rzecznych, • promocja ekologicznie czystej energii. <p>Wysokość pożyczki nie może przekroczyć 50% wartości nakładów inwestycyjnych lub 200.000 PLN.</p>	<p>pożyczki: osoby fizyczne, spółki osób fizycznych, instytucje kościelne, gminy</p>

<p>Fundacja Partnerstwo dla Środowiska _ Fundusz Partnerstwa</p> <p>ul. Św. Krzyża 5/6 31-028 Kraków tel./fax 12-430-24-43, 430-24-65 Sekretariat: wew.11 biuro@fpds.pl</p>	<p>Funduszu Partnerstwa przejął działalność dotacyjną Fundacji Partnerstwo dla Środowiska. Udzielane przez Fundusz Partnerstwa dotacje wspierają i uzupełniają programy realizowane przez Fundację Partnerstwo dla Środowiska.</p> <p><u>Program Dotacyjny „Rzecznictwo i kampanie na rzecz ochrony środowiska” w latach 2007- 2009.</u></p> <p>Celem Programu jest dofinansowanie ekologicznych inicjatyw i projektów obywatelskich na rzecz zwiększenia udziału społeczności lokalnych w kształtowaniu polityki ochrony środowiska i rozwoju zrównoważonego w Polsce. Zasięg terytorialny konkursu: cały teren Polski. W ramach Programu mogą być finansowane działania m. in. w zakresie: monitoringu i konsultacji prawa i polityki proekologicznej, opracowania i promocji alternatywnej polityki z zakresu ochrony środowiska i rozwoju zrównoważonego, przygotowywania i przedstawiania stanowisk w zakresie ochrony środowiska, kontroli społecznej programów i projektów finansowanych przez Unię Europejską oraz związanych z realizacją polityki ekologicznej Unii Europejskiej, angażowania społeczności lokalnych w kształtowaniu polityki ekologicznej na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym i międzynarodowym, rozwoju zdolności organizacji pozarządowych do oddziaływania na rzecz kształtowania programów rozwoju na szczeblu gminnym, wojewódzkim i krajowym - dotacja w wysokości do 8.000 PLN <i>Fundusz Pożyczkowy dla Grup Partnerskich</i>. Fundusz jest tworzony jako mechanizm wsparcia organizacji pozarządowych skupionych w Krajowej Sieci Grup Partnerskich, zrównania ich szans w stosunku do innych podmiotów w pozyskiwaniu środków na realizację projektów, głównie finansowanych na zasadzie refundacji kosztów. Celem Funduszu Pożyczkowego dla Grup Partnerskich jest wypracowanie optymalnego modelu współpracy z Grupami Partnerskimi w zakresie pomocy w prefinansowaniu realizowanych przez nie projektów na rzecz rozwoju zrównoważonego. Fundusz ma zwiększyć zdolności organizacji pozarządowych do realizacji ich działań statutowych, podejmowanych w ramach i na rzecz Grup Partnerskich. Cel ten będzie realizowany przez udzielanie przez Fundusz nieoprocentowanych krótkoterminowych pożyczek, które umożliwią realizację przewidzianych w projektach zadań do czasu uzyskania przez pożyczkobiorcę refundacji kosztów.</p> <p><u>Program Czysty Biznes</u> pomaga małym i średnim przedsiębiorstwom rozwijać się dzięki działaniom na rzecz ochrony środowiska.</p>	<p>organizacje pozarządowe działające na rzecz rzecznictwa w zakresie ochrony środowiska na szczeblu lokalnym, posiadające osobowość prawną oraz mające w swoich celach statutowych działania na rzecz ochrony środowiska</p> <p>małe i średnie przedsiębiorstwa, duże firmy, samorządy</p>
<p>Fundusz Spójności</p> <p>Institucja Zarządzająca: Ministerstwo Gospodarki i Pracy, Departament Koordynacji Funduszu Spójności ul. Plac Trzech Krzyży3/5 00-507 Warszawa www.funduszwspolpracy.org.pl</p>	<p>Z Funduszu Spójności udzielane jest wsparcie finansowe krajom członkowskim Unii Europejskiej, których Produkt Narodowy Brutto (PNB) na mieszkańca nie przekracza 90% średniej PNB dla wszystkich państw członkowskich.</p> <p>W ramach Funduszu Spójności w ochronie środowiska wspierane będą następujące rodzaje projektów:</p> <ul style="list-style-type: none"> • poprawa jakości wód powierzchniowych, czyli budowa, rozbudowa i/lub modernizacja systemów kanalizacji zbiorczej i oczyszczalni ścieków, • polepszenie jakości i dystrybucji wody przeznaczonej do spożycia, czyli budowa nowych i modernizacja istniejących oczyszczalni ścieków komunalnych oraz unowocześnienie urządzeń uzdatniania wody pitnej, poprawa jakości powietrza, czyli instalacje ochronne w miejskich przedsiębiorstwach ciepłowniczych i energetycznych, służące ograniczeniu emisji dwutlenku siarki 	<p>podmioty publiczne, czyli samorządy terytorialne (gminy, związki gmin), przedsiębiorstwa komunalne.</p>

	<p>i tlenków azotu,</p> <ul style="list-style-type: none"> • racjonalizacja gospodarki odpadami, czyli budowa, modernizacja i rekultywacja składowisk odpadów komunalnych i przemysłowych (niebezpiecznych) oraz rekultywacja składowisk wyłączonych z eksploatacji, wybudowanie instalacji do biologicznego i termicznego przetwarzania odpadów, wybudowanie instalacji do odzysku i unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych, wprowadzenie selektywnej zbiórki odpadów, w tym odpadów niebezpiecznych, komunalne systemy zbiórki, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów, • ochrona powierzchni ziemi, • zapewnienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego <p>określony projekt może wynieść maksymalnie od 80% do 85%. Pozostałe co najmniej 15% musi zostać zapewnione przez beneficjenta. Środki te mogą pochodzić np. z: budżetu gminy; środków własnych przedsiębiorstw komunalnych; środków NFOŚiGW (dotacji, kredytów); budżetu państwa; innego niezależnego źródła (np. z Europejskiego Banku Inwestycyjnego, Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju).</p>	
<p>Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego EFRR</p> <p>Ministerstwo Rozwoju Regionalnego Adres siedziby głównej: ul. Wspólna 2/4, 00-926 Warszawa</p>	<p>Działalność Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego koncentruje się na następujących dziedzinach: inicjatyw na rzecz rozwoju lokalnego oraz zatrudnienia, jak też działalności średnich i małych przedsiębiorstw rentownych inwestycji produkcyjnych umożliwiających tworzenie lub utrzymywanie trwałego zatrudnienia, infrastruktury, rozwoju turystyki oraz inwestycji w dziedzinie kultury, ochrony i poprawy stanu środowiska, rozwoju społeczeństwa informacyjnego.</p> <p>EFRR współfinansuje projekty realizowane w ramach następujących programów operacyjnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zintegrowany Program Rozwoju Regionalnego <p><u>Priorytet 1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionów</u></p> <p><i>Działanie 1.1 Modernizacja i rozbudowa regionalnego układu transportowego</i> rozbudowa i modernizacja sieci transportowych koniecznych do poprawy warunków sprzyjających: Poddziałanie 1.1.1. Infrastruktura drogowa; Poddziałanie 1.1.2. Infrastruktura transportu publicznego.</p> <p><i>Działanie 1.2 Infrastruktura ochrony środowiska</i> - cel ograniczenie ilości zanieczyszczeń przedostających się do powietrza, wód i gleb, poprawę stanu bezpieczeństwa przeciwpowodziowego, zwiększenie wykorzystania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, a także poprawę zarządzania środowiskiem. W ramach Działania realizowane będą projekty infrastrukturalne o wartości całkowitej od 1 mln euro do 10 mln euro (projekty o wartości całkowitej przekraczającej kwotę 10 mln euro dofinansowywane będą z Funduszu Spójności, infrastrukturalne projekty środowiskowe o wartości całkowitej poniżej 1 mln euro realizowane będą w ramach Priorytetu 3 ZPORR „Rozwój lokalny”). Do realizacji w ramach Działania przewidziane są także projekty z zakresu zarządzania ochroną środowiska o minimalnej wartości całkowitej 500 tys. euro. Rodzaje projektów możliwych do realizacji w ramach Działania 1.2 obejmują następujące obszary:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zaopatrzenie w wodę, pobór wody i oczyszczanie ścieków; 	<p>podmioty publiczne, czyli samorządy terytorialne (gminy, związki gmin), przedsiębiorstwa komunalne, przedsiębiorcy</p>

	<ol style="list-style-type: none"> 2. Gospodarkę odpadami; 3. Poprawę jakości powietrza; 4. Zapobieganie powodziom; 5. Wsparcie zarządzania ochroną środowiska; 6. Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii. <p><i>Działanie 1.3 Regionalna infrastruktura społeczna</i> Głównym celem działania jest podniesienie poziomu życia poprzez poprawę jakości infrastruktury społecznej, w tym infrastruktury edukacyjnej i infrastruktury ochrony zdrowia.</p> <p>Poddziałanie 1.3.1. Regionalna infrastruktura edukacyjna</p> <p>Poddziałanie 1.3.2. Regionalna infrastruktura ochrony zdrowia</p> <p><i>Działanie 1.4 Rozwój turystyki i kultury</i> W ramach Działania przewidziane do realizacji są projekty, które mają wpływ na zwiększenie atrakcyjności gospodarczej i inwestycyjnej regionu oraz tworzą warunki dla wzrostu zatrudnienia, projekty, które przyczyniają się do zapewniania dobra publicznego lub poprawy jakości istniejącego dobra publicznego (z wyjątkiem projektów zawierających pomoc publiczną), projekty infrastrukturalne i promocyjne z zakresu turystyki i kultury. W ramach jednego projektu nie można łączyć inwestycji infrastrukturalnych z projektami promocyjnymi.</p> <p><i>Działanie 1.5 Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego</i> Celem głównym działania jest wspieranie rozwoju województw poprzez rozbudowę regionalnej i lokalnej infrastruktury społeczeństwa informacyjnego, a także wyrównanie dysproporcji w zakresie dostępu i wykorzystania Internetu oraz innych Technologii Informacyjnych i Komunikacyjnych (ICT) pomiędzy regionami w Polsce i UE oraz w układzie wewnątrz regionalnym, a w szczególności pomiędzy dużymi ośrodkami, a obszarami wiejskimi i małymi miastami.</p> <p><i>Działanie 1.6 Rozwój transportu publicznego w aglomeracjach</i> Głównym celem niniejszego działania jest poprawa atrakcyjności Polski jako miejsca dla lokowania inwestycji zagranicznych, a także rozwój gospodarczo-społeczny regionów poprzez budowę systemów transportu publicznego w największych aglomeracjach dla zmniejszenia zatłoczenia i zanieczyszczenia. Działanie jest otwarte dla aglomeracji powyżej 500 tys. mieszkańców, to znaczy dla następujących aglomeracji: warszawskiej, górnośląskiej, łódzkiej, krakowskiej, poznańskiej, trójmiejskiej, wrocławskiej, które posiadają przygotowane aktualne Zintegrowane Plany Rozwoju Transportu Publicznego.</p> <p>Dofinansowanie z EFRR i EFS może wynosić maksymalnie do 75% kwalifikującego się kosztu, a w przypadku, gdy inwestycje infrastrukturalne generują znaczny zysk – 50%. W przypadku tego samego projektu nie można otrzymać jednocześnie dofinansowania z dwóch funduszy tj. EFRR i EFS.</p> <ul style="list-style-type: none"> • SPO Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw • SPO Transport • PO Pomoc Techniczna 	
<p>Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko <p><u>I Priorytet – Gospodarka wodno-ściekowa</u> (Wyposażenie (do końca 2015 r.) aglomeracji powyżej 15 tys. RLM w systemy kanalizacji zbiorczej oraz oczyszczalnie ścieków), maksymalny udział</p>	<p>jednostki samorządu terytorialnego i ich</p>

<p>Ministerstwo Rozwoju Regionalnego Departament Koordynacji Programów Infrastrukturalnych ul. Wspólna 2/4 00-926 Warszawa</p>	<p>środków UE w wydatkach kwalifikowanych: 85%, minimalny wkład własny beneficjenta - 15% wydatków kwalifikowanych oraz wszystkie wydatki większe niż luka finansowa Minimalna wartość projektu - bez ograniczeń. NFOŚiGW pełni funkcję Instytucji Wdrażającej w przypadku projektów o koszcie całkowitym powyżej 25 mln euro. Dla projektów o koszcie całkowitym do 25 mln euro Instytucją Wdrażającą jest właściwy Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska,</p> <p><u>II Priorytet – Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi</u></p> <p><i>Działanie 2.1 - Kompleksowe przedsięwzięcia z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi ze szczególnym uwzględnieniem odpadów niebezpiecznych</i> (budowa: punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych, w szczególności odpadów niebezpiecznych, instalacji umożliwiających przygotowanie odpadów do procesów odzysku, w tym recyklingu, w szczególności demontażu zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz przetwarzania odpadów z niego powstałych, demontażu mebli i innych odpadów wielkogabarytowych, sortowania odpadów selektywnie zbieranych, mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych i odpadów pozostałych po selektywnym zbieraniu odpadów zawierających odpady ulegające biodegradacji, instalacji do termicznego przekształcania odpadów komunalnych z odzyskiem energii, instalacji do odzysku, w tym recyklingu poszczególnych rodzajów odpadów komunalnych lub odpadów powstałych w wyniku ich przetwarzania, składowisk (wyłącznie jako element regionalnego zakładu zagospodarowania odpadów), instalacji do unieszkodliwiania odpadów komunalnych w procesach innych niż składowanie), maksymalny udział środków UE w wydatkach kwalifikowanych: 85%, minimalny wkład własny beneficjenta - 15% wydatków kwalifikowanych oraz wszystkie wydatki większe niż luka finansowa Minimalna wartość projektu - bez ograniczeń,</p> <p><i>Działanie 2.2. Przywracanie terenom zdegradowanej wartości przyrodniczych i ochrona brzegów morskich (rekultywacja przyrodnicza terenów powojennych oraz zdegradowanych przez przemysł i górnictwo (włącznie z działaniami udostępniającymi tereny do rekultywacji – usuwanie min, zanieczyszczeń ropopochodnych i chemicznych) Projekty związane z zabezpieczeniem/stabilizacją osuwisk. Modernizacja i budowa umocnień brzegowych)</i> - minimalna wartość projektu – 20 mln PLN (wydatki kwalifikowane), maksymalny poziom dofinansowania - 85% wydatków kwalifikowanych - jednostki samorządowe, PGL Lasy Państwowe; 100% wydatków kwalifikowanych - wojewodowie, urzędy morskie, wojsko; minimalny wkład własny beneficjenta - 15% wydatków kwalifikowanych w przypadku dofinansowania w wysokości 85%,</p> <p><u>III Priorytet – Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska</u></p> <p><i>Działanie 3.1.: Retencjonowanie wody i zapewnienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego</i> (przywracanie pierwotnego kształtu doliny i koryta cieków poprzez przebudowę wałów, zabiegi biotechniczne, budowę lub przebudowę budowli regulacyjnych, odtworzenie pierwotnej trasy koryta cieków; budowa ponadregionalnych systemów małej retencji wraz z budową urządzeń piętrzących, modernizacja polderów depresyjnych z budową lub modernizacją przepompowni; utrzymanie rzek nizinnych, rzek i potoków górskich oraz związanej z nimi infrastruktury w dobrym stanie poprzez budowę oraz modernizację budowli regulacyjnych podłużnych i poprzeczne tj. progi korekcyjne a także ukształtowanie trasy regulacyjnej, budowa lub modernizacja wałów przeciwpowodziowych;</p>	<p>związki oraz podmioty świadczące usługi wodno-ściekowe w ramach obowiązków własnych gmin</p> <p>jednostki samorządu terytorialnego i ich związki, podmioty świadczące usługi z zakresu zadań własnych JST, PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne, wojewodowie, urzędy morskie wojsko</p> <p>regionalne zarządy gospodarki wodnej; wojewódzkie zarządy melioracji i urządzeń wodnych; jednostki samorządu terytorialnego i ich związki; podmioty</p>
--	--	--

	<p>budowa, modernizacja i poprawa stanu technicznego urządzeń przeciwpowodziowych; zwiększanie naturalnej retencji dolin rzecznych z zachowaniem równowagi stanu ekologicznego i technicznego utrzymania rzeki poprzez budowę polderów zalewowych, modernizację wałów przeciwpowodziowych oraz śluz wałowych; w uzasadnionych przypadkach realizacja wielozadaniowych zbiorników retencyjnych i stopni wodnych; modernizacja i budowa nowych zbiorników wielozadaniowych piętrzących wodę (zgodnie z Wytocznymi KE); w uzasadnionych przypadkach modernizacja i poprawa stanu bezpieczeństwa technicznego urządzeń wodnych; plany gospodarowania wodami; budowa i modernizacja systemów odprowadzania wód opadowych i roztopowych do akwenów morskich) - maksymalny udział dofinansowania w wydatkach kwalifikowanych na poziomie projektu: Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej i Regionalne zarządy gospodarki wodnej - 100% (dofinansowanie obejmuje zarówno środki pochodzące z UE jak i pochodzące z budżetu państwa w formie współfinansowania krajowego); wojewódzkie zarządy melioracji i urządzeń wodnych, jednostki samorządu terytorialnego i ich związki - podmioty świadczące usługi z zakresu zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego, oraz PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne - 85%. Minimalny wkład własny beneficjenta: środki finansowe beneficjenta, będącego jednostką samorządu terytorialnego lub jednostką podległą, przeznaczone na zapewnienie wkładu własnego muszą przynajmniej częściowo (5% wydatków kwalifikowanych) pochodzić ze środków własnych lub pożyczek. Środki te nie mogą być zastępowane środkami pochodzącymi z części budżetowych poszczególnych dysponentów, funduszy celowych lub innych środków publicznych. Minimalna wartość projektów - 40 mln PLN,</p> <p><i>Działanie 3.2.: Zapobieganie i ograniczanie skutków zagrożeń naturalnych oraz przeciwdziałanie poważnym awariom</i> (budowanie i doskonalenie stanowisk do analizowania i prognozowania zagrożeń naturalnych i stwarzanych poważnymi awariami, w tym: wyposażenie w specjalistyczny sprzęt; zakupy specjalistycznego sprzętu niezbędnego do skutecznego prowadzenia akcji ratowniczych oraz usuwania skutków zagrożeń naturalnych i poważnych awarii np. samochody ratownictwa chemicznego, ratownictwa ekologicznego, samochody ratowniczo - gaśnicze, pompy, łodzie, sprzęt zaplecza socjalnego dla ewakuowanych, nośniki kontenerów z innym sprzętem specjalistycznym; wsparcie techniczne krajowego systemu reagowania kryzysowego oraz ratowniczo-gaśniczego w zakresie ratownictwa ekologicznego i chemicznego; realizacja przedsięwzięć w zakresie metod i narzędzi do analizowania zagrożeń poważnymi awariami) - Maksymalny udział dofinansowania w wydatkach kwalifikowanych na poziomie projektu: Komenda Główna oraz komendy wojewódzkie Państwowej Straży Pożarnej, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska i wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska, urzędy morskie, Morska Służba Poszukiwania i Ratownictwa – 100% (dofinansowanie obejmuje zarówno środki pochodzące z UE jak i pochodzące z budżetu państwa w formie współfinansowania krajowego), Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej, PGL Lasy Państwowe oraz jego jednostki organizacyjne - 85%. Minimalny wkład własny beneficjenta: środki finansowe beneficjenta, będącego jednostką samorządu terytorialnego lub jednostką podległą, przeznaczone na zapewnienie wkładu własnego muszą przynajmniej częściowo (5% wydatków kwalifikowanych) pochodzić ze środków własnych lub pożyczek. Środki te nie mogą być</p>	<p>świadczące usługi publiczne w ramach realizacji obowiązków własnych jednostek samorządu terytorialnego; PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne; Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej</p> <p>Komenda Główna oraz komendy wojewódzkie Państwowej Straży Pożarnej; Główny Inspektorat Ochrony Środowiska i wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska; PGL Lasy Państwowe oraz jego jednostki organizacyjne, Urzędy morskie; Morska Służba Poszukiwania i Ratownictwa; Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej</p>
--	--	--

	<p>zastępowane środkami pochodzącymi z części budżetowych poszczególnych dysponentów, funduszy celowych lub innych środków publicznych. Minimalna wartość projektów – 4 mln PLN,</p> <p><i>Działanie 3.3.: Monitoring Środowiska</i> (wdrażanie nowych metod obserwacji i narzędzi wspomagających monitoring i ocenę stanu środowiska; wzmocnienie infrastruktury informacyjnej w zakresie diagnozy stanu wód na potrzeby zrównoważonego gospodarowania wodami; wzmocnienie systemu wytwarzania i udostępniania danych i informacji na potrzeby: zarządzania jakością powietrza; zarządzania hałasem w środowisku; ochrony przed polami elektromagnetycznymi) - maksymalny udział środków UE w wydatkach kwalifikowanych na poziomie projektu: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska, regionalne zarządy gospodarki wodnej – 100% (dofinansowanie obejmuje zarówno środki pochodzące z UE jak i pochodzące z budżetu państwa w formie współfinansowania krajowego), PGL Lasy Państwowe oraz jego jednostki organizacyjne, Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej - 85%. Minimalny wkład własny beneficjenta: środki finansowe beneficjenta, będącego jednostką samorządu terytorialnego lub jednostką podległą, przeznaczone na zapewnienie wkładu własnego muszą przynajmniej częściowo (5% wydatków kwalifikowanych) pochodzić ze środków własnych lub pożyczek. Środki te nie mogą być zastępowane środkami pochodzącymi z części budżetowych poszczególnych dysponentów, funduszy celowych lub innych środków publicznych. Minimalna wartość projektów – 4 mln PLN,</p> <p><u>IV Priorytet – Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska</u></p> <p><i>Działanie 4.1.: Wsparcie systemów zarządzania środowiskowego</i> (wykonanie audytu niezbędnego dla uzyskania certyfikatu/dokonania rejestracji; uzyskanie certyfikatu/dokonanie rejestracji; doradztwo związane z uzyskaniem certyfikatu/dokonaniem rejestracji) - Minimalna wartość projektu - 8 mln zł w przypadku MŚP Maksymalny poziom dofinansowania – 400 tys. zł Maksymalny udział środków UE w wydatkach kwalifikowanych - 50%</p> <p><i>Działanie 4.2.: Racjonalizacja gospodarki zasobami i odpadami w przedsiębiorstwach</i> (zastępowanie surowców pierwotnych surowcami wtórnymi z odpadów; Ograniczanie ilości wytwarzanych odpadów; Ograniczenie energochłonności procesu produkcyjnego z wyłączeniem produkcji energii w wysokosprawnej kogeneracji; Ograniczenie wodochłonności procesu produkcyjnego)- minimalna wartość projektu dla małych i średnich przedsiębiorstw – 8 mln zł w przypadku MŚP Maksymalny poziom dofinansowania – 20 mln zł. Maksymalny udział środków UE w wydatkach kwalifikowanych - 30%,</p> <p><i>Działanie 4.3.: Wsparcie dla przedsiębiorstw w zakresie wdrażania Najlepszych Dostępnych Techniki (BAT)</i> Zmiany technologii służące eliminowaniu szkodliwych oddziaływań i uciążliwości poprzez zapobieganie i ograniczanie ładunku zanieczyszczeń do środowiska np. modernizacja i/lub wymiana elektrofiltrów, układów i instalacji odpylania, i/lub odsiarczania; Zmiany technologii służące zmniejszeniu zapotrzebowania na energię, wodę oraz surowce, ze szczególnym uwzględnieniem wtórnego wykorzystania ciepła odpadowego oraz eliminacji wytwarzania odpadów z wyłączeniem inwestycji w zakresie budowy i przebudowy jednostek wytwarzania energii w wysokosprawnej kogeneracji; Zmiany technologii ukierunkowane na ograniczenie wielkości emisji niektórych substancji i zużycia energii do poziomu określonego w przepisach krajowych i wspólnotowych oraz</p>	<p>Główny Inspektorat Ochrony Środowiska; Wojewódzkie Inspektoraty Ochrony Środowiska; Regionalne zarządy gospodarki wodnej; PGL Lasy Państwowe oraz jego jednostki organizacyjne. Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej</p> <p>małe, średnie i duże przedsiębiorstwa</p> <p>małe, średnie i duże przedsiębiorstwa</p> <p>małe, średnie i duże przedsiębiorstwa</p>
--	--	---

	<p>w dokumentach referencyjnych BAT np. przebudowa instalacji ciepłowniczych w celu dostosowania do BAT (z wyjątkiem wysokosprawnej kogeneracji); Inwestycje w urządzenia ograniczające emisje do środowiska (tzw. urządzenia „końca rury”), których zastosowanie jest niezbędne dla spełnienia zaostrzających się standardów emisyjnych lub granicznych wielkości emisji; Inwestycje w celu spełnienia wymogów pozwolenia zintegrowanego)- minimalna wartość projektu dla małych i średnich przedsiębiorstw – 8 mln zł. Maksymalny poziom dofinansowania – 20 mln zł. Maksymalny udział środków UE w wydatkach kwalifikowanych - 30%</p> <p><i>Działanie 4.4.: Wsparcie dla przedsiębiorstw w zakresie gospodarki wodno-ściekowej</i> (Inwestycje mające na celu zmniejszenie zużycia wody oraz ilości substancji niebezpiecznych odprowadzanych wraz ze ściekami poprzez np. przebudowę ciągu technologicznego ograniczającą ilość produkowanych ścieków i/lub ładunków zanieczyszczeń odprowadzanych do odbiornika; Budowa lub modernizacja oczyszczalni lub podczyszczalni ścieków przemysłowych. Minimalna wartość projektu dla małych i średnich przedsiębiorstw – 8 mln zł w przypadku MŚP. Maksymalny poziom dofinansowania – 20 mln zł Maksymalny udział środków UE w wydatkach kwalifikowanych - 30%</p> <p><i>Działanie 4.5.: Wsparcie dla przedsiębiorstw w zakresie ochrony powietrza</i> (Modernizacja lub rozbudowa instalacji spalania paliw i systemów ciepłowniczych; modernizacja urządzeń lub wyposażenie instalacji spalania paliw w urządzenia lub instalacje do ograniczenia emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych; konwersja instalacji spalania paliw na rozwiązania przyjazne środowisku) - minimalna wartość projektu dla małych i średnich przedsiębiorstw – 8 mln zł w przypadku MŚP. Maksymalny poziom dofinansowania – 20 mln zł Maksymalny udział środków UE w wydatkach kwalifikowanych - 30%,</p> <p><i>Działanie 4.6.: Wsparcie dla przedsiębiorstw prowadzących działalność w zakresie odzysku i unieszkodliwiania odpadów innych niż komunalne</i> (budowa, rozbudowa lub modernizacje instalacji do odzysku, w tym recyklingu lub unieszkodliwiania odpadów poużytkowych lub niebezpiecznych, ze szczególnym uwzględnieniem obiektów, które mogą pełnić funkcje usługowe, zgodnie z krajowym i wojewódzkimi planami gospodarki odpadami, dla położonych w pobliżu jednostek gospodarczych, które nie mogą uniknąć wytwarzania podobnych typów odpadów; budowa, rozbudowa lub modernizacja instalacji do przekształcania odpadów w celu ułatwienia magazynowania i transportu odpadów oraz przygotowania ich do odzysku lub unieszkodliwiania; budowa, rozbudowa lub modernizacja instalacji do zbierania lub magazynowania odpadów, w szczególności odpadów niebezpiecznych) - minimalna wartość projektu dla małych i średnich przedsiębiorstw – 8 mln zł w przypadku MŚP. Maksymalny poziom dofinansowania – 20 mln zł. Maksymalny udział środków UE w wydatkach kwalifikowanych - 30%,</p> <p><u>V Priorytet – Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych</u></p> <p><i>Działanie 5.1 Wspieranie kompleksowych projektów z zakresu ochrony siedlisk przyrodniczych (ekosystemów) na obszarach chronionych oraz zachowanie różnorodności gatunkowej</i> (m.in. planowanie działań ochronnych i odbudowa zdegradowanych siedlisk lądowych i wodnych, w tym morskich, usuwanie i ograniczanie niekorzystnych wpływów inwazyjnych gatunków obcych, kształtowanie strefy ekotonów na granicy siedlisk leśnych i nieleśnych, usuwanie nalotu roślinności</p>	<p>małe, średnie i duże przedsiębiorstwa</p> <p>małe, średnie i duże przedsiębiorstwa</p> <p>małe, średnie i duże przedsiębiorstwa</p> <p>parki narodowe, parki krajobrazowe i ich zespoły, regionalne dyrekcje lasów państwowych oraz nadleśnictwa, organizacje pozarządowe, jednostki</p>
--	--	---

	<p>drzewiastej i krzewiastej na siedliskach nieleśnych, przywracanie właściwych stosunków wodnych siedlisk wodno-błotnych, wykup gruntów kluczowych dla ochrony przyrody i ich renaturalizacja, zachowanie i poprawa różnorodności biologicznej, ochrona ex situ i in situ gatunków chronionych i gatunków o zagrożonych pulach genowych, reintrodukcja gatunków, realizacja programów ochrony puli genowej krajowych gatunków drzew leśnych, selekcji i testowania potomstwa, budowa lub modernizacja małej infrastruktury służącej zabezpieczeniu obszarów chronionych przed nadmierną i niekontrolowaną presją turystów, w tym budowa ścieżek dydaktycznych, ścieżek rowerowych, szlaków, parkingów, punktów widokowych, wież widokowych, zadaszeń, budowa centrów przetrzymywania gatunków CITES i ośrodków rehabilitacji zwierząt, budowa lub rozbudowa obiektów dla zwierząt i roślin w ogrodach zoologicznych lub w ogrodach botanicznych w ramach krajowych programów ochrony gatunków),- minimalna wartość projektu 400 tys. zł, maksymalny poziom dofinansowania z funduszy UE do 85 % wydatków kwalifikowanych,</p> <p><i>Działanie 5.2. Zwiększenie drożności korytarzy ekologicznych</i> (przywracanie drożności i funkcjonowania korytarzy ekologicznych w tym korytarzy umożliwiających funkcjonowanie sieci Natura 2000, zniesienie lub ograniczenie barier dla przemieszczania się zwierząt, które tworzy istniejąca infrastruktura techniczna)- minimalna wartość projektu 2 mln zł dla kampanii promocyjno-informacyjnych oraz imprez masowych, dla pozostałych – 400 tys. zł, maksymalny poziom dofinansowania z funduszy UE 85% kwalifikujących wydatków.</p>	<p>rządowe, samorządowe oraz podmioty sprawujące nadzór lub zarządzające ochroną obszarów chronionych, wojewodowie, ogrody botaniczne, ogrody zoologiczne, instytucje naukowe oraz jednostki badawczo – rozwojowe, w tym szkoły wyższe oraz ich jednostki organizacyjne, urzędy morskie, grupy wyżej wymienionych podmiotów ze wskazaniem beneficjenta wiodącego</p>
<p>Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013</p> <p>Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego Departament Polityki Regionalnej ul. Przemysłowa 46 61-541 Poznań sekretariat - parter, pokój 02 tel.: (61) 65-80-600 faks: (61) 65-80-605</p>	<p>• Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007 – 2013 Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny zawiera 6 priorytetów: Działania realizowane w ramach 6 Priorytetów WRPO finansowane będą przez Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego oraz przez środki krajowe – publiczne i prywatne Na finansowanie Priorytetu III WRPO przewidziano środki EFRR, <u>Priorytet I Konkurencyjność przedsiębiorstw</u> (m.in. dotacje inwestycyjne dla sektora małych i średnich przedsiębiorstw wspierające w szczególności: innowacje, przedsięwzięcia stosujące technologie informatyczne i komunikacyjne (ICT) w zarządzaniu przedsiębiorstwem, , utrzymywanie istniejących i tworzenie nowych miejsc pracy, tworzenie firm na terenach o niskim poziomie przedsiębiorczości, wzrost eksportu, usługi związane z turystyką, przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów środowiska, uzbrojenie terenów inwestycyjnych (w tym przede wszystkim drogi dojazdowe i wewnętrzne, bocznic kolejowe, gospodarka wodno-ściekowa, dostarczanie energii elektrycznej i gazu przewodowego, infrastruktura informatyczna), <u>Priorytet II Infrastruktura komunikacyjna</u> (m.in. budowa i przebudowa dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych (z wyjątkiem dróg gminnych kwalifikujących się do wsparcia w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich), budowa i przebudowa mostów, wiaduktów i innych obiektów drogowych na drogach wojewódzkich, powiatowych i gminnych, projekty z zakresu bezpieczeństwa ruchu drogowego, zakup taboru dla kolejowych połączeń regionalnych, modernizacja regionalnej sieci kolejowej, rozbudowa i modernizacja infrastruktury transportu publicznego w miastach, systemy telematyki komunikacji publicznej, integracja różnych rodzajów systemów</p>	<p>przedsiębiorcy / MSP, instytucje otoczenia biznesu, jednostki naukowe, szkoły wyższe, jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną, organizacje pozarządowe, jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną, partnerzy społeczni i</p>

	<p>transportu, promocja czystego miejskiego transportu publicznego), <u>Priorytet III Środowisko przyrodnicze</u> <i>Działanie 3.1. Racjonalizacja gospodarki odpadami i ochrona powierzchni ziemi</i> (projekty dotyczące tworzenia kompleksowych systemów gospodarki odpadami obejmujące: instalację sortowania zmieszanych odpadów komunalnych, instalację mechaniczno-biologicznego przekształcenia odpadów komunalnych wraz z instalacją kompostowania odpadów zielonych, składowisko /kwaterę zgodne z pozwoleniem zintegrowanym, instalację odzysku odpadów, punkty przeładunkowe odpadów, punkty Dobrowolnego Gromadzenia Odpadów (PDGO), system selektywnej zbiórki odpadów w tym edukację mieszkańców, instalację unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych wyłączonych ze strumienia odpadów komunalnych, rekultywację składowisk przewidzianych do zamknięcia na obszarze objętym systemem. Projekty służące uzupełnieniu istniejących systemów gospodarki odpadami o wszystkie niezbędne dla osiągnięcia kompleksowości elementy, w szczególności: projekty służące recyklingowi odpadów (w tym budowa i rozwój zakładów odzysku i unieszkodliwiania odpadów), projekty dotyczące selektywnej zbiórki odpadów (w tym także akcje promocyjne jako element większego projektu), projekty dotyczące organizacji systemu zbiórki i unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych wyłączonych ze strumienia odpadów komunalnych, projekty dotyczące budowy nowych, modernizacji istniejących i rekultywacji wyeksploatowanych składowisk odpadów) –maksymalny udział środków UE – 85% kosztów kwalifikowanych.</p> <p><i>Działanie 3.2. Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku (i/lub lokalnych ciepłowniczych sieci przesyłowych, termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej, w tym system grzewczy, budowa i przebudowa (modernizacja) lokalnych systemów zaopatrzenia w energię elektryczną (średnie napięcia), gaz oraz energię cieplną, instalacja i przebudowa (modernizacja) urządzeń filtrujących gazy i urządzeń odpylających w lokalnych systemach grzewczych) - Projekty nie objęte pomocą publiczną – maksymalnie 85% kosztów kwalifikowanych Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z programem pomocy publicznej, ale nie więcej niż 85 % od 1 mln PLN do 20 mln PLN wartości całkowitej, wartość projektu z wyjątkiem: termomodernizacji budynków użyteczności publicznej od 1 mln PLN wydatków kwalifikowalnych do 10 mln PLN wartości projektu oraz lokalnych systemów zaopatrzenia w gaz do 8 mln PLN wartości projektu.</i></p>	<p>gospodarczy.</p> <p>JST i ich związki; jednostki organizacyjne utworzone przez JST prowadzące działalność w zakresie gospodarki odpadami; podmioty wybrane w wyniku postępowania przeprowadzonego na podstawie przepisów o zamówieniach publicznych, wykonujące usługi publiczne na podstawie umowy zawartej z JST podmioty działające w oparciu o umowę o partnerstwie publiczno-prywatnym; przedsiębiorcy.</p> <p>j.w. oraz PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne, organizacje pozarządowe, jednostki naukowe, szkoły wyższe, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, TBS; (dotyczy podmiotów posiadających osobowość prawną), podmioty prawne związków wyznaniowych</p>
--	--	--

	<p><i>Działanie 3.3. Wsparcie ochrony przyrody (odbudowa zdegradowanych siedlisk nieleśnych, leśnych i wodnych oraz czynna ich ochrona, budowa infrastruktury edukacyjnej na obszarach chronionych (w tym Natura 2000), wyposażenie centrów edukacji ekologicznej, ochrona gatunków o zagrożonych pulach genowych, kampanie promocyjne i informacyjne oraz imprezy masowe na poziomie ponad powiatowym, przejścia dla zwierząt i przepławki dla ryb, plany ochrony dla obszarów chronionych w tym Natura 2000) - projekty nie objęte pomocą publiczną – maksymalnie 70 % kosztów kwalifikowanych; projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z programem pomocy publicznej, ale nie więcej niż 70 %.</i></p> <p><i>Działanie 3.4. Gospodarka wodno-ściekowa (Dotyczy projektów w aglomeracjach ujętych w KPOŚK o wielkości od 2000 do 15000 RLM lub objętych właściwym Rozporządzeniem Wojewody w sprawie wyznaczenia aglomeracji o wielkości od 2000 do 15000 RLM. Budowa systemów kanalizacji zbiorczej. Budowa, rozbudowa, przebudowa (modernizacja) oczyszczalni ścieków komunalnych. Budowa systemów kanalizacji zbiorczej wraz z budową, rozbudową, przebudową (modernizacją) oczyszczalni ścieków komunalnych) - maksymalnie 85% kosztów kwalifikowanych; minimalna wartość całkowita projektu wynosi 1 mln PLN</i></p> <p><i>Działanie 3.5. Wzmocnienie ochrony przeciwpowodziowej zagrożonych obszarów oraz zwiększenie retencji na terenie województwa (Regulacja cieków wodnych. Tworzenie polderów oraz odtwarzanie naturalnych terenów zalewowych. Przebudowa (modernizacja) i budowa małych zbiorników wielozadaniowych (o pojemności, od 250 tys. m³ do 10 mln m³). Przebudowa (modernizacja) i budowa wałów przeciwpowodziowych. Przebudowa (modernizacja) i budowa budowli piętrzących)- Projekty nie objęte pomocą publiczną – maksymalnie 70% kosztów kwalifikowanych inwestycji. Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z programem pomocy publicznej, ale nie więcej niż 70 %.</i></p> <p><i>Działanie 3.6. Poprawa bezpieczeństwa środowiskowego i ekologicznego (Opracowywanie baz danych dotyczących zanieczyszczenia lasów, jakości gleb, wód i powietrza. Budowa systemów pomiarów zanieczyszczeń w miastach oraz systemy informowania mieszkańców o poziomie zanieczyszczeń. Budowanie i doskonalenie stanowisk do analizowania i prognozowania zagrożeń naturalnych i awarii technologicznych (w tym zakup sprzętu specjalistycznego). Wsparcie techniczne krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego. Wsparcie lokalnego monitoringu środowiska w aspekcie</i></p>	<p>j.w. oraz zarządcy dróg i linii kolejowych</p> <p>JST i ich związki, podmioty świadczące usługi wodnościekowe w ramach obowiązków własnych gmin</p> <p>JST i ich związki, jednostki organizacyjne utworzone przez JST posiadające osobowość prawną, nie wymienione jednostki sektora finansów publicznych, PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne, przedsiębiorcy, podmioty zarządzające obszarami chronionymi, spółki wodne (dotyczy podmiotów posiadających osobowość prawną)</p> <p>j.w. oraz Zarząd Oddziału Wojewódzkiego Związku OSP RP w Poznaniu – tylko dla jednostek będących</p>
--	--	---

	<p>zanieczyszczeń. Utworzenie stacji kontrolnych i ostrzegawczych w zakresie jakości wód, tworzenie map terenów zalewowych, tworzenie systemów monitoringu środowiska w tym reagowania na zagrożenia) - Projekty nie objęte pomocą publiczną – maksymalnie 60% kosztów kwalifikowanych inwestycji. Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z programem pomocy publicznej, ale nie więcej niż 60 %. Projekty dotyczące zapobiegania i ograniczania skutków zagrożeń naturalnych oraz przeciwdziałania poważnym awariom–od minimalnej wartości całkowitej 100 tys. PLN do maksymalnej wartości kosztów kwalifikowanych 4 mln PLN. Ww. wymienione ograniczenie kwotowe odnoszące się do maksymalnej wartości kwalifikowalnych nie dotyczy projektów o znaczeniu regionalnym realizowanych przez jednostki Państwowej Straży Pożarnej. Projekty dotyczące monitoringu środowiskowego od minimalnej wartości całkowitej 100 tys. PLN do maksymalnej wartości kosztów kwalifikowalnych 4 mln PLN. Kwota wsparcia Maksymalnie 2,4 mln PLN.</p> <p><i>Działanie 3.7. Zwiększenie wykorzystania odnawialnych zasobów energii</i> (Budowa i rozbudowa: elektrowni wiatrowej z instalacją do przesyłu energii, kolektorów słonecznych i ogniw fotowoltaicznych z instalacją do przesyłu energii, urządzeń grzewczych opalanych biomasą z instalacją do przesyłu energii, elektrowni wodnych o mocy do 10 MW z instalacją do przesyłu energii, urządzeń grzewczych zasilanych energią geotermiczną z instalacją do przesyłu energii, urządzeń do produkcji energii i instalacji do przesyłu energii w oparciu o inne typy odnawialnych źródeł energii, urządzeń i instalacji do produkcji i przesyłu energii elektrycznej i ciepłej w skojarzeniu (kogeneracja) wykorzystujących OZE) - Projekty nie objęte pomocą publiczną – maks. 85% kosztów kwalifikowanych; Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z programem pomocy publicznej, ale nie więcej niż 85 %. Do 20 mln PLN wartości całkowitej projektu, z wyjątkiem: elektrowni wodnych z instalacją do przesyłu energii, urządzeń grzewczych opalanych biomasą lub biogazem z instalacją do przesyłu energii, urządzeń i instalacji do produkcji i przesyłu energii elektrycznej i ciepłej w skojarzeniu (kogeneracja), do 10 mln PLN wartości projektu.</p> <p><u>Priorytet IV Rewitalizacja obszarów problemowych</u> (kompleksowa odnowa obszarów miejskich</p>	<p>w Krajowym Systemie Ratowniczo –Gaśniczym po uzyskaniu pozytywnej opinii Komendy Wojewódzkiej PSP w Poznaniu</p> <p>JST i ich związki, jednostki organizacyjne utworzone przez JST posiadające osobowość prawną, administracja rządowa, nie wymienione jednostki sektora finansów publicznych, podmioty działające w oparciu o umowę o partnerstwie publiczno-prywatnym, PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne, przedsiębiorcy, jednostki naukowe, szkoły wyższe, spółki wodne (dotyczy podmiotów posiadających osobowość prawną), podmioty prawne związków wyznaniowych</p>
--	---	---

	<p>(projekty w miastach do 50 tys. mieszkańców, łącznie z poprawą stanu technicznego i standardu infrastruktury mieszkaniowej), inwestycje w podstawową infrastrukturę techniczną i społeczną Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich (zintegrowane projekty w miastach powyżej 50 tys. mieszkańców, łącznie z poprawą infrastruktury mieszkaniowej), rewitalizacja zdegradowanych terenów przemysłowych i powojkowych na cele inne niż środowiskowe. Zagospodarowanie, rozbudowa i modernizacja obiektów i terenów przemysłowych i powojkowych na cele turystyczne – z wykluczeniem kompleksowych projektów o znaczeniu ogólnopolskim realizowanych w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka).</p> <p><u>Priorytet V Infrastruktura dla kapitału ludzkiego</u> (Inwestycje z zakresu infrastruktury edukacji (także infrastruktura socjalna i sportowa), w tym szkolnictwa wyższego (poza infrastrukturą badawczo-rozwojową), poza realizowanymi w Programie Operacyjnym „Infrastruktura i Środowisko”. Sieć placówek edukacyjnych służących wyrównaniu szans edukacyjnych (m.in. kształcenie ustawiczne). Wyposażenie placówek edukacyjnych w nowoczesny sprzęt i pomoce optymalizujące proces kształcenia oraz usuwanie barier architektonicznych. Inwestycje w regionalną i lokalną infrastrukturę ochrony zdrowia, z wyłączeniem infrastruktury, dla której organem założycielskim jest minister lub centralny organ administracji rządowej, publiczna uczelnia medyczna lub publiczna uczelnia prowadząca działalność dydaktyczną lub badawczą w dziedzinie nauk medycznych. Wyposażenie placówek medycznych w nowoczesny sprzęt).</p> <p><u>Priorytet VI Turystyka i środowisko kulturowe</u> (Projekty z zakresu utrzymania i ochrony dziedzictwa kulturowego o znaczeniu regionalnym i lokalnym (z wyłączeniem projektów kwalifikujących się do realizacji w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz PO Infrastruktura i Środowisko) Rozwój regionalnej i lokalnej infrastruktury kulturalnej. Promocja kultury. Infrastruktura turystyczna i rekreacyjna. Budowa infrastruktury na potrzeby turystyki kongresowej i konferencyjnej. Programy rozwoju i promocji regionalnych i lokalnych produktów turystycznych Promocja województwa. Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, służącej rozwojowi aktywnych form wypoczynku, przyczyniającej się do podniesienia walorów turystycznych obszaru)</p> <p><u>Priorytet VII Pomoc techniczna</u> (Celem priorytetu jest efektywne wykorzystanie środków strukturalnych dostępnych w ramach programu WRPO).</p>	
<p>Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) na lata 2007 – 2013</p> <p>Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego Departament Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich ul. Kosciuszki 95 61-716 Poznan</p>	<p>• Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) na lata 2007-2013 Działania współfinansowane z Europejskiego funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz ze środków krajowych przeznaczonych na ten cel w ustawie budżetowej.</p> <p><u>Oś. 1: Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego</u> <i>Działanie o kodzie 111 – Szkolenia zawodowe dla osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie – maksymalnie 100% kosztów kwalifikowanych,</i> <i>Działanie o kodzie 112 – Ułatwianie startu młodym rolnikom – jednorazowa premia w wysokości 50 000 zł,</i> <i>Działanie o kodzie 113 – Renty strukturalne- przekazanie działalności rolnej innemu producentowi rolnemu – podstawowa wysokość pomocy wynosi 1013 zł, nie więcej niż 1791 zł,</i></p>	<p>podmioty prowadzące działalność szkoleniową osoby fizyczne producent rolny, będący osobą fizyczną rolnicy i posiadacze</p>

<p>tel. 061 85 41 788 fax 061 85 41 785 E-mail: dow.sekretariat@umww.pl</p>	<p><i>Działanie o kodzie 114 – Korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów-</i> pomoc będzie wynosić 80% kosztu kwalifikowanego przypadającą na usługę doradczą, jednak nie więcej niż równowartość 1 500 euro/gospodarstwo w całym okresie programowania,</p> <p><i>Działanie o kodzie 121 – Modernizacja gospodarstw rolnych</i> (m.in. budowa lub remont połączony z modernizacją budynków lub budowli, zakup lub instalację maszyn, urządzeń, w tym sprzętu komputerowego, zakup, instalację lub budowę elementów infrastruktury technicznej wpływających bezpośrednio na warunki prowadzenia działalności rolniczej)- maksymalna wysokość pomocy nie może przekraczać 300 tys. zł, w zależności od zadania 40%, 50%, 60% lub 75% kosztów inwestycji kwalifikującej się do objęcia pomocą,</p> <p><i>Działanie o kodzie 123 – Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej</i> (m.in. budowa, modernizacja lub przebudowa budynków lub budowli stanowiących infrastrukturę zakładów przetwórstwa lub handlu hurtowego produktami rolnymi, zakup lub instalację urządzeń służących poprawie ochrony środowiska) – maksymalna wysokość pomocy przyznana w okresie PROW jednemu beneficjentowi wynosi 20 mln zł , w zależności od zadania 25%, 40% lub 50% kosztów inwestycji kwalifikującej się do objęcia pomocą,</p> <p><i>Działanie o kodzie 125 – Poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowaniem rolnictwa i leśnictwa</i> – poziom pomocy wynosi maksymalnie 100% kosztów kwalifikowanych inwestycji,</p> <p>Schemat I – Scalanie gruntów,</p> <p>Schemat II – Gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi (m.in. budowa lub remont urządzeń melioracji wodnych służących do retencjonowania i regulacji poziomu wód, np. jazów, zastawek, zbiorników wodnych, stopni wodnych itp., budowa lub remont systemów nawodnień grawitacyjnych, remont istniejących urządzeń melioracji wodnych w celu dostosowania ich do nawodnień grawitacyjnych),</p> <p><i>Działanie o kodzie 132 – uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności</i> System Chronionych Nazw Pochodzenia, Chronionych Oznaczeń Geograficznych i Gwarantowanych Tradycyjnych Specjalności – 3200 zł/rok przez 5 lat, Rolnictwo Ekologiczne – 996 zł/rok przez 5 lat, Integrowana Produkcja – 2750 zł/rok przez 5 lat, System Jakość Tradycja – 1470 zł/rok przez 5 lat,</p> <p>Działanie o kodzie 133 – Działania informacyjne i promocyjne 70% kwalifikujących się kosztów, Działanie o kodzie 142 – Grupy producentów rolnych – pomoc realizowana jest w formie rocznych, płatności w okresie pierwszych pięciu lat od dnia wpisu grupy do rejestru grup producentów rolnych,</p> <p><u>Oś 2. Poprawa środowiskowa naturalnego i obszarów wiejskich</u></p> <p><i>Działanie o kodzie 211, 212 – wspieranie gospodarowania na obszarach górskich i innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania</i> - pomoc jest udzielana w postaci rocznych zryczałtowanych płatności do hektara użytków rolnych objętych działaniem,</p> <p><i>Działanie o kodzie 214 – program rolnośrodowiskowy</i> (przywracanie walorów lub utrzymanie stanu cennych siedlisk użytkowanych rolniczo oraz zachowanie różnorodności biologicznej na obszarach</p>	<p>lasów</p> <p>osoba fizyczna, osoba prawna, spółka osobowa, prowadząca działalność rolniczą w zakresie produkcji roślinnej lub zwierzęcej</p> <p>starosta wojewódzki zarząd melioracji i urządzeń wodnych</p> <p>producent rolny- osoba fizyczna, osoba prawna</p> <p>rolnik</p>
--	--	--

	<p>wiejskich, promowanie zrównoważonego systemu gospodarowania, odpowiednie użytkowanie gleb i ochrona wód, ochrona zagrożonych lokalnych ras zwierząt i lokalnych odmian roślin uprawnych)</p> <p>Pakiet 1. Rolnictwo zrównoważone, Pakiet 2. Rolnictwo ekologiczne, Pakiet 3. Ekstensywne trwałe użytki zielone, Pakiet 4. Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych poza obszarami Natura 2000, Pakiet 5. Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych na obszarach Natura 2000, Pakiet 6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie, Pakiet 7. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie, Pakiet 8. Ochrona gleb i wód, Pakiet 9. Strefy buforowe.</p> <p>Płatność rolno środowiskowa wypłacana w formie zryczałtowanej i stanowi rekompensatę utraconego dochodu, dodatkowych poniesionych kosztów oraz ponoszonych kosztów transakcyjnych. Pomoc wieloletnia, wypłacana corocznie, po wykonaniu określonego zestawu zadań w ramach danego wariantu.</p> <p><i>Działanie o kodzie 221, 223 – Zalesianie gruntów rolnych oraz zalesianie gruntów innych niż rolne – dofinansowanie kosztów założenia uprawy, wykonania poprawek w drugim roku i zabezpieczenia przed zwierzyną. Wsparcie to ma postać zryczałtowanej płatności w przeliczeniu na 1 ha zalesionych gruntów (premia pielęgnacyjna, premia zalesieniowa). Wsparcie na zalesienie oraz premia pielęgnacyjna i zalesieniowa są finansowane w całości ze środków publicznych EU i krajowych, w stosunku 80% - UE i 20% - środki krajowe.</i></p> <p><i>Działanie o kodzie 226 - Odtwarzanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy oraz wprowadzanie instrumentów zapobiegawczych (przygotowaniem leśnego materiału rozmnożeniowego na potrzeby odbudowy uszkodzonych lasów; uporządkowaniem uszkodzonej powierzchni leśnej; odnowieniem lasu wraz z pielęgnacją i ochroną założonych upraw; pielęgnacją i ochroną uszkodzonych drzewostanów oraz cennych obiektów przyrodniczych; udostępnianiem terenów leśnych dla wypełniania funkcji społecznych lasu; wzmocnieniem systemu ochrony przeciwpożarowej) - wkład EFRROW wynosi 80% całkowitego kwalifikującego się kosztu, pozostałe 20% pochodzi z budżetu państwa. Poziom pomocy udzielanej beneficjentowi wynosi do 100% wysokości kosztów kwalifikowalnych.</i></p> <p><u>OŚ 3 Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej</u></p> <p><i>Działanie o kodzie 311 - Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej (podjęcie lub rozwój działalności w zakresie: m.in. usług dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa; usług turystycznych oraz związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem; przetwórstwa produktów rolnych lub jadalnych produktów leśnych; wytwarzania produktów energetycznych z biomasy) - maksymalna wysokość pomocy udzielonej jednemu beneficjentowi w gospodarstwie rolnym, w okresie realizacji Programu, nie może przekroczyć 100 000 zł, maksymalnie 50% kosztów kwalifikowalnych operacji</i></p> <p><i>Działanie o kodzie 312 - Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw - maksymalna wysokość pomocy udzielonej jednemu beneficjentowi, w okresie realizacji Programu, nie może przekroczyć 300 000 zł, maksymalnie 50% kosztów kwalifikowanych operacji.</i></p> <p><i>Działanie o kodzie 321 - Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej (realizacja projektów w zakresie: gospodarki wodno-ściekowej w szczególności: zaopatrzenia w wodę, odprowadzania</i></p>	<p>rolnik</p> <p>rolnik</p> <p>jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej - Nadleśnictwa Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe</p> <p>rolnik</p> <p>osoba fizyczna, osoba prawna jednostka nie posiadająca osobowości prawnej</p> <p>gmina lub jednostka</p>
--	---	--

	<p>i oczyszczania ścieków, w tym systemów kanalizacji sieciowej lub kanalizacji zagrodowej, tworzenia systemu zbioru, segregacji, wywozu odpadów komunalnych; wytwarzania lub dystrybucji energii ze źródeł odnawialnych, w szczególności wiatru, wody, energii geotermalnej, słońca, biogazu albo biomasy) - Maksymalna wysokość pomocy: 4 000 000 zł - na projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej; 200 000 zł- na projekty w zakresie tworzenia systemu zbioru, segregacji, wywozu odpadów komunalnych; 3 000 000 zł (768 482,0 euro) - na projekty w zakresie wytwarzania lub dystrybucji energii ze źródeł odnawialnych. Poziom pomocy Z EFRROW wynosi maksymalnie 75% kosztów kwalifikowanych inwestycji.</p> <p><i>Działanie o kodzie 313, 322, 323 Odnowa i rozwój wsi</i> (m.in. budowa, przebudowa, remont lub wyposażenie obiektów: pełniących funkcje publiczne, społeczno-kulturalne, rekreacyjne i sportowe, służących promocji obszarów wiejskich, w tym propagowaniu i zachowaniu dziedzictwa historycznego, tradycji, sztuki oraz kultury) - maksymalna wysokość pomocy na realizację projektów w jednej miejscowości wynosi 500 000 zł w okresie realizacji Programu. Wielkość pomocy przyznanej na realizację jednego projektu nie może być niższa niż 25 000 zł, maksymalnie 75% kosztów kwalifikowalnych projektu.</p> <p><u>OS 4 LEADER</u> Leader jest podejściem wielosektorowym, przekrojowym i partnerskim, realizowanym lokalnie na określonym obszarze, umożliwiającym osiągnięcie celów osi trzeciej.</p>	<p>organizacyjna, dla której organizatorem jest JST wykonująca zadania określone w zakresie pomocy</p> <p>gmina, instytucja kultury, dla której organizatorem jest jednostka samorządu terytorialnego, kościół lub inny związek wyznaniowy, organizacja pozarządowa mająca status organizacji pożytku publicznego</p>
<p>Norweski Mechanizm Finansowy i Mechanizm Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG)</p> <p>Krajowy Punkt Kontaktowy: Ministerstwo Gospodarki i Pracy Departament Programów Pomocowych i Pomocy Technicznej ul. Wspólna 2-4 00-526 Warszawa tel.(022) 693 58 93, 693 59 28, fax: (022) 693 40 95 e-mail: eog@mgip.gov.pl www.mgip.gov.pl Adres do korespondencji: Ministerstwo Gospodarki i Pracy</p>	<p>• Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego (6 priorytetów, 2 z nich stanowią priorytety środowiskowe)</p> <p><u>Priorytet 1. Ochrona środowiska, w tym środowiska ludzkiego, poprzez m.in. redukcję zanieczyszczeń i promowanie odnawialnych źródeł energii</u> (m.in. budowa i modernizacja infrastruktury ochrony środowiska likwidacji przestarzałej kotłowni węglowej o mocy od 1 MW do 20 MW i zastąpieniu jej nowoczesną kotłownią z preferencją dla układów skojarzonych, budowa małej elektrowni wodnej o mocy od 50 kW do 5 MW, instalacja kolektorów słonecznych o powierzchni ponad 100 m² lub budowa układów fotowoltaicznych dla budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych; budowie kotłowni na biomasę od 1 MW do 10 MW, wykorzystującej lokalne zasoby paliwa, budowa, przebudowa lub modernizacja systemu kanalizacji zbiorczej oraz budowa oczyszczalni ścieków dla aglomeracji od 2 000 RLM do 15 000 RLM, uzupełnieniu istniejącego systemu gospodarowania odpadami komunalnymi przez zbiórkę i recykling jednego bądź kilku rodzajów odpadów) - minimalna wartość dofinansowania pojedynczego projektu wynosi 250 tys. euro, maksymalna wielkość dofinansowania wynosi 2 mln euro; uzyskanie w wyniku realizacji wymiernego efektu ekologicznego.</p> <p><u>Priorytet 2. Promowanie zrównoważonego rozwoju poprzez lepsze wykorzystanie i zarządzanie zasobami</u> (opracowanie programu dla konkretnego zakładu produkcyjnego lub/i usługowego</p>	<p>beneficjentami mogą być wszystkie instytucje sektora publicznego i prywatnego oraz organizacje pozarządowe utworzone w prawny sposób w Polsce, i działające w interesie publicznym.</p> <p>wszystkie instytucje sektora publicznego</p>

<p>Departament Programów Pomocowych i Pomocy Technicznej Plac Trzech Krzyży 3/5 00-507 Warszawa www.eog.gov.pl</p>	<p>dotyczącego jego modernizacji pod kątem zmniejszenia: zużycia energii, wody i surowców mineralnych oraz zmniejszenia produkcji odpadów; kampanie konsumenckie promujące zakupy produktów proekologicznych, opracowanie strategii zaopatrzenia gmin w energię ze źródeł odnawialnych jako części planów energetycznych gmin, przygotowanie i przeprowadzenie kampanii informacyjnej wraz ze szkoleniem w zakresie tworzenia "zielonych" miejsc pracy oraz "zielonych zamówień i zakupów" w urzędach i/lub dla podmiotów gospodarczych, akcje edukacyjne (w tym seminaria, warsztaty, konkursy, kampanie informacyjne, platformy e-learningowe) przygotowane we współpracy organizacji pozarządowej (ych) z lokalnymi władzami oraz lokalnymi społecznościami, w zakresie kształtowania postaw proekologicznych, działania na rzecz czynnej ochrony gatunków roślin i zwierząt zagrożonych wyginięciem oraz ekosystemów zagrożonych przez działalność człowieka, na obszarach wytypowanych do sieci NATURA 2000 oraz na obszarach morskich ,działania na rzecz trwałego i zrównoważonego rozwoju wielofunkcyjnej gospodarki leśnej, wspierające jej udział w rozwoju obszarów wiejskich oraz trwałość lasów i zachowanie różnorodności biologicznej w ekosystemach leśnych) - minimalna wartość dofinansowania pojedynczego projektu wynosi 250 tys. euro; wykazany związek z podejmowanymi lub planowanymi do podjęcia zadaniami inwestycyjnymi;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Norweski Mechanizm Finansowy (wspiera działania podejmowane w ramach wszystkich sześciu priorytetów Mechanizmu Finansowego EOG, oraz 4 obszary priorytetowe, 1 priorytet stanowi priorytet środowiskowy) <u>Priorytet 2. Ochrona środowiska, ze szczególnym uwzględnieniem wzmocnienia zdolności administracyjnych do wprowadzania w życie odpowiednich przepisów istotnych dla realizacji projektów inwestycyjnych</u> (opracowanie dokumentów (np. ekspertyz) do nowych i nowelizowanych aktów prawnych w zakresie ochrony środowiska i gospodarki wodnej dostosowujących polskie ustawodawstwo do ustawodawstwa Unii Europejskiej; usprawnienie metod i form pracy oraz doposażenie inspekcji ochrony środowiska i regionalnych zarządów gospodarki wodnej w nowoczesną aparaturę kontrolno pomiarową, szkolenie pracowników administracji publicznej wszystkich szczebli w zakresie prawa ochrony środowiska, opracowanie raportu (ów) o najlepszych dostępnych technikach z różnych branż i/lub o przykładach "czystej produkcji" umieszczonych na stronie internetowej i/lub w biuletynie zamawiającego) - minimalna wartość dofinansowania pojedynczego projektu wynosi 250 tys. euro. 	<p>i prywatnego oraz organizacje pozarządowe utworzone w prawny sposób w Polsce i działające w interesie publicznym.</p> <p>wszystkie instytucje sektora publicznego i prywatnego oraz organizacje pozarządowe utworzone w prawny sposób w Polsce i działające w interesie publicznym</p>
<p>Program LIFE+ European Commission DG ENV.D.1 BU-9 02/1 B-1049 Brussels fax: +32 2 296 95 56; +32 2 292 17 87 e-mail: LIFE-Environment@cec.eu.int</p>	<p>Współfinansowanie projektów w dziedzinie ochrony środowiska w zakresie: wdrażania dyrektywy Ptasiej i dyrektywy Siedliskowej, w tym ochrony priorytetowych siedlisk i gatunków; ochrony środowiska, zapobiegania zmianom klimatycznym, innowacyjnych rozwiązań w dziedzinie ochrony zdrowia i polepszania jakości życia oraz wdrażania polityki zrównoważonego wykorzystania zasobów naturalnych i gospodarki odpadami; działań informacyjnych i komunikacyjnych, kampanii na rzecz zwiększania świadomości ekologicznej w społeczeństwie, w tym kampanie na temat zapobiegania pożarom lasów oraz wymiany najlepszych doświadczeń i praktyk – finansowanie w średniej wysokości 50% wartości projektu, w zależności od projektu 50% lub 75% kosztów kwalifikowanych.</p>	

<p>http://europa.eu.int/comm/environment/life/home.htm ul. Wawelska 52/54, pok. 32 00-922 Warszawa</p>		
<p>EKOFUNDUSZ</p> <p>Ul. Bracka 4 00-502 Warszawa Tel. (022) 621 27 04 Fax. (022) 629 51 25 www.ekofundusz.org.pl e-mail: info@ekofundusz.org.pl</p>	<p>Dofinansowanie następujących priorytetów:</p> <p>Sektor I - Ochrona powietrza (likwidacja niskich źródeł emisji w miastach o udokumentowanym ponadnormatywnym stężeniu dwutlenku siarki; budowa kotłów z paleniskami fluidalnymi; budowa turbin gazowo-parowych (preferowane będą układy wykorzystujące biogaz, gaz odpadowy lub lokalne złoża gazu ziemnego); zmniejszenie emisji zanieczyszczeń atmosfery z pojazdów samochodowych w miastach (jedynie modernizacja taboru komunikacji miejskiej w ramach systemu dopłat)),</p> <p>Sektor II - Ochrona wód (budowa lub modernizacja oczyszczalni ścieków oraz budowa sieci kanalizacyjnej w ramach Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych w aglomeracjach o równoważnej liczbie mieszkańców (RLM) 15 - 100 tys., położonych bezpośrednio nad Bałtykiem lub w zlewniach: Odry – poniżej ujścia Warty; budowa lub modernizacja oczyszczalni ścieków oraz budowa sieci kanalizacyjnych niezbędnych dla zachowania czystości jezior o dużej wartości przyrodniczej lub wód w obrębie parków narodowych i rezerwatów przyrody; budowa lub modernizacja oczyszczalni ścieków oraz sieci kanalizacyjnych na obszarach Głównych Zbiorników Wód Podziemnych – lista priorytetowa EkoFunduszu; budowa instalacji do utylizacji osadów ściekowych w komunalnych oczyszczalniach ścieków),</p> <p>Sektor III - Ochrona klimatu (oszczędność energii w miejskich systemach zaopatrzenia w ciepło (jedynie w ramach konkursu na oszczędność energii w systemach ogrzewczych); wykorzystanie biomasy do celów energetycznych w sektorze komunalno-bytowym i w zakładach przemysłowych; gospodarcze wykorzystanie biogazu z sektora rolniczego, z wysypisk odpadów komunalnych i z oczyszczalni ścieków oraz gazu odpadowego z procesów przemysłowych; wykorzystanie energii solarnej (panele fotowoltaiczne oraz kolektory słoneczne w ramach systemu dopłat); wykorzystanie płytkiej geotermii (pompy ciepła); promocja technologii ogniwi paliwowych; wykorzystanie energii odpadowej z procesów przemysłowych i z procesów spalania),</p> <p>Sektor IV - Ochrona przyrody (ochrona gatunków fauny i flory zagrożonych wyginięciem; ochrona cennych przyrodniczo obszarów wodno-błotnych; czynna ochrona przyrody w parkach narodowych i krajobrazowych; ochrona obszarów Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000; budowa infrastruktury edukacji ekologicznej w parkach narodowych; dostosowanie składu gatunkowego lasu do siedlisk w parkach narodowych i w ich otulinach oraz w rezerwach przyrody),</p> <p>Sektor V - Gospodarka odpadami (organizacja kompleksowych systemów zbiórki, recyklingu i zagospodarowania odpadów komunalnych obsługujących 50 - 250 tys. mieszkańców; technologie przerobu odpadów biodegradowalnych pochodzących z gospodarki komunalnej; unieszkodliwianie odpadów niebezpiecznych; budowa instalacji do recyklingu odpadów komunalnych i niebezpiecznych; modernizacja technologii przemysłowych prowadząca do eliminacji powstawania odpadów niebezpiecznych (tzw. „czyste technologie”).</p>	<p>samorządy, przedsiębiorcy, instytucje charytatywne i wyznaniowe, pozarządowe organizacje ekologiczne, dyrekcje parków narodowych i krajobrazowych, placówki oświatowe, edukacyjne, placówki służby zdrowia, spółdzielnie mieszkaniowe oraz spółki wodne</p>

	<p>Dotacja EkoFunduszu dla pojedynczego projektu nie może być niższa niż 50 tys. zł. EkoFundusz nie finansuje projektów, które uzyskały, bądź starają się o dotację ze środków Funduszu Spójności i Funduszy Strukturalnych Unii Europejskiej a także z Funduszy Europejskiego Obszaru Gospodarczego – udział dotacji w kosztach projektów typowych - samorządy do 60 %.</p>	
<p>Bank Ochrony Środowiska S.A.</p> <p>Al. Jana Pawła II 12 00-950 Warszawa tel. (022) 850 87 20, fax 850 88 91 infolinia 0-801-355-455 e-mail: bos@bosbank.pl www.bosbank.pl</p>	<p>Kredyt na zakup lub montaż urządzeń i wyrobów służących ochronie środowiska. Kredyty na przedsięwzięcia z zakresu termomodernizacji. Kredyty dla firm realizujących inwestycje w formule „Trzeciej strony”. Kredyty na zbiorowe zaopatrzenie w wodę wsi i miast do 10 tys. mieszkańców. Kredyty na instalacje gazowe w wiejskich obiektach użyteczności publicznej. Kredyty BOŚ S.A. udzielane we współpracy z wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej.</p>	<p>właściciele lub zarządcy budynku, lokalnej sieci ciepłowniczej lub lokalnego źródła ciepła, niezależnie od statusu prawnego, z wyłączeniem jednostek budżetowych i zakładów budżetowych, • jednostki samorządu terytorialnego realizujące przedsięwzięcie termomodernizacyjne w budynku stanowiącym ich własność i wykorzystywanym do wykonywania zadań publicznych. Przedsiębiorcy, wprowadzający nową technologię w obiektach zamawiającego w celu uzyskania zysków z oszczędności lub opłat. Zarządy gmin wiejskich i wiejsko-miejskich będące inwestorami w zakresie zaopatrzenia wsi w wodę. Gminy</p>

Źródło: opracowanie własne

7. Streszczenie

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Kamieniec na lata 2008 - 2011 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2012 – 2015 została opracowana zgodnie z art. 17 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 ze zm.) przez organ wykonawczy gminy i będzie służyła realizacji polityki ekologicznej państwa. Po zaopiniowaniu przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska, Państwowy Wojewódzki Inspektorat Sanitarny oraz Zarząd Powiatu, Program zostanie przedłożony do zatwierdzenia w drodze uchwały przez Radę Gminy Kamieniec.

Opracowanie swym zakresem obejmuje: krótką charakterystykę stanu aktualnego gminy Kamieniec wraz z zagrożeniami i planowanymi kierunkami działań do roku 2015; priorytety, cele i zadania środowiskowe wraz z harmonogramem ich realizacji i nakładami finansowymi; mierniki realizacji Programu; wdrażanie i zarządzanie Programem oraz potencjalne źródła finansowania zadań zawartych w Programie.

W części dotyczącej charakterystyki gminy Kamieniec zawarto ogólne informacje dotyczące lokalizacji gminy, struktury zaludnienia w poszczególnych miejscowościach, a także istniejących szlaków komunikacyjnych. Następnie skupiono się na przedstawieniu aktualnego stanu poszczególnych komponentów środowiska gminy Kamieniec, takich jak: klimat i powietrze atmosferyczne, środowisko gruntowo-wodne, zasoby geologiczne i środowisko przyrodnicze, wskazując potencjalne zagrożenia wpływające na ich stan oraz proponując działania zmierzające do ich poprawy.

Priorytety, cele i zadania środowiskowe wraz z harmonogramem ich realizacji zostały wybrane i uszeregowane według właściwej kolejności na podstawie analizy stanu aktualnego środowiska na terenie gminy Kamieniec oraz przeglądu dokumentów strategicznych na szczeblu krajowym, wojewódzkim powiatowym i gminnym, a także uwarunkowań finansowych Gminy. Spośród zaproponowanych zadań najistotniejszymi są te, które mają służyć poprawie i uregulowaniu gospodarki wodno-ściekowej, poprawie jakości powietrza atmosferycznego oraz zmniejszeniu emisji hałasu.

Pomiar stopnia realizacji Programu odbywać się będzie poprzez wskaźniki realizacji - mierniki. Dla każdego zadania przypisano zestaw mierników w 6-stopniowej skali ocen. Dzięki temu można będzie określić zarówno stopień realizacji danych zadań, celów, priorytetów czy całości Programu.

W niniejszym Programie zawarto propozycje procedur zarządzania jego realizacją, a także propozycje systemu oceny skuteczności jego wdrażania oraz wskazano wybrane źródła finansowania zadań określonych w opracowaniu.

Ocena wdrażania Programu, wraz z ewentualną weryfikacją zadań, dokonywana będzie co dwa lata i przedstawiana Radzie Gminy w formie sprawozdania, natomiast program ochrony środowiska dla gminy Kamieniec będzie aktualizowany co 4 lata.

Bibliografia

Akty prawne

1. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. **Prawo ochrony środowiska** (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 ze zm.)
2. Ustawa z dnia 3 października 2008 r. **o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko** (Dz. U. z 2008 r. Nr 199, poz. 1227 ze zm.)
3. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. **o ochronie przyrody** (Dz. U. z 2009 Nr 151, poz. 1220 ze zm.)
4. Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. **Prawo wodne** (Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019 ze zm.)
5. Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. **o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzeniu ścieków** (Dz. U. z 2006 r., Nr 123 poz. 858 ze zm.)
6. Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. **o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym** (Dz. U. z 2003 r. Nr 80, poz. 717 ze zm.)
7. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. **Prawo budowlane** (Dz. U. z 2006 r. Nr 156, poz. 1118 ze zm.)
8. Ustawa z dnia 13 września 1996 r. **o utrzymaniu czystości i porządku w gminach** (Dz. U. z 2005 r. Nr 236, poz. 2008 ze zm.)
9. Ustawa z dnia 20 grudnia 1996 r. **o gospodarce komunalnej** (Dz. U. z 1997 r. Nr 9, poz. 43 ze zm.)
10. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. **o odpadach** (Dz. U. z 2007 r. Nr 39, poz. 251 ze zm.)
11. Ustawa z dnia 22 stycznia 2010 r. **o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw** (Dz. U. z 2010 r. Nr 28, poz. 145)
12. Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. **Prawo geologiczne i górnicze** (Dz. U. z 2005 r. Nr 228, poz. 1947 ze zm.)
13. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007 r. **w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi** (Dz. U. 2007 r. Nr 61 poz. 417)
14. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 listopada 2006 r. **w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego** (Dz. U. z 2006 r. Nr 137, poz. 984 ze zm.)
15. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 14 lipca 2006 r. **w sprawie sposobu realizacji obowiązków dostawców ścieków przemysłowych oraz warunków wprowadzania ścieków do urządzeń kanalizacyjnych** (Dz. U. z 2006 r. Nr 136, poz. 964)
16. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 17 października 2002 r. **w sprawie warunków wprowadzania nieczystości ciekłych do stacji zlewnych** (Dz. U. z 2002 r. Nr 188, poz. 1576)
17. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 listopada 2002 r. **w sprawie wymagań dla pojazdów asenizacyjnych** (Dz. U. z 2002 r. Nr 193 poz. 1617)
18. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. **w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięć do sporządzenia raportu oddziaływania na środowisko** (Dz. U. z 2004 r. Nr 257, poz. 2573 ze zm.)
19. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. **w sprawie katalogu odpadów** (Dz. U. z 2001 r. Nr 112, poz. 1206)

20. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 1 sierpnia 2002 r. w sprawie **komunalnych osadów ściekowych** (Dz. U. z 2002 r. Nr 134, poz. 1140)
21. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 sierpnia 2001 r. w sprawie **określenia rodzajów siedlisk przyrodniczych podlegających ochronie** (Dz. U. z 2001 r. Nr 92, poz. 1029)
22. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 grudnia 2002 r. w sprawie **poważnych awarii objętych obowiązkiem zgłoszenia do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska** (Dz. U. z 2003 r. Nr 5, poz. 58)
23. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22 grudnia 2004 r. w sprawie **rodzajów instalacji, których eksploatacja wymaga zgłoszenia** (Dz. U. z 2004 r. Nr 283, poz. 2839)
24. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 17 grudnia 2008 r. w sprawie **oceny poziomów substancji w powietrzu** (Dz. U. z 2009 r. Nr 5, poz. 31)
25. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 24 czerwca 2002 r. w sprawie **wymagań w zakresie wykorzystania i przemieszczania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska oraz wykorzystania i oczyszczania instalacji lub urządzeń w których, były lub są wykorzystywane substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla środowiska** (Dz. U. z 2002 r. Nr 96, poz. 860)
26. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 lipca 2002 r. w sprawie **rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości** (Dz. U. z 2002 r. Nr 122, poz. 1055)
27. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 r. w sprawie **standardów jakości gleby oraz standardów jakości ziemi** (Dz. U. z 2002 r. Nr 165, poz. 1359)
28. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 26 września 2002 r. w sprawie **określenia urządzeń, w których mogły być wykorzystywane substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla środowiska** (Dz. U. z 2002 r. Nr 173, poz. 1416)
29. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie **dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku** (Dz. U. z 2007 r. Nr 120, poz. 826)
30. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie **rodzajów wyników pomiarów prowadzonych w związku z eksploatacją instalacji lub urządzenia i innych danych oraz terminów i sposobów ich prezentacji** (Dz. U. z 2008 r. Nr 215, poz. 1366)
31. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 17 stycznia 2003 r. w sprawie **rodzajów wyników pomiarów prowadzonych w związku z eksploatacją dróg, linii kolejowych, linii tramwajowych, lotnisk oraz portów, które powinny być przekazywane właściwym organom ochrony środowiska, oraz terminów i sposobów ich prezentacji** (Dz. U. z 2003 r. Nr 18, poz. 164)
32. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 2 października 2007 r. w sprawie **wymagań w zakresie prowadzenia pomiarów poziomów w środowisku substancji lub energii przez zarządzającego drogą, linią kolejową, linią tramwajową, lotniskiem, portem** (Dz. U. z 2007 r. Nr 192, poz. 1392)
33. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie **sposobu przekazywania informacji dotyczących zanieczyszczenia powietrza** (Dz. U. z 2008 r. Nr 216, poz. 1337)
34. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 stycznia 2010 r. w sprawie **wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu** (Dz. U. z 2010 r. Nr 16, poz. 87)
35. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 18 czerwca 2007 r. w sprawie **określenia wzoru publicznie dostępnego wykazu danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie** (Dz. U. z 2007 r. Nr 120, poz. 827)

36. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 lipca 2004 r. **w sprawie szczegółowych wymagań dla niektórych produktów ze względu na ich negatywne oddziaływanie na środowisko** (Dz. U. z 2004 r. Nr 179, poz. 1846)
37. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2005 r. **w sprawie standardów emisyjnych z instalacji** (Dz. U. z 2005 r. Nr 260, poz. 2181 ze zm.)
38. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. **w sprawie wymagań w zakresie wykorzystania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest** (Dz. U. z 2003 r. Nr 192, poz. 1876 ze zm.)
39. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. **w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów** (Dz. U. z 2003 r. Nr 192, poz. 1883)
40. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2003 r. **w sprawie substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska** (Dz. U. z 2003 r. Nr 217, poz. 2141)
41. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. **w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku** (Dz. U. z 2007 r. Nr 120, poz. 826)
42. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 r. **w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych** (Dz. U. z 2008 r. Nr 162, poz. 1008)
43. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2008 r. **w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych** (Dz. U. z 2008 r. Nr 143, poz. 896)
44. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 marca 2008 r. **w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza** (Dz. U. z 2008 r. Nr 52, poz. 310)
45. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2008 r. **w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych** (Dz. U. z dnia 6 sierpnia 2008 r.)

Materiały źródłowe

1. Kowalczak P., Nieznański P., Stańko R., Mas M. F., Bernues Sanz M., Natura 2000 a gospodarka wodna, Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2009 r.
2. Polityka ekologiczna Państwa w latach 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016, Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2008 r.
3. II Polityka ekologiczna Państwa, Rada Ministrów, Warszawa, czerwiec 2000 r.
4. Program wykonawczy do II Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2001 - 2010, Rada Ministrów, Warszawa, listopad 2002 r.
5. Wytyczne do sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym, Ministerstwo Środowiska, Warszawa, 2002 r.;
6. Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015
7. Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych, Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2003 r.
8. Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2010
9. Polityka Leśna Państwa, Ministerstwo Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa, Warszawa 1997 r.
10. Polityka energetyczna Polski do 2030 r.
11. Narodowy plan rozwoju 2007 - 2013
12. Krajowy Program Zwiększania Lesistości, Ministerstwo Środowiska, Warszawa, maj 2003 r.
13. Strategia Gospodarki Wodnej, Warszawa 2005 r.
14. Krajowa strategia ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej

- wraz z programem działań, Warszawa 2007 r.
15. Program Ochrony Środowiska Województwa Wielkopolskiego, Poznań 2008 r.
 16. Strategia rozwoju Województwa Wielkopolskiego, Sejmik Województwa Wielkopolskiego, grudzień 2005 r.,
 17. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego, Sejmik Województwa Wielkopolskiego, listopad 2001 r.,
 18. Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2008 - 2011 z perspektywą na lata 2012 - 2019, Sejmik Województwa Wielkopolskiego, marzec 2008 r.
 19. Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2020
 20. Raport o stanie środowiska w Wielkopolsce w roku 2007
 21. Raport o stanie środowiska w Wielkopolsce w roku 2008
 22. Program ochrony środowiska i plan gospodarki odpadami dla powiatu grodziskiego, sierpień 2003 r.
 23. Plan gospodarki odpadami dla powiatu grodziskiego na lata 2008-2015. Aktualizacja, maj 2008 r.
 24. Strategia rozwoju powiatu Grodzisk Wielkopolski, luty 2002 r.
 25. Plan rozwoju lokalnego powiatu grodziskiego na lata 2006-2013, styczeń 2006 r.
 26. Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla gmin powiatu grodziskiego, Grodzisk Wlkp. 2008 r.
 27. Strategia rozwoju Gminy Kamieniec na lata 2002 - 2011
 28. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kamieniec, marzec 2006 r.
 29. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dla gminy Kamieniec
 30. Gminny Program Opieki nad Zabytkami na lata 2008 - 2011
 31. Plan odnowy miejscowości Wąbiewo na lata 2010-2017
 32. Plan odnowy miejscowości Ujazd na lata 2010-2017
 33. Plan odnowy miejscowości Łęki Wielkie na lata 2010-2017
 34. Plan odnowy miejscowości Konojad na lata 2010-2017
 35. Plan odnowy miejscowości Karczewo i Płastowo na lata 2009-2016
 36. Plan odnowy miejscowości Kamieniec i Plastowo na lata 2009-2016
 37. Plan odnowy miejscowości Cykowo i Cykówko na lata 2009-2016
 38. Plan gospodarki odpadami dla gminy Kamieniec na lata 2004 - 2011
 39. Program Ochrony Środowiska dla Gminy Kamieniec na lata 2004-2011
 40. Bernaciak A., Spychała M., Programowanie ochrony środowiska w gminie, Sorus, Poznań 2009
 41. Skrócony program ekorozwoju dla gminy Kamieniec, Poznań 2005
 42. Informacja o stanie środowiska w Gminie Kamieniec na podstawie badań monitoringowych w latach 2008 – 2009, Wielkopolski Inspektorat Ochrony Środowiska, Delegatura w Lesznie, maj 2010 r.
 43. Agrochemiczne badania gleb Wielkopolski w latach 2000 – 2004, Biblioteka Monitoringu Środowiska, Poznań 2005 r.
 44. Kozacki L., Macias A., Markuszewska I., Rosik W. 2004, Komentarz do Mapy Sozologicznej w skali 1:50 000. Arkusz N-33-142-A. Stęszew, UAM, Poznań
 45. www.kamieniec.pl
 46. www.mos.gov.pl
 47. www.funduszeuropejskie.gov.pl
 48. www.efs.gov.pl
 49. www.ekoportal.pl
 50. www.poznan.uw.gov.pl

51. www.umww.pl
52. www.zporr.gov.pl
53. www.minrol.gov.pl
54. www.arimr.gov.pl
55. www.funduszeuropejskie.gov.pl
56. www.mrr.gov.pl
57. www.pgw.pl
58. www.poznan.pios.gov.pl
59. www.gdos.gov.pl
60. www.poznan.rdos.gov.pl
61. www.wzmiuw.pl
62. www.mf.gov.pl
63. www.lasypanstwowe.poznan.pl
64. www.lp.gov.pl
65. www.ekofundusz.org.pl
66. www.bosbank.pl
67. www.baza.pgi.waw.pl
68. www.elektrownie-wiatrowe.org.pl
69. www.gddkia.gov.pl
70. www.pgi.waw.pl
71. www.psh.gov.pl
72. www.stat.gov.pl